

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Vapaaehtoistoiminta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä

Laaksonen, Anssi & Salmi, Anne

2016 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Vapaaehtoistoiminta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä

Laaksonen, Anssi Jasu Vilhelm
Salmi, Anne Sofia
Turvallisuusalan ko.
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2016

Laaksonen, Anssi & Salmi, Anne

Vapaaehtoistoiminta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä

Vuosi

2016

Sivumäärä

78

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää miten vapaaehtoistoimintaa voitaisiin hyödyntää yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä. Opinnäytetyössä haluttiin myös selvittää, minkälaisissa tehtävissä vapaaehtoistyöntekijöitä voitaisiin käyttää. Lisäksi tavoitteena oli selvittää mikä on reserviläisten sekä vapaaehtoisjärjestöjen suhtautuminen vapaaehtoistoimintaan. Opinnäytetyö tehtiin osana Laurea-ammattikorkeakoulun Kolmas sektori turvallisuustoiminnassa -hankkeen valmistelua.

Opinnäytetyön tietoperustan keskeisimpinä lähteinä käytettiin lainsäädäntöä, Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaa sekä sisäministeriön julkaisuja. Opinnäytetyössä käytetty tietoperusta kirjoitettiin viitaten nykyaikaan sekä voimassa oleviin asetuksiin. Opinnäytetyön tutkimusotteeksi valittiin monistrateginen tapaustutkimus, jossa käytettiin laadullisia ja määrällisiä tutkimusmenetelmiä. Tiedonkeruumenetelminä käytettiin teemahaastatteluja, kahta eri kohderyhmälle suunnattua kyselyä, kirjallisuuskatsausta sekä benchmarking -vertailumenetelmää.

Opinnäytetyön keskeisin tulos yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvää vapaaehtoistoimintaa kohtaan oli täydennyspoliisijärjestelmän käyttäminen. Tuloksesta tulee kuitenkin huomioida, että järjestelmää tulisi kehittää. Sisäministeriöllä on käynnissä uusi lainsäädäntöhanke täydennyspoliisijärjestelmän kehittämisestä. Viranomaisen näkökulmasta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vapaaehtoistehtäviin ei tunnistettu täydennyspoliisijärjestelmän lisäksi muuta vaihtoehtoa. Oli kuitenkin huomionarvoista, että yleistä järjestystä ja turvallisuutta olisi viranomaisten mukaan mahdollista tukea muunlaisella vapaaehtoistoiminnalla. Kansalaisten, reserviläisten sekä vapaaehtoisjärjestöjen suhtautuminen vapaaehtoistoimintaa kohtaan havaittiin olevan pääasiassa positiivista. Tutkimustuloksista nousi esiin vapaaehtoistoimijoiden valvonnan ja koulutuksen merkitys.

Tämän opinnäytetyön tuloksena syntyi selvitys vapaaehtoisten mahdollisesta käytöstä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tehtävissä. Täydennyspoliisijärjestelmän käyttämiselle tai kehittämiselle ei kannattanut miettiä ratkaisuja, ennen kuin sisäministeriön uusi lainsäädäntöhanke valmistuu. Opinnäytetyöstä syntyi uusia ideoita jatkotutkimusaiheille. Laurea-ammattikorkeakoulun hankkeen Kolmas sektori turvallisuustoiminnassa näkökulmasta voitaisiin tutkia esimerkiksi sitä, kuinka viranomaisten ja kansalaisten välistä vuoropuhelua voitaisiin kehittää. Lisäksi jatkotutkimuksen aiheena voisi olla, minkälaisin varsinaisin keinoin voitaisiin tukea yleistä järjestystä ja turvallisuutta esimerkiksi välillisen vapaaehtoistoiminnan avulla.

Laaksonen, Anssi & Salmi, Anne

Volunteer Work Supporting Public Order and Security

Year	2016	Pages	78
------	------	-------	----

The main goal of this thesis was to form an idea on how volunteers could be used to support public order and security. In addition, the thesis was aimed at finding out the attitudes that reservists and different associations have towards volunteer work. This thesis was a part of the preparation of Laurea University of Applied Sciences' project Third Sector as a Part of Security Activities.

Current legislation, the Finnish Security Strategy for Society and a variety of publications by the Finnish Ministry of the Interior were used as the theoretical frame of reference for this thesis. The topic of this thesis focuses mainly on the present, which is why researching history was not considered relevant. This research was approached through a multi-strategic case-study, in which both qualitative and quantitative methods are used. The methods for data collection were theme interviews, surveys for two separate target groups, literature review and benchmarking.

The main result of this research relating to direct volunteering in public order and security was the use of a system for auxiliary police officers. However, it is important to note that the existing system needs to be developed further, and there is an ongoing legislative project by the Finnish Ministry of Interior that focuses on the development of the system. The authorities that were interviewed did not recognize any other option for volunteering directly in public order and security. It is noteworthy that the interviewed authorities did recognize the possibility of improving public order and security through volunteer work, which focuses on preventive actions. The attitudes of Finnish citizens, reservists and different defense-related associations seem positive, but they emphasized the importance of proper regulation and training.

The result of this thesis is a report explaining the possibilities of use for volunteers in terms of public order and security. Due to the ongoing legislative project by the Ministry of Interior, there is not much point in trying to find a solution for the use of an auxiliary police officer system. New ideas for further research in the project Third Sector as a Part of Security Activities could, for example, be the improvement of communication between the authorities and citizens and finding out concrete ways to support public order and security indirectly through volunteer work.

Keywords: Third sector, Internal security, Public order and security, Auxiliary police officers, Authoritative

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Aiheen esittely ja rajaus.....	8
2.1	Tausta ja aikaisemmat tutkimukset	8
2.2	Tutkimuskysymykset, tavoitteet ja rajaus.....	9
2.3	Keskeiset käsitteet.....	9
3	Tutkimusstrategia ja menetelmät	10
3.1	Tapaustutkimus.....	10
3.2	Kirjallisuuskatsaus	12
3.3	Teemahaastattelut.....	12
3.4	Kysely.....	13
3.5	Benchmarking.....	14
3.6	Tiedon analysointimenetelmät	14
4	Tietoperusta	15
4.1	Keskeinen lainsäädäntö	15
4.2	Yhteiskunnan turvallisuusstrategia.....	17
4.3	Sisäministeriön julkaisut	18
4.3.1	Sisäisen turvallisuuden ohjelma	19
4.3.2	Seminaarijulkaisut	20
4.3.3	Muut julkaisut.....	21
4.4	Täydennyspoliisi	21
4.4.1	Täydennyspoliisijärjestelmä ja sen hyödyntäminen normaalioloissa ...	22
4.4.2	Toimivaltuudet, rekrytointi ja koulutus.....	23
4.4.3	Täydennyspoliisityöryhmän loppuraporttia koskevat lausunnot	24
5	Tutkimustulokset.....	27
5.1	Teemahaastattelut.....	27
5.1.1	Sisäministeriö	28
5.1.2	Poliisiammattikorkeakoulu	30
5.1.3	Maanpuolustuskoulutusyhdistys	32
5.2	Kysely reserviläisille	33
5.2.1	Osallistumishalukkuus	35
5.2.2	Tehtävät ja ajallinen sitoutuminen	38
5.2.3	Toimivaltuudet ja voimankäyttö.....	40
5.3	Kysely kansalaisille.....	44
5.3.1	Turvallisuudentunne	46
5.3.2	Kansalaisten suhtautuminen vapaaehtoistoimintaan	49
5.3.3	Toimivaltuudet.....	53
5.4	Poliisitoimintaa tukevien vapaaehtoistoimijoiden vertailu	55

5.5	Tutkimustulosten yhteenveto	58
6	Johtopäätökset	59
7	Oman työn arviointi.....	62
	Lähteet	64
	Kuviot.....	68
	Taulukot	69
	Liitteet.....	70

1 Johdanto

Maailmalla eskaloituneet konfliktit ovat aiheuttaneet suuria pakolaisvirtoja Eurooppaan. Pakolaisvirralla on ollut suuria vaikutuksia myös Suomeen. Suomessa on syntynyt lieveilmiöinä kansalaisten perustamia ryhmiä, joista puhutaan kansankielellä katupartioina. Sosiaalisessa mediassa on muun muassa perustettu erilaisia ryhmiä, joiden ajatuksena on vapaaehtoisvoimin kokoontua valvomaan yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

Opinnäytetyö tehtiin osaksi Laurea-ammattikorkeakoulun valmistelussa olevalle hankkeelle Kolmas sektori turvallisuustoiminnassa. Hankkeen tavoitteena on helpottaa vapaaehtoistoimijoiden ja viranomaisten yhteistyötä, aktivoida vapaaehtoistoimijoita sekä kehittää koulutusmahdollisuuksia. Opinnäytetyön aihe syntyi Laurea-ammattikorkeakoulun tarpeen, aiheen ajankohtaisuuden sekä oman kiinnostuksen pohjalta. Aihe koettiin tarpeelliseksi, koska yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen osalta ei ole olemassa selkeätä mallia vapaaehtoisten käyttämiselle. Perusteena opinnäytetyön aiheen valinnalle oli myös pinnalle noussut kansalaisten tahtotila ylläpitää turvallista yhteiskuntaa.

Opinnäytetyössä haluttiin selvittää vapaaehtoisten mahdollisuutta osallistua yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen. Suunnitelmana oli selvittää viranomaisten sekä mahdollisten yhteistyötahojen näkökantoja vapaaehtoisten käyttämiselle. Suunniteltuun kokonaisuuteen sisältyi myös toiminnan reunaehtojen, konkreettisten tehtävien sekä mahdollisesti toimintaan osallistuvien asenteiden selvittäminen. Opinnäytetyön tutkimusstrategiaksi suunniteltiin tapaustutkimusta.

Aikeisempaa tutkimusta aiheesta löytyi verrattain vähän. Tutkimuksen ajankohtaisuutta tuki esimerkiksi sisäministeriön täydennyspoliisityöryhmän vuonna 2015 tekemä selvitys täydennyspoliisien käyttämisestä sekä maaliskuussa 2016 aloitettu lainsäädäntöhanke täydennyspoliisijärjestelmän kehittämiseksi. Lisäksi eduskunnalle oli jätetty kirjallisia kysymyksiä liittyen täydennyspoliisijärjestelmään.

Aiheen laajuuden vuoksi suunnitelmana oli toteuttaa opinnäytetyö parityönä. Parhaan tutkimustuloksen takaamiseksi työ suunniteltiin toteutettavan laadullisena tutkimuksena sekä sitä tukevana määrällisenä tutkimuksena. Työ haluttiin kuitenkin tehdä kokonaisuutena yhteistyössä.

2 Aiheen esittely ja rajaus

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyön taustat ja aihetta koskevat aiemmat tutkimukset. Lisäksi luku käsittää opinnäytetyön tavoitteet, tutkimuskysymykset sekä aiheen tarkan rajauksen. Luvussa käydään läpi työn kannalta keskeiset käsitteet.

2.1 Tausta ja aikaisemmat tutkimukset

Viime vuosina eskaloituneet konfliktit Syyrian, Irakin ja Afganistanin alueella ovat johtaneet suuriin kansalaisvirtoihin. Vuoden 2015 loppupuolella Lähi-Idän maista saapui Eurooppaan historiallisen suuri määrä pakolaisia, joita tuli YK:n raportin mukaan jopa lähes miljoona henkeä. (UNHCR 2015.) Sisäministeriön (2016B) mukaan vuonna 2015 Suomeen saapui 32 478 turvapaikanhakijaa. Suuri määrä turvapaikanhakijoita on aiheuttanut voimakkaita tunteita sekä pakolaisuuden puolesta että sitä vastaan. Mediassa käydään jatkuvaa keskustelua pakolaiskriisin vaikutuksista Suomeen ja Suomen kansalaisiin. Pahimpiin skenaarioihin lukeutuvat mm. Suomen talouden kestäämättömyys sekä valtion sisäisen turvallisuuden järkkäminen.

Useat suomalaiset tahot ovat omana vastauksenaan pakolaistilanteelle perustaneet omia ryhmiä, niin kutsuttuja katupartioita eri puolilla Suomea. Perustaksi ryhmille on sanottu mm. yleinen turvattomuuden tunne. (Kuru 2016.) Nämä ryhmät koostuvat vapaaehtoisista, jotka - yleiseen kokoontumisvapauteen tukeutuen - kokoontuvat julkisilla paikoilla ja pyrkivät valvomaan yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Ilmiönä katupartiointi on kerännyt sekä kannattajia että vastustajia, niin kansan kuin eduskunnankin keskuudessa. (Lehto 2016.) Entinen poliisiylijohtaja Mikko Paatero ehti viimeisinä vuosinaan ennen eläkkeelle siirtymistään nostamaan puheenaiheeksi vapaaehtoistoiminnan yhdistämisen poliisin tueksi. Tammikuussa 2016 Paatero antoi mediaan haastattelun, jossa hän tyrmäsi katupartioilmiön. Toisaalta Paatero halusi painottaa sitä, että viranomaisen valvoma vapaaehtoisjärjestelmä tukisi poliisin toimintaa. (Palmén 2016.)

Opinnäytetyön kannalta keskeinen aikaisempi tutkimus oli sisäministeriön poliisiosaston 29.5.2013 asettaman täydennyspoliisityöryhmän loppuraportti. Loppuraportti on julkaistu helmikuussa 2015. Työryhmä kartoitti käyttömahdollisuuksia täydennyspoliisijärjestelmälle sekä selvitti järjestelmän kehittämistä ja hyödynnettävyyttä normaalioloihin. Raportti käsittelee muun muassa täydennyspoliisijärjestelmän säilyttämistä ja sen voimakasta kehittämistä. (Sisäministeriö 2015A.) Raportti on osa opinnäytetyön tietoperustaa. Opinnäytetyön kannalta keskeistä oli vertailla raportin sisältöä muilla tiedonkeruumenetelmillä kerättyyn aineistoon.

2.2 Tutkimuskysymykset, tavoitteet ja rajaus

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää useista näkökulmista, onko vapaaehtoistoiminta mahdollista yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä sekä mitä reunaehdoja toiminnalle olisi. Tarkoituksena oli selvittää olisiko Suomessa mahdollista ottaa käyttöön järjestelmä, jonka kautta vapaaehtoiset voisivat avustaa poliisia yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä. Edellä mainitun lisäksi selvitettiin ehtoja, joilla kyseistä toimintaa tulisi toteuttaa. Opinnäytetyöhön haluttiin myös tavoittaa reserviläisten suhtautuminen vapaaehtoistoimintaan turvallisuustyössä. Opinnäytetyössä haluttiin reserviläisten suhtautumisen vastapainoksi tehdä myös pienimuotoinen kansalaisille kohdistettu kysely.

Opinnäytetyön tärkein tavoite oli vastata kysymykseen, miten vapaaehtoistoimintaa voitaisiin hyödyntää yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä. Ensisijaisen tutkimuskysymyksen ohella opinnäytetyöllä haluttiin vastata kysymykseen, minkälaisissa tehtävissä vapaaehtoistyöntekijöitä voitaisiin käyttää. Lisäksi opinnäytetyössä haluttiin selvittää vapaaehtoisjärjestöjen sekä reserviläisten kanta vapaaehtoiseen turvallisuustoimintaan. Vapaaehtoisjärjestöillä tarkoitetaan Maanpuolustuskoulutusyhdistystä (MPK) sekä reserviläisjärjestöjä. Reserviläisjärjestöillä tarkoitetaan esimerkiksi Reserviupseeriliittoa (RUL) ja Reserviläisliittoa.

Opinnäytetyötä rajattiin kolmella tavalla. Näistä ensimmäinen rajoitti opinnäytetyön koskemaan sisäistä turvallisuutta ja kohdistuen yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen. Tämä rajaus oli olennainen siitä syystä, että Kolmas sektori turvallisuustoiminnassa -hanke käsittelee turvallisuustoimintaa kokonaisuudessaan, mutta vain yleinen järjestys ja turvallisuus olivat opinnäytetyön aiheen kannalta olennaisia. Toinen rajaus opinnäytetyössä oli työn painottuminen normaalioloihin. Kolmas sektori turvallisuustoiminnassa -hanke perustuu yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan, joka kattaa myös poikkeusolot. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia kuitenkin ottaa kantaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen enemmän poikkeusoloissa kuin normaalioloissa. Tarkoituksena oli tuottaa vastauksia ja etsiä reunaehdoja vapaaehtoistoiminnalle normaalioloissa. Kolmanneksi työstä rajattiin pois pelastustoimea tukevat vapaaehtoisjärjestelmät, kuten esimerkiksi vapaaehtoinen pelastuspalvelu (Vapepa), Suomen punainen risti (SPR) sekä vapaaehtoispalokuntien (VPK) järjestämä toiminta.

2.3 Keskeiset käsitteet

Opinnäytetyössä käytettävät keskeiset käsitteet tuli määritellä, jotta työn tulokset ovat tulevan tutkimustyön kannalta käyttökelpoisia. Mikäli työn kannalta merkittävät käsitteet ovat pelkästään hypoteettisia, tulee ne operationalisoida, eli antaa niille mitattavissa oleva määritelmä. (Metsämuuronen 2006, 36.) Opinnäytetyön kannalta merkittävimmät käsitteet olivat kolmas sektori, sisäinen turvallisuus, yleinen järjestys ja turvallisuus, sekä täydennyspoliisi. Käsitteet ovat konkreettisia, eikä niitä näin ollen tarvittu operationalisoida.

Kolmas sektori tarkoittaa yhteiskunnan sektoria, jossa toimivat kansalaisjärjestöt sekä vapaaehtoinen järjestäytynyt kansalaistoiminta. Sektorinäkemykseen kuuluu kolmannen sektorin lisäksi kolme muuta sektoria; ensimmäinen sektori tarkoittaa yrityselämää, toinen sektori viittaa valtioon ja neljäs sektori tarkoittaa perheitä sekä intiimisuhteita ja lisäksi sillä tarkoitetaan kansalaisia ja vapaaehtoistoimijoita. Kolmannelle sektorille ominainen käsite on voittoa tavoittelematon toiminta, jolloin työtä tehdään muusta kuin elinkeinotarkoituksesta. (Konttinen 2016.)

Sisäinen turvallisuus on sisäministeriön vastuulla oleva tila, jossa kansalaisille tarjotaan turvallinen elinympäristö. Sisäistä turvallisuutta ylläpitävät poliisilaitos, pelastustoimi, rajavartiolaitos sekä hätäkeskuslaitos. Jokainen laitos vastaa omasta osa-alueestaan ja sisäministeriö on vastuussa kokonaisuudesta. (Sisäministeriö 2016A.)

Yleinen järjestys ja turvallisuus on poliisin ylläpitämä tila, jolloin kaikilla yhteiskunnan jäsenillä on turvallinen elin- ja toimintaympäristö. Poliisin tehtäviin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä kuuluu sekä ennaltaehkäisy että jo tapahtuneiden häiriöiden poistaminen. Vakiintuneen käsityksen mukaan tähän sisältyy myös yksityisen henkilön sekä yksityisten paikkojen turvallisuus. (Sisäministeriö 2016E.)

Täydennyspoliisi tarkoittaa täydennyshenkilöä, joka toimii poliisin työtä tukevassa täydennyspoliisijärjestelmässä. Täydennyspoliisijärjestelmällä voidaan täydentää poliisin henkilöstöä poikkeusoloissa sekä valtion turvallisuuden kannalta tärkeissä tilanteissa, joihin tarvitaan poliisin resursseihin täydennystä. (Sisäministeriö 2015A, 8.)

Viranomainen tarkoittaa tässä opinnäytetyössä ensisijaisesti poliisitoimea sekä sisäministeriötä.

3 Tutkimusstrategia ja menetelmät

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyöhön valittu tutkimusstrategia ja tiedonkeruumenetelmät. Luku koostuu kuudesta alaluvusta, joista ensimmäinen käsittelee tutkimusstrategiaa ja seuraavat neljä tiedonkeruumenetelmiä. Tiedon analysointimenetelmät käsitellään kootusti tämän luvun viimeisessä alaluvussa.

3.1 Tapaustutkimus

Opinnäytetyö toteutettiin monistrategisena tapaustutkimuksena, jossa käytettiin sekä laadullisia että määrällisiä menetelmiä. Tarkempi nimitys monistrategiselle tutkimusotteelle on Triangulaatio. Tapaustutkimus soveltuu käytettäväksi silloin, kun pyrkimyksenä on saada ilmiöstä

ja tutkittavasta tapauksesta syvällistä tietoa. Tapaustutkimuksessa korostuu yksityiskohtainen tieto sekä tavoite ymmärtää kokonaisvaltaisesti ilmiötä. Lähestymistavassa oleellisempaa on selvittää, miten jokin tapahtuu tai on mahdollista, eikä niinkään kuinka yleistä jokin ilmiö on. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 52-53.) Tapaustutkimus on laadullinen tutkimus, jossa tutkimusongelman ratkaisemiseksi tarvitaan useita menetelmiä tiedon keruuseen ja analysointiin. Tapaustutkimuksessa voidaan käyttää myös määrällisen tutkimuksen menetelmiä. (Kananen 2013, 56 & 77-78.)

Kananen (2013, 135) mukaan kaikissa tieteellisissä töissä tulee tarkastella työn reliabiliteettia sekä validiteettia, joiden avulla taataan työn aukotonta luotettavuutta. On kuitenkin otettava huomioon, että opinnäytetyö on laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen kontekstissa termejä reliabiliteetti ja validiteetti on kritisoitu laajasti luotettavuuden objektiivisen tarkastelun haasteellisuuden vuoksi. Laadullisessa tutkimuksessa usein käytetäänkin triangulaatiomenetelmiä luotettavuuden varmistamiseksi. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 136-149.) Kananen (2010, 133) painottaa, että triangulaatiota voidaan käyttää keinona parantaa tutkimuksen luotettavuutta, kun yhdistetään laadullisia ja määrällisiä menetelmiä. Opinnäytetyössä käytettiin menetelmätriangulaatiota luotettavuuden takaamiseksi.

Opinnäytetyö toteutettiin menetelmätriangulaationa, jossa käytettiin useita erilaisia tiedonkeruu- ja analysointimenetelmiä sekä yhdistettiin laadullinen ja määrällinen tutkimusote. (Kananen 2010, 73.) Kananen (2013, 54) tiivistää tapaustutkimukselle ominaisia vaatimuksia: ilmiön on oltava tässä hetkessä sekä tutkimusaineiston tulee koostua useiden menetelmien avulla monista aineistoista. Hän myös painottaa tapaustutkimuksen vaatimukseksi tavoitteen saada ilmiöstä syvälinen kuvaus ja tutkimuksen tulee vastata kysymyksiin miten ja kuinka. Triangulaatio soveltuu tapaustutkimuksen tutkimusstrategiaksi, koska halutaan ymmärtää ilmiötä syvällisellä tasolla. Yhtä menetelmää käyttämällä tiedonkeruuseen voi jäädä aukkoja, joita täydennetään käyttämällä useita menetelmiä. (Kananen 2013, 33; Kananen 2010, 72.)

Tyypillisiä tapaustutkimuksen tiedonkeruumenetelmiä ovat teemahaastattelut, kirjalliset lähteet ja dokumentit, kyselyt sekä havainnointi. Tapaustutkimuksen uskottavuus perustuu eri lähteistä saadun tiedon samankaltaisuuteen, joiden avulla vahvistetaan väitteet. (Kananen 2013, 56 & 77-78.) Opinnäytetyön objektiivisuuden kannalta tietoa kerättiin tapauksen syvällisen ymmärryksen saamiseksi viranomaiselta, 3. sektorilta sekä kansalaisilta ja näin ollen opinnäytetyössä käytettiin useita erilaisia tiedonkeruu- ja analysointimenetelmiä. Opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmiksi valittiin kirjallisuuskatsaus, teemahaastattelut ja kyselyt sekä pienissä määrin benchmarking-menetelmä.

3.2 Kirjallisuuskatsaus

Opinnäytetyöt muistuttavat toteutustavaltaan tieteellisiä tutkimuksia, joille tulee aina olla ilmiöitä ja menetelmiä selittävä teoria. Teoriaa voidaan kutsua myös teoreettiseksi viitekehyyksi. (Kananen 2013, 45.) Tässä työssä käytetään kuitenkin terminä tietoperustaa. Teoreettinen viitekehys voi muodostua muun muassa kirjallisuuskatsauksesta, aikeisemmista tutkimuksista tai raporteista sekä vastaavista dokumenteista. Aiempien tutkimusten tutkimusloket ovat hyväksi havaittuja työkaluja, joita kirjallisuuskatsauksesta voi löytää. (Kananen 2012, 17.)

Tutkimuksessa käytettävää kirjallista materiaalia voidaan jakaa kahteen eri luokkaan. Nämä luokat ovat yksityiset dokumentit sekä joukkotiedotuksen tuotteita. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 84.) Opinnäytetyössä käytettiin joukkotiedotuksen tuotteita esimerkiksi sisäministeriön sekä median julkaisujen muodossa. Tuomen ja Sarajärven (2013, 84) esimerkki joukkotiedotusvälineiden käyttämisestä pätee opinnäytetyöhön, sillä aiheen kannalta oli mielekästä päästä käsi paitsi tieteellisiin faktoihin, myös ihmisten kokemuksiin.

Opinnäytetyön keskeiseksi tietoperustaksi valittiin lainsäädäntö, yhteiskunnan turvallisuusstrategia sekä sisäministeriön julkaisut. Edellä mainitut lähteet yhdessä empirian kanssa tuottivat vastaukset opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksen luonteen kannalta oli keskeistä tutkia laajan teoreettisen kirjallisuuskatsauksen sijaan vapaaehtoistoiminnalle olemassa olevia reunaehtoja sekä viranomaisen tekemiä julkaisuja aiheesta.

3.3 Teemahaastattelut

Opinnäytetyön kannalta mielekkäin haastattelun muoto vaati tarkastelua useasta näkökulmasta. Opinnäytetyön tutkimuskysymysten kannalta oli tärkeää, että haastatteluilla saataisiin tuotua esiin haastateltavien tahojen virallisia näkökulmia, mielipiteitä sekä asenteita. Opinnäytetyöhön haastateltavat tahot olivat sisäministeriö, Poliisiammattikorkeakoulu ja Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK).

Strukturoitu haastattelu on luonteeltaan hyvin lähellä kvantitatiivisia menetelmiä ja soveltuu esimerkiksi hypoteesien testaamiseen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74). Avointa haastattelua puolestaan ei suositella aloitteleville tai kokemattomille tutkijoille, sillä se on erittäin raskas ja vaatii jopa useita tapaamiskertoja (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2013, 116). Näin ollen strukturoidut tai avoimet haastattelut eivät sovellu tähän opinnäytetyöhön.

Hirsjärven ja Hurmeen mukaan (2001, 48) puolistrukturoidussa, eli teemahaastattelussa, korostetaan haastateltavan tulkintoja asioista, niiden merkityksiä ja merkitysten syntyä. Teemahaastattelussa tavoitteena on löytää tutkimuskysymyksen kannalta merkityksellisiä vastauksia ja ne hankitaan ohjaamalla haastattelua ennalta päätettyjen teemojen ja tarkentavien kysymysten avulla (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74). Teemahaastattelut tukevat opinnäytetyölle valittua tiedonhankinnan strategiaa, eli tapaustutkimusta (Ojasalo 2014, 55). Näillä perusteilla päätettiin teemahaastattelujen soveltuvan parhaiten haastattelujen toteuttamiselle.

3.4 Kysely

Tapaustutkimus on tutkimustyyliältään laadullinen tutkimus, mutta siinä voidaan käyttää kvantitatiivisia eli määrällisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmiä, kuten lomakekyselyä ja analysointiin tilastollisia analyyseja. (Kananen 2013, 79.) Tapaustutkimuksessa ensisijainen tarkoitus ei ole käyttää kvantitatiivisia menetelmiä tilastolliseen testaukseen, vaan pikemminkin tukemaan ja vahvistamaan tietoa, joka on kerätty laadullisin menetelmin. Kysely sopii käytettäväksi pienimuotoisena ja kysymykset ovat luonteeltaan yksinkertaisia. (Kananen 2010, 67.)

Opinnäytetyössä tiedonkeruumenetelminä käytettiin kyselyitä, joiden avulla selvitettiin reserviläisten ja kansalaisten näkökulmaa vapaaehtoistoimintaa kohtaan. Kyselyt olivat muodoltaan verkkokyselyitä, jotka toteutettiin 29.2.-13.3.2016. Kyselyjen toteutuksessa hyödynnettiin opinnäytetyön teemahaastattelujen runkoja. Ojasalo ym. (2015, 52.) mukaan tapaustutkimuksen tieto tuotetaan ilmiöstä, joka tapahtuu nykyajassa sekä ilmiön todellisessa toimintaympäristössä ja tilanteessa.

Reserviläisille luotiin oma kysely, jonka tarkoituksena oli selvittää halukkuus toimia poliisia tukevissa vapaaehtoistehtävissä. Kyselyllä kerättiin tietoa eri koulutustason omaavilta reserviläisiltä. Kyselyssä otettiin myös huomioon sotilaspoliisikoulutuksen saaneiden halukkuus poliisia tukevaa vapaaehtoistoimintaa kohtaan verrattuna muun aselajikoulutuksen saaneisiin reserviläisiin. Kysely oli aiheellista toteuttaa reserviläisille, koska sillä saatiin todellista näyttöä reserviläisten asenteista sekä halukkuudesta osallistua vapaaehtoistoimintaan. Reserviläisten asenteita haluttiin tutkia, koska heitä on pidetty mahdollisena kohderyhmänä täydennyspoliisitehtäviin. Täydennyspoliisitehtäviin ehdotettua kohderyhmää kuvataan tarkemmin luvussa 4.4.

Kansalaisille suoritettava kysely koettiin ajankohtaiseksi, jotta saataisiin ymmärrys, millainen heidän turvallisuuden tunteensa on tällä hetkellä. Kansalaisille suunnatun kyselyn tarkoitus oli toimia pienimuotoisena ja suuntaa antavana reserviläiskyselyn tueksi. Opinnäytetyön päätarkoituksena ei ollut keskittyä kansalaisten mielipiteen laajamittaiseen kartoittamiseen. Mikäli aiheesta olisi tehty vanhoja tutkimuksia, ei niitä ollut mielekästä käyttää, koska selvitys tur-

vallisuuden tunteesta haluttiin saada nykyhetkeltä. Turvallisuuden tunteella tarkoitetaan rutiineista, pysyvyydestä, luottamuksesta ja asioiden kulun ennustettavuudesta syntyvää tunnetta. Tiivistettynä turvallisuuden tunne tarkoittaa yksilön kohdalla sellaista tunnetilaa, johon ei liity pelkoa eikä huolia. (Tikkanen ym. 2008. 13.) Kyselyn tarkoituksena oli saada suuntaa antavaa tietoa ihmisten henkilökohtaisista ja subjektiivisista tunnetiloista. Kyselyn avulla saatiin useamman vastaajan henkilökohtainen kokemus ja tuloksista voitiin päätellä laajemmalla tasolla kansalaisten turvallisuuden tunteesta, kuin mitä muutamalla haastattelulla olisi saatu kerättyä.

3.5 Benchmarking

Tapaustutkimuksen menetelmänä voidaan käyttää myös benchmarking menetelmää (Ojasalo ym. 2015, 55). Menetelmä perustuu kiinnostukseen muiden toiminnasta ja menestyksestä. Menetelmällä voidaan tutkia haluttua kohdetta ja ottaa käyttöön toimivaksi todettuja toimintatapoja. Benchmarking ei rajoita vertailua samaan toimialaan, vaan vertailukohteena voi käyttää esimerkiksi tilastoja, kilpailijoita, eri toimialoja sekä oman yrityksen osastoja. (Ojasalo ym. 2015, 186).

Vertailu soveltuu parhaiten sellaisiin asioihin, jotka voidaan selkeästi määritellä ja joita halutaan kehittää. Yksinkertaisuudessaan benchmarking toimii niin, että kehitettävälle kohteelle etsitään vertailukumppanit, jotka onnistuvat paremmin vertailtavassa asiassa ja selvitetään, miten he onnistuvat toiminnassaan. Vertailua voidaan toteuttaa esimerkiksi yritysvierailuilla tai hankkimalla tietoa internetistä. (Ojasalo ym. 2015, 186.)

Opinnäytetyön yhdeksi tiedonkeruu menetelmäksi valittiin benchmarking, jonka avulla kerättiin tietoa vapaaehtoisjärjestöjen toimintaperiaatteista. Vertailukohteita olivat sekä Suomessa että ulkomailla toimivat vapaaehtoisjärjestöt, kuten esimerkiksi Iso-Britannian poliisin käyttämä vapaaehtoisjärjestelmä. Tavoitteena oli löytää toimintamalli, jota voitaisiin hyödyntää vapaaehtoistoimintaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden osalta sekä kerätä tietoa haastattelurungon luomiseksi.

3.6 Tiedon analysointimenetelmät

Tässä luvussa käsitellään kootusti, millä menetelmillä kerätty aineisto analysoitiin. Luvussa on kuvattu laadulliset ja määrälliset analysointimenetelmät. Opinnäytetyötä on kokonaisuudessaan analysoitu menetelmätriangulaation avulla, jossa useiden eri menetelmien avulla kerätystä tiedosta muodostettiin tutkimustulokset.

Teemahaastattelujen analysointitavaksi soveltui aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Teemahaastattelut nauhoitettiin ääniraidaksi, jotka litteroitiin aineiston analysoimisen tukemiseksi.

Haastatteluaineiston analysoimiseen käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Aineistolähtöisessä eli induktiivisessa aineiston analyysissä on kolme vaihetta. Analyysi aloitetaan aineiston pelkistämällä, jota seuraa pelkistetyn aineiston ryhmittely ja lopulta ryhmitelystä aineistosta luodaan teoreettisia käsitteitä. Pelkistämisessä aineistosta karsitaan pois kaikki tutkimuksen kannalta epäolennainen. Ryhmittelyssä aineistosta etsitään samankaltaisuuksia, joiden perusteella luodaan alaluokkia. Teoreettisten käsitteiden luominen tarkoittaa ryhmittelyssä luotujen alaluokkien jalostamista käsitteiksi, jotka ovat tutkimuskysymyksen kannalta olennaisia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108 -113.)

Teemoittelu on luonteeltaan hyvin lähellä aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Teemoittelussa aineistosta etsitään keskeisiä teemoja ja alateemoja. Haastattelujen lisäksi teemoittelu soveltuu myös muunlaisen aineiston analysoimiseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Opinnäytetyössä teemoittelua hyödynnettiin benchmarkingissa, haastattelujen luomisessa sekä hieman kyselyiden analysoimisessa.

Kanasen (2013, 23) mukaan tapaustutkimuksen määrällistä aineistoa analysoidaan tyypillisesti suorien jakaumien, ristiintaulukoinnin, korrelaation sekä regressioanalyysin avulla. Tutkimusongelman kohdistuessa ilmiön kuvailuun, eikä vahvaan teoriataustaan, voidaan riittävinä analyysimenetelminä pitää ristiintaulukointia, riippuvuusanalyysiä sekä tunnuslukuja, jotka kuvaavat aineiston rakennetta. Opinnäytetyön analyysimenetelmiksi määrällisen aineiston osalta ei sovellu esimerkiksi hypoteesien testaus sekä monimuuttujamenetelmät, joita käytetään ilmiöihin, joilla on vahva teoriatausta. (Kananen 2011, 85.) Näistä syistä opinnäytetyön kyselyjä analysoitiin käyttäen ristiintaulukointia, korrelaatiota sekä tunnuslukuja.

4 Tietoperusta

Opinnäytetyö on muodoltaan selvitys. Opinnäytetyön tietoperusta rakentui lainsäädännöstä, puolustusministeriön laatimasta yhteiskunnan turvallisuusstrategiasta sekä sisäministeriön sisäisen turvallisuuden ohjelmasta ja muista raporteista. Näiden lisäksi hyödynnettiin sisäministeriön julkaisuja sisäistä turvallisuutta käsittelevistä seminaareista.

4.1 Keskeinen lainsäädäntö

Jotta ilmiötä kyettiin tutkimaan, oli ensin tutustuttava siihen perinpohjaisesti. Lainsäädännön näkökulmasta opinnäytetyössä on kaksi keskeistä aspektia; meneillään oleva katupartiointi-ilmiö sekä kolmannen sektorin alle yhdistetty vapaaehtoistoiminta. Oli siis selvitettävä laista paitsi se, mitkä lait mahdollistavat katupartioinnin sekä minkälaiset lait vaikuttavat ilmiöön kokonaisuutena. Tässä luvussa tarkastellaan Suomen lainsäädäntöä sekä sen tarjoamia mahdollisuuksia.

Katupartiot toimivat käytännössä kansalaisten kokouksina. Lainsäädännöllisestä näkökulmasta katupartiot ovat teknisesti täysin laillisia. On kuitenkin huomioitava, että yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvominen on poliisin tehtävä (Sisäministeriö 2016A). Suomen perustuslaki antaa jokaiselle oikeuden järjestää kokouksia lupaa hankkimatta. Tämän lisäksi jokaisella Suomen kansalaisella ja maassa laillisesti oleskelevalla on oikeus liikkua maassa vapaasti. (Perustuslaki 731/1999, 9 § & 13 §). Nämä kaksi perustuslaillista oikeutta mahdollistavat katupartiotoinnin. Vaikka poliisilain toinen luku (872/2011, 9 §) antaakin poliisille oikeuden hajottaa väkijoukko, on sen käyttäminen äärimmäisen kyseenalaista, kun katupartion vaikutuksista ei ole konkreettista näyttöä.

Pakkokeinolain toisen luvun mukaan jokaisella on yleinen kiinniotto-oikeus, johon perustuen rikoksenteijä voidaan ottaa kiinni verekseltään tai pakenemasta. Pakkokeinolaki antaa kiinniottajalle oikeuden käyttää välttämättömiä voimakeinoja kiinnioton toimittamiseksi. (Pakkokeinolaki 806/2011, 2 § & 3 §.) Edellä mainittuja voimakeinoja saa tilanteen niin vaatiessa hyödyntää jokainen. Voimankäyttökoulutuksessa yksi teema on voimankäytön ja hätävarjelun erottaminen toisistaan (Poliisihallitus 2013). Rikoslain neljäs luku määrittelee hätävarjelun olevan oikeutettua, kun torjutaan jo aloitettua tai välittömästi uhkaavaa oikeudetonta hyökkäystä. Hätävarjeluun vaikuttavat "hyökkäyksen laatu ja voimakkuus, puolustautujan ja hyökkääjän henkilö sekä muut olosuhteet". (Rikoslaki 39/1889, 4 §.) On varsin aiheellista kyseenalaistaa kouluttamattoman henkilön kyky paitsi erottaa voimankäyttö hätävarjelusta, myös hänen ymmärryksensä siitä, minkälaiset voimakeinot ovat kokonaisuutena arvostellen puolustettavia.

Järjestyslaissa säädetään poliisia tukevista järjestyksenvalvonnallisista tehtävistä. Järjestyslain kuudennen luvun mukaan järjestyksenvalvontatehtäviin liittyviä toimeksiantoja saa vastaanottaa ja suorittaa ainoastaan lain mukainen vartioimisliike. Rangaistus tämän rikkomisesta tuomitaan rikoslain 17 luvun 6 a §:n mukaan. (Järjestyslaki 612/2003, 23 §). Rikoslain 17 luvun 6 a § käsittelee luvaton turvallisuusalan elinkeinotoimintaa (Rikoslaki 39/1889, 6 a §).

Poliisilain 9. luvussa on säädetty poliisin oikeudesta käyttää vapaaehtoisjärjestöjä, Maanpuolustuskoulutusyhdistystä sekä palvelukseen osallistuvia henkilöitä apunaan esimerkiksi etsintätehtävissä. Tämän lisäksi poliisilaki velvoittaa kansalaisia avustamaan poliisia tietyissä kriittisissä tehtävissä, mikäli tilanne sitä vaatii ja henkilö on siihen soveltuva. Näiden lisäksi poliisimies voi tarvittaessa antaa yksittäisen virkatehtävän suorittamiseen avustavalle henkilölle oikeuden suorittaa sellaisia yleisen järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä toimenpiteitä, jotka poliisimies toimivaltansa rajoissa osoittaa. (Poliisilaki 872/2011, 3 §, 4 § & 5 §.)

Vertailukohtana vapaaehtoistoiminnalle oli hyvä tarkastella yksityistä turvallisuusalaa. Yksityisellä turvallisuusalalla työntekijöiden lupia säädellään tarkasti. Lain yksityisistä turvallisuuspalveluista luvut kaksi ja kolme käsittelevät vartijoiden ja järjestyksenvalvojien lupia. Varti-joilla tulee olla voimassaoleva vartijakortti, järjestyksenvalvojilla järjestyksenvalvojakortti tai jopa molemmat. Näiden lisäksi vartijoiden ja järjestyksenvalvojien tulee olla kerrannut voimankäyttökoulutus vähintään kerran vuodessa. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015, 10 §, 14 §, 18 §, 35 §, 39 § & 49 §.) Vapaaehtoisjärjestelmässä olisi huomioitava myös koulutusten ajantasaisuus ja siihen liittyvä valvonta.

4.2 Yhteiskunnan turvallisuusstrategia

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (myöhemmin strategia) on Valtioneuvoston periaatepäätös (2010), joka antaa perusteet Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan tavoitteille sekä toimii muun muassa ohjausasiakirjana ministeriöille normaali- ja poikkeusoloissa. Strategian mukaan tärkeimmät tehtävät ovat ”Suomen itsenäisyyden, alueellisen koskemattomuuden ja perusarvojen turvaaminen, väestön turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä yhteiskunnan toimivuuden ylläpitäminen”. (Puolustusministeriö 2010, 1.) Strategiaassa on kerrottu yhteiskunnan elintärkeät toiminnot, jotka tulee olla turvattuna kaikissa tilanteissa. Yksi elintärkeistä toiminnoista on sisäinen turvallisuus (Puolustusministeriö 2010, 13.) Strategiaa käsiteltiin opinnäytetyön aiheen kannalta keskittyen sisäisen turvallisuuden sekä järjestöjen näkökulmaan.

Yleinen järjestys ja turvallisuus ovat osa yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta. Strategian mukaan turvallisuustyössä tulisi ottaa huomioon kaikki yhteiskunnan toimijat sekä siinä korostetaan myös elinkeinoelämän ja järjestöjen osuutta turvallisuustyössä. Olennaista opinnäytetyön kannalta oli, että strategian mukaan normaaliolojen järjestelyt ovat peruste yhteiskunnan turvallisuudelle. Ministeriöillä on vastuu strategisista tehtävistään, joita helpottavat ositaan elinkeinoelämän ja järjestöjen osallistuminen. Opinnäytetyön kannalta keskeinen havainto myös oli, että ministeriö ohjaa ja seuraa omaan toimialaansa liittyvien elintärkeiden toimintojen turvaamiseen sekä vastaa myös toimintakyvyn kehittämisestä kaikkien toimijoiden osalta. (Puolustusministeriö 2010, 1-2.)

Sisäisestä turvallisuudesta vastaa Suomessa sisäministeriö. Strategia asettaa sisäiselle turvallisuudelle tavoitetilän, jonka tarkoituksena on ehkäistä ja torjua häiriöitä ja uhkia sekä hallita niiden seurauksia. Viranomaisten operatiivinen toiminta on keskeinen tekijä sisäisen turvallisuuden ylläpitämisessä. Sisäisen turvallisuuden työtä tuetaan yhteistyöllä muiden viranomais-ten ja toimijoiden kanssa. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito kuuluu yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista sisäisen turvallisuuden alle. Yleisellä järjestyksellä ja turvallisuudella pyritään sisäisen turvallisuuden kannalta vaikuttamaan ensisijaisesti yhteiskunnan kes-

keisen infrastruktuurin suojaamiseen, sekä estämään ja torjumaan vakavia rikoksia, terrorismia sekä vakavia häiriöitä. Sisäiseen turvallisuuteen liittyvä poliisin välitön kyky puuttua rikoksiin ja ughiin. Poliisien resurssien riittävyys sekä kyky reagoida välittömästi rikoksiin johtivat opinnäytetyössä pohdintaan, voidaanko järjestötoiminnalla tukea poliisien tehtävää sekä nähdäänkö se tarpeellisenä? Sisäisen turvallisuuden osalta tehdään jo PTR-yhteistyötä (poliisi, tulli ja raja). Lisäksi yhteistyötä tehdään puolustusvoimien ja muiden viranomaisten erityistointayksiköiden kanssa poliisin johdolla. (Puolustusministeriö 2010, 27-29.) Viranomaisyhteistyötä tulisikin pohdintojen mukaan peillata myös järjestöyhteistyöhön. Voidaanko sisäistä turvallisuutta kehittää ja ylläpitää viranomaisten tukena erilaisten turvallisuuteen painottuvien järjestöjen yhteistyön avulla?

Elintärkeiden toimintojen turvaamisen edellytyksenä on vastuunjakautuminen koko yhteiskunnalle. Strategian mukaan yhteistyön tulisi olla sovitettu kaikissa tilanteissa kaikkien toimijoiden, kuten myös järjestöjen osalta. (Puolustusministeriö 2010, 16.) Strategian edellytysten perusteella oli aiheellista pohtia, onko turvallisuustyö otettu järjestötoiminnassa nykytilanteessa mukaan riittävällä tasolla. Käytännössä tätä pohdittiin siitä näkökulmasta, onko poliisi-työssä otettu järjestötoiminta huomioon kaikissa tilanteissa, kuten myös normaalioloissa.

Järjestöillä tarkoitetaan vapaaehtoistoimintaan perustuvia järjestöjä. Niiden rooli nähdään varautumisen, käytännön turvallisuuden sekä kriisinkestävyyskyvyn lisäämisessä. Järjestöt nähdään strategiassa resursseina, jotka täydentävät viranomaistoimintaa. Järjestötoiminta on tunnistettu etsintä- ja pelastustoiminnassa, lento- ja meripelastustoiminnassa, väestönsuojelussa ja palokuntatoiminnassa, vapaaehtoisessa maanpuolustuksessa, ensiaputoiminnan järjestämisessä sekä henkisessä tuessa. Huomionarvoista oli, että vapaaehtoistoiminnasta puuttuu vielä toistaiseksi selkeästi tunnistettuna yleinen järjestys ja turvallisuustoiminta. (Puolustusministeriö 2010, 8-9.)

Strategiassa otetaan kantaa täydennyspoliisijärjestelmään. Strategian mukaan järjestelmän säädöspohjan sekä rakenteiden kehittämiseksi tulee aloittaa valmistelut. Täydennyspoliisitoiminta nähdään mahdollisena järjestelmänä tukemaan turvallisuusviranomaisia normaaliolojen häiriötilanteissa. (Puolustusministeriö 2010, 29.)

4.3 Sisäministeriön julkaisut

Opinnäytetyön kannalta keskeisiä tietolähteitä olivat sisäministeriön erilaiset julkaisut. Sisäministeriön julkaisema sisäisen turvallisuuden ohjelma käsittelee opinnäytetyön kannalta tärkeitä asioita. Sisäministeriö on myös julkaissut raportteja erilaisista sisäistä turvallisuutta käsittelevistä seminaareista. Näiden lisäksi sisäministeriöllä on suuri määrä muita, sisäistä turvallisuutta käsitteleviä julkaisuja, joita opinnäytetyössä hyödynnettiin.

4.3.1 Sisäisen turvallisuuden ohjelma

Turvallisempi huominen - sisäisen turvallisuuden ohjelma oli sisäministeriön vuonna 2012 laatima julkaisu, jossa tarkasteltiin sisäisen turvallisuuden kannalta merkittäviä epäkohtia ja esitettiin toimenpide-ehdotuksia niiden parantamiseksi. Vuonna 2012 julkaistu sisäisen turvallisuuden ohjelma on kolmas laatuaan. Ensimmäinen ohjelma julkaistiin vuonna 2004, jolloin keskiössä olivat erityisesti huumausaine-, väkivalta- ja uusintarikollisuuden vähentäminen. Toinen, vuonna 2008 julkaistu ohjelma otti tavoitteeksi tehdä Suomesta Euroopan turvallisin maa vuoteen 2015 mennessä. Viimeisin ohjelma jatkaa edellisen tavoitetta ja sen keskiössä on arjen turvallisuuden ongelmien ennaltaehkäisy ja ratkaisu. (Sisäministeriö 2016A.)

Sisäisen turvallisuuden ohjelma tarkastelee arjen turvallisuudessa havaittuja haasteita. Sisäisen turvallisuuden ohjelma käsittelee myös väkivallan ja muiden rikosten uhkaa, jotka liittyvät opinnäytetyöhön ajankohtaisesti väkivaltarikollisuuden sekä rasististen rikosten osalta. (Sisäministeriö 2012, 12 - 15 & 22 - 26.) Opinnäytetyön kannalta haasteita olivat asumisen ja kodin lähiympäristön turvallisuus, julkisten tilojen turvallisuus sekä katuturvallisuus.

Suomessa tapahtuu paljon tapaturmia kodeissa ja asuinalueilla. Tapaturmien lisäksi asuinalueilla vaikuttava tekijä on siisteys. Ihmisten turvallisuudentunne kärsii asuinalueen ollessa epäsiisti tai muuten epäviihtyisä. Tutkimusten mukaan epäsiisteillä ja epäviihtyisillä asuinalueilla tapahtuu myös enemmän rikoksia. (Sisäministeriö 2012, 14.) Opinnäytetyön kannalta kysymykseksi nousi, voisiko vapaaehtoistoiminta lisätä asuinalueiden turvallisuudentunnetta ja jopa ennaltaehkäistä rikollisuutta myös epäsiisteillä tai epäviihtyisillä asuinalueilla.

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa puhutaan monitoimitiloista, joilla tarkoitetaan esimerkiksi kauppakeskuksia, joissa sekä nuoret että aikuiset viettävät lisääntyvissä määrin vapaa-aikaansa. Lämpiminä vuodenaikoina näihin lukeutuvat myös esimerkiksi torit, puistot ja kaupunkien keskustat. Näiden monitoimitilojen turvallisuuteen liittyy haasteita. Onnettomuus- ja tulipaloriskien lisäksi haasteisiin kuuluu se, että ihmiset saattavat valita monitoimitiloja väkivallanteon paikaksi. (Sisäministeriö 2012, 14.) Useat kauppakeskukset tilaavat järjestyksenvalvonta- ja vartiointipalveluita vartioimisliikkeiltä, joten vapaaehtoistoiminta ei suoranaisesti niihin sovellu. Sen sijaan muiden julkisten tilojen, kuten torien, puistojen ja kaupungin keskustojen turvallisuutta voisi olla mahdollista parantaa vapaaehtoistoiminnalla.

Katuturvallisuus kattaa sekä kaduilla tapahtuvat onnettomuudet että katurikollisuuden. Kansallisen uhritutkimuksen mukaan katuväkivalta on laskenut dramaattisesti viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana. Sisäisen turvallisuuden ohjelman mukaan katuturvallisuudessa haasteena ovat ennen kaikkea aamuyöt kaupunkien keskustoissa. Ravintoloista poistuessaan ihmiset ovat usein juopuneita, väsyneitä ja nälkäisiä, mikä voi helposti johtaa väkivaltaan. Väkivallantekojen tapahtumapaikoiksi on tunnistettu muun muassa taksijonot ja nakkikioskit.

(Sisäministeriö 2012, 15.) Vapaaehtoistoiminnalla voitaisiin parantaa turvallisuutta aamuöisin. Pelkällä läsnäololla voisi olla ennaltaehkäisevä vaikutus. Myös tekijöiden tunnistaminen jälkikäteen voisi helpottaa, jos vapaaehtoiset olisivat todistamassa tapahtumia.

4.3.2 Seminaarijulkaisut

Sisäministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö järjestivät tammikuussa 2016 valtakunnallisen turvallisuusseminaarin. Seminaari pidettiin Joensuussa ja siihen osallistui yli 130 paikallista, alueellista ja valtakunnallista turvallisuus- ja hyvinvointityötä tekevää ensimmäisen, toisen ja kolmannen sektorin edustajaa. Seminaarin keskiössä oli paikallisen turvallisuuden rakentaminen. (Sisäministeriö 2016C.)

Seminaarissa melko keskeiseksi teemaksi nousi kolmannen sektorin hyödyntäminen paikallisessa turvallisuustoiminnassa. Joensuun kaupunginsihteeri Jari Horttanainen painotti kolmannen sektorin merkitystä arjen turvallisuustyössä. Myös Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen puheenjohtaja Elina Pajula viittasi vapaaehtoisten tuomaan tukeen ihmisten elämässä. Pohjanmaan poliisilaitoksen ylikomisario Erkki Kerola puolestaan esitteli Keski-Pohjanmaan uutta lähipoliisi-toimintamallia, jossa paikallinen poliisipartio liikkuu kansan keskuudessa, luoden yhteyksiä väestöön ja verkostoituen alueen toimijoiden kanssa, tarkoituksena kaventaa kansan ja poliisin välistä kuilua. (Sisäministeriö 2016C.)

Laurea-ammattikorkeakoulun Kolmas sektori turvallisuustoiminnassa -hankkeen kannalta tärkeää materiaalia sisälsi sisäministeriön marraskuussa 2015 järjestämä Sisäinen turvallisuus ja kolmas sektori -seminaari. Seminaarissa käsiteltiin kolmannen sektorin hyödyntämistä sisäisen turvallisuuden ylläpitämisessä. Seminaariin osallistui 150 turvallisuus- ja hyvinvointityötä tekevää ensimmäisen, toisen ja kolmannen sektorin edustajaa. (Sisäministeriö 2015B.)

Opinnäytetyön kannalta oli huomionarvoista, että vaikka seminaariin osallistuikin esimerkiksi Poliisihallituksen ja Oulun poliisilaitoksen edustajia ja seminaarissa käsiteltyihin aiheisiin luokitui väkivallan ehkäiseminen, ei seminaarissa käsitelty katupartiointi-ilmiötä tai vapaaehtoistoiminnan suhdetta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen. Lähtökohtana on varhainen puuttuminen ja väkivaltarikollisuuden syiden selvittäminen ja niihin puuttuminen. Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen puheenvuorossa nousi kuitenkin esiin tämänhetkinen haaste harvaan asuttujen alueiden määrän kasvamisesta ja turvallisuuspalveluiden saatavuuden varmistaminen koko valtakunnan alueella. (Sisäministeriö 2015B.)

Turvallisuutta älykkäästi -seminaarin tavoin myös Sisäinen turvallisuus ja kolmas sektori -seminaarissa yleinen asenne toimijoiden keskuudessa kolmatta sektoria kohtaan vaikutti hyvältä. Seminaareissa keskeisenä teemana oli ilmennyt myös huoli viranomaisten resurssien riittämättömyydestä. On otettava huomioon, että vapaaehtoistoiminta yleisen järjestyksen ja

turvallisuuden saralla eroaa kuitenkin muista vapaaehtoisjärjestelmistä, ennen kaikkea juriidikan vuoksi.

4.3.3 Muut julkaisut

Tarkasteltaessa kolmannen sektorin hyödyntämistä sisäisessä turvallisuudessa, löydettiin näyttöä toimivasta yhteistyöstä viranomaisten ja järjestöjen välillä. Hyvänä esimerkkinä tästä toimi julkaisu Arjen turvaajat – järjestöt sisäisen turvallisuuden tekijöinä. Julkaisussa käytiin läpi sisäministeriön järjestötyöryhmän ja usean eri järjestön yhteistyötä ja esitettiin kehitysehdotuksia. (Sisäministeriö 2014, 61 – 62.) Opinnäytetyön näkökulmasta huomionarvoista oli kehitysehdotus, jonka mukaan kolmannen sektorin hyödyntämistä tulisi laajentaa ja kehittää uusia tapoja avun tarjoamiseen.

Sisäministeriön vuonna 2010 julkaisemasta tulevaisuuskatsauksesta Turvallinen ja moniarvoinen Suomi – sisäinen turvallisuus ja maahanmuutto 2020 kävivät ilmi huolet sisäisen turvallisuuden parantamisesta sekä poliisin resurssitarpeista (Sisäministeriö 2010, 12 & 31). Julkaisussa käsiteltiin myös kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä ja niiden vahvistamista. Kun ajateltiin järjestötoiminnan hyödyntämistä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä, oli huomioitava julkaisussa tehty viittaus järjestöjen tuomasta tuesta maahanmuuttajien arjessa ja kotoutumisessa (Sisäministeriö 2010, 58 – 59).

Turvallisuutta älykkäästi –seminaarissa esitellyn Keski-Pohjanmaan lähipoliisitoiminnan yhtenä tavoitteena oli saada kansan keskuudessa elävät heikot signaalit hyötykäyttöön (Sisäministeriö 2016C). Aiheeseen liittyy olennaisesti lokakuussa 2015 pidetty turvallisuustutkimukseen liittyvä seminaari. Seminaarissa sisäministeriön kansliapäällikkö Päivi Nerg peräänkuulutti ennakointikyvyn parantamista ja tehokkaampaa tilannekuvan rakentamista. Nerg toivoi tutkijoilta myös kykyä pohtia uusia skenaarioita varautumisen näkökulmasta. (Eskola 2015, 4 – 5.)

4.4 Täydennyspoliisi

Opinnäytetyön tavoitteen kannalta oli oleellista tutkia täydennyspoliisijärjestelmää sekä sen käytön mahdollisuuksia normaalioloissa. Sisäministeriön poliisiosaston asettama täydennyspoliisityöryhmä kartoitti täydennyspoliisijärjestelmän käyttömahdollisuuksia toimikaudellaan 1.6.2013 – 30.11.2014. (Sisäministeriö 2015A, 5.) Raportin sisältöä, aikaisempia tutkimuksia sekä johtopäätöksiä käytettiin apuna muodostettaessa sisäministeriön, viranomaisten sekä osittain myös kansalaisten näkemystä täydennyspoliisijärjestelmästä sekä sen mahdollisuuksista. Sisäministeriö on aloittanut uuden lainsäädäntöhankkeen täydennyspoliisijärjestelmän kehittämiseksi 21.3.2016 ja sen toimikausi kestää 31.12.2017 asti. Tässä luvussa käsitellään täydennyspoliisityöryhmän aiempaa selvitystä.

4.4.1 Täydennyspoliisijärjestelmä ja sen hyödyntäminen normaalioloissa

Täydennyspoliisijärjestelmä on ollut voimassa jo noin kaksikymmentä vuotta ja siitä on säädetty vuona 1995 voimaan tullessa poliisilaissa. Täydennyspoliisin käyttöönottamista koskevan määräyksen antamisesta vastaa valtioneuvosto. Tarkoituksena olisi täydentää poliisin henkilöstöä täydennyshenkilöillä poikkeusolojen tai valtion turvallisuuden vuoksi ja sellaisissa tilanteissa, joissa poliisin omat resurssit eivät riittäisi, kuten suuronnettomuudet. Tehtävää voisi suorittaa tehtävän kannalta ja henkilökohtaisilta ominaisuuksilta sopiva henkilö, joka tekisi täydennyspoliisitehtävästä sopimuksen poliisipiirin päällikön kanssa. Toimivaltuudet palveluksessa ollessa olisivat samat kuin poliisimiehellä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidosta. Voimakeinojen osalta täydennyspoliisien toimivaltuudet olisivat samat kuin sivullisella poliisimiehen ohjauksessa. Edellytyksenä voimakeinojen käytölle olisi tärkeän ja kiireellisen poliisin virkatehtävän suorittaminen. Koulutuksesta vastaisi kihlakunnan poliisipäällikkö tai nimismies. Täydennyspoliisit on tarkoitettu toimimaan poliisimiehen ohjauksessa ja heidän apunaan. (Sisäministeriö 2015A, 8-9.)

Täydennyspoliisien tilaa on selvitetty sisäministeriön puolesta aiemminkin. Vuonna 2007 järjestyspoliisitoiminnan tilan selvityshankkeen loppuraportissa täydennyspoliisin käyttöön kohdistuvat hankaluudet osoittautuivat muun muassa ajan puutteeseen sekä työssäkäyvien täydennyspoliisien työtehtävistä irrottamisen haasteisiin. Sisäministeriö on selvittänyt täydennyspoliisijärjestelmän kehittämistarpeita myös osana poliisilainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelua 2010 - 2011. Tuolloin pohdittiin täydennyspoliisin tehtäviä sekä poikkeus- että normaalioloissa ja täydennyspoliisien kutsumista poliisien voimavarojen ollessa riittämättömiä. (Sisäministeriö 2015A, 14.)

Täydennyspoliisityöryhmä teki vuonna 2014 viranomaisille kyselyn liittyen täydennyspoliisijärjestelmään. Vastaukset koostuivat Etelä-Suomen aluehallintovirastolta, pelastuslaitoksilta, poliisitoimelta, puolustusministeriöltä, puolustusvoimilta ja rajavartiolaitokselta. (Sisäministeriö 2015A, 15.) Raportissa esitettyjen tulosten perusteella voitiin muodostaa jonkinasteinen viranomaisten kanta täydennyspoliisijärjestelmään liittyen.

Raportin mukaan lähes kaikkien viranomaisten kanta joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta oli, että täydennyspoliisijärjestelmä ei nykyisellään toimi hyvin. Ongelmina koettiin se, ettei järjestelmää oltu otettu kunnolla käyttöön. Järjestelmän soveltuvuus poikkeusoloihin nähtiin tarpeellisena, mutta normaaliolojen suhteen syntyi eriäviä mielipiteitä. Täydennyspoliisijärjestelmälle ehdotettuja normaaliolojen tehtäviä olivat muun muassa onnettomuuspaikan varointi, liikenteen ohjaus, avustaminen evakuoinnissa, aluepartiointi häiriötilannealueilla, jakelupisteiden järjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen vastaanottokeskuksissa sekä neuvonta- ja opastustehtävät. (Sisäministeriö 2015A, 17.)

Monien vastausten perusteella järjestelmää tulisi hyödyntää myös normaalioloissa, jotta voidaan ylläpitää todellista valmiutta. Normaaliolojen tehtävillä koettiin olevan vaikutus sitoutumiseen ja motivaatioon. Järjestelmää myös kritisoitiin normaaliolojen suhteen ja todettiin, että poliisilla tulisi itsellään olla riittävät resurssit tehtävien hoitamiseen. Ongelmana nähtiin myös, etteivät täydennyspoliisit ole viranomaisia ja näin ollen eivät voi käyttää julkista valtaa. (Sisäministeriö 2015A, 17.) Tästä nousi esiin kysymys poliisivoimien nykyhetken riittäväyydestä. Mikäli resursseja pidetään riittämättöminä, niin olisiko täydennyspoliisijärjestelmän käyttöönotolle todellinen tarve?

Työryhmän mukaan yksityisten turvallisuuspalveluiden tarjoamien palvelujen varaan ei voida varautua poikkeusolojen kannalta, koska monilla on sijoitus puolustusvoimien palvelukseen poikkeusoloissa. Poikkeusoloissa tarvitsee kuitenkin ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta myös niillä alueilla, joista normaalioloissa vastaavat yksityiset palveluntarjoajat. (Sisäministeriö 2015A, 22.) Opinnäytetyössä olikin aiheellista pohtia, voisiko täydennyspoliiseja käyttää normaalioloissa myös niissä tehtävissä, joissa käytetään yksityisiä turvallisuuspalveluntarjoajia.

4.4.2 Toimivaltuudet, rekrytointi ja koulutus

Täydennyspoliisityöryhmän mukaan täydennyspoliisihenkilöt eivät voisi olla nimitettyinä virkasuhteeseen. Perusteluna olivat taloudelliset syyt sekä henkilöiden normaalioloissa toimivien muut työ- ja virkasuhteet (Sisäministeriö 2015A, 23). Työryhmän näkemys vahvisti entisestään sitä, että toimintaa tulisi pohtia kolmannen sektorin ja vapaaehtoisuuden näkökulmasta. Työryhmä tunnisti sopiviksi tehtäviksi järjestyksen ylläpitämisen kokoontumislaissa tarkoitetuissa yleisissä kokouksissa sekä yleisötilaisuuksissa ja liikenteen ohjaustehtävissä. (Sisäministeriö 2015A, 23.) Työryhmä oli yksimielinen siitä, että normaalioloissa täydennyspoliisihenkilöiden tehtävät olisivat poliisin tehtäviä rajoitetumpia. Toimivaltuuksien tulisi vastata tehtävää ja ottaa huomioon perustuslaissa säädetyn julkisen hallintotehtävän antamista yksityiselle. Toimivaltuuksien tulisi vastata niitä toimivaltuuksia, joita esimerkiksi järjestyksenvalvojat ja liikenteenohjaajat käyttävät lainsäädännön mukaan. (Sisäministeriö 2015A, 23-25.)

Täydennyspoliisien osalta tulisi myös ottaa huomioon, onko heillä samanlainen virkavastuu kuin poliisilla. Virkavastuulla tarkoitetaan julkisen vallan käyttöön liittyvää tehostettua sekä laajennettua oikeudellista vastuuta. Virkavastuun myötä oikeudellinen vastuu on virkamiehellä ankarampi kuin työsuhteessa olevalla ja virkamieheltä vaaditaan puolueettomuutta sekä luotettavuutta tavallista suuremmissa määrin. Poliisiasetuksen mukaan virkamiehinä toimivia poliiseja ovat ainoastaan päällystään, alipäällystään ja miehistöön kuuluvat virkamiehet, joilla on oikeus poliisin toimivaltuuksiin. (Tikkanen ym. 2008, 53.) Mikäli täydennyspoliisit eivät toimisi poliisin virkasuhteessa, olisi luonnollista olettaa, ettei heitä myöskään silloin kos-

kisi virkavastuu. Näin ollen poliisin toimivalta ei myöskään tulisi kysymykseen vaan täydennyspoliisien toimivaltuudet olisi pohdintojen mukaan luontevampaa rajata samoihin toimivaltuuksiin kuin järjestyksenvälvoijilla, vartijoilla ja liikenteenohjaajilla on, kuten täydennyspoliisityöryhmä oli ehdottanut loppuraportissaan.

Kyselyyn vastanneet viranomaiset, etenkin poliisilaitokset, esittivät erilaisia malleja koulutusjärjestelmän kehittämiseen. Poliisiammattikorkeakoulu nähtiin sopivana tahona peruskoulutuksen järjestäjäksi tai kouluttajakoulutuksen järjestäjäksi. Tehtävien tarkemmasta koulutuksesta vastaisivat poliisilaitokset. (Sisäministeriö 2015A, 19.)

Rekrytinnin osalta kohderyhmä oli kyselyn vastausten perusteella hyvinkin laaja. Ehdotettua kohderyhmää olivat muun muassa sotilaspoliisikoulutuksen saaneet reserviläiset, johtamiskoulutuksen saaneet varusmiehet, aktiiviset reserviläiset, maahanmuuttajat, poliisikoulutuksen saaneet henkilöt, kaikki eläköityvät poliisit, kaikki tehtävistä kiinnostuneet, siviilipalveluksen suorittaneet, eläkkeelle siirtyneet sotilaat ja rajavartiomiehet sekä vastaavat ammattilaiset. (Sisäministeriö 2015A, 20-21.) Reserviläiset nähtiin hyvänä kohderyhmänä, koska puolustusvoimat vähentävät reservin määrää. Reservistä vapautuu esimerkiksi sotilaspoliisikoulutuksen saaneita yli 35-vuotiaita, joilla ei ole sodan ajan sijoitusta. Puolustusvoimien antamaa koulutusta pidettiin täydennyspoliisitoimintaa tukevana. Työryhmä ei kuitenkaan rajoittanut kohderyhmää vain sotilaspoliiseihin, vaan pitää järjestelmää mahdollisuutena kaikille reserviläisille sekä tehtävistä kiinnostuneille. (Sisäministeriö 2015A, 26.)

Järjestelmän toimivuuden kannalta työryhmän mukaan tulisi panostaa yhtenäiseen ja toimivaan koulutusjärjestelmään. Täydennyspoliisityöryhmän esimerkki koulutuksen toteuttamisesta olisi 160 tunnin peruskoulutus, jonka lisäksi järjestettäisiin vuosittaista lisäkoulutusta valmiuden ylläpitämiseksi. Yhteistyökumppaniksi lisäkoulutuksen kannalta työryhmä ehdotti Maanpuolustuskoulutusyhdistystä yhteistyössä poliisilaitosten kanssa. Olennaista olisi, että perustuskoulutus sisältäisi järjestyksenvälvoijan koulutuksen sekä liikenteenohjauksen koulutuksen, jotta normaalioloissa voisi toimivaltuuksien puolesta hoitaa edellä mainittuja tehtäviä. Kouluttautuminen nähtiin velvollisuutena, jotta järjestelmässä olisi mukana tehtävistä ajan tasalla olevaa aktiivista ja motivoitunutta henkilöstöä. (Sisäministeriö 2015A, 27.)

4.4.3 Täydennyspoliisityöryhmän loppuraporttia koskevat lausunnot

Täydennyspoliisityöryhmän loppuraporttiin annettuja lausuntoja käytettiin opinnäytetyössä tutkittaessa erilaisten tahojen kantaa järjestelmää kohtaan. Opinnäytetyössä tutkittiin oikeusministeriön, Poliisihallituksen, Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen, Reserviläisliiton sekä Reserviupseeriliiton lausuntoja täydennyspoliisityöryhmän loppuraporttiin.

Oikeusministeriö piti täydennyspoliisijärjestelmää tarpeellisena. Lausunnon mukaan täydennyspoliiseja tulisi voida käyttää valtion turvallisuuden niin edellyttäessä myös tietyin edellytyksin normaalioloissa. Lausunnossaan oikeusministeriö arvioi kustannustehokkaampia ratkaisumalleja ja pohti, tulisiko järjestelmä kehittää kokonaan poliisilainsäädännön ulkopuolelle. Muillakin viranomaisilla, kuten tullilla ja rajalla, voisi olla tarvetta vastaavan kaltaiselle järjestelmälle. Oikeusministeriön lausunnon mukaan täydennyspoliisien käyttöalan laajentamista tulisi tarkemmin perustella. Heidän mukaansa häiriötilanne tai vastaava ei itsessään voisi toimia edellytyksenä järjestelmän käyttöönotolle, vaan lisäksi tulisi olla esimerkiksi resursseista johtuva täydennystarve poliiseille. Täydennyspoliisien tehtävien kannalta oikeusministeriö toivoi tarkennusta täydennyspoliisityöryhmän loppuraporttiin liittyen. Toimivaltuuksien osalta oikeusministeriö ei pitänyt määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämistä oikeana vaihtoehtona, sillä virkasuhteisiin tulisi heidän näkemyksensä mukaan nimittää ensisijaisesti poliisikoulutuksen saaneita. Sotilaspoliisin käytön mahdollisuutta määräaikaiseen virkaan tulisi arvioida erillisenä kokonaisuutena. (Oikeusministeriö, 2015.)

Oikeusministeriön mukaan täydennyspoliisien käytössä tulisi ottaa huomioon hallintolaki (434/2003) sekä huomioida edellyttävä tehtävä poliisimiehen virkasuhdetta sekä toimivaltuuksia. Oikeusministeriön näkemyksessä oli huomionarvoista lausunto täydennyspoliisien käytöstä normaalioloissa. Heidän lausunnossaan täydennyspoliisien käyttöalan laajentaminen normaalioloihin ei ole perusteltua. Lisäresurssien tarve tulisi normaalioloissa hoitaa virkakonsteilla siten, että poliisi huolehtii sille kuuluvista tehtävistä. Myös täydennyspoliisien käyttö poliisin tehtävissä järjestyksenvalvojan tai liikenteenohjaajan valtuuksilla nähtiin haasteellisenä. Lausunnon mukaan poliisi ensisijaisesti turvaa perustuslain suojaaman kokoontumisvapauden, eikä ole kyseisissä tilaisuuksissa lähtökohtaisesti pitämässä yllä yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Tällaisissa tilaisuuksissa poliisin rooli olisi enemmänkin valvonnallinen, mikä poikkeaa järjestyksenvalvojan roolista. Haasteellisenä pidettiin jokaista velvoittavaa yleistä käskyvaltaa, jota poliisi voi käyttää kokoukseen osallistujiin sekä sivullisiin, mutta jota järjestyksenvalvojalla ei ole. (Oikeusministeriö, 2015.)

Poliisihallitus ei erikseen lausunut täydennyspoliisityöryhmän loppuraportista, koska Poliisihallitus katsoi poliisin näkemyksen tulleen raporttiin heidän edustajan osallistuessa työryhmän työhön. Poliisihallitus ilmaisi kuitenkin olevansa samaa mieltä työryhmän kanssa täydennyspoliisien käytöstä tarvittaessa normaalioloissa. Poliisihallituksen perusteluna oli täydennyspoliisien motivaation parantaminen sekä tehtävään hakeutuvien määrän lisääntyminen. Poliisihallituksen lausunnossa huomionarvoista oli heidän näkemyksensä, että täydennyspoliisien käyttö normaalioloissa parantaisi täydennyspoliisien tehokasta toimintakykyä kriisin aikana poliisin reservinä. Poliisihallitus otti kantaa nykyiseen lainsäädäntöön ja painotti, että tarvittaessa täydennyspoliiseja voitaisiin jo nyt käyttää, mikäli valtion turvallisuus tai poikkeusolot sitä edellyttävät ja poliisin täydentäminen olisi tarpeellista. (Poliisihallitus 2015.)

Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK) piti toiminnan ja koulutuksen edellytyksenä täydennyspoliisien käyttöä normaalioloissa sekä perusteli myös puolustusvoimien uuden ylennysnormin tukevan reserviläisten käyttöä kokonaisturvallisuuden tehtävissä. Toimivaltuuksien osalta MPK lausui, että täydennyspoliiseja tulisi käyttää yhdessä poliisien kanssa poliisien valvomana. MPK:n lausunnossa mainittiin olevan mahdollisuus käyttää puolustusvoimien tukea rekrytointissa varsinkin sotilaspoliisikoulutettujen osalta ja muuta tukea voitaisiin saada esimerkiksi MPK:n jäsenjärjestöiltä. Koulutusmuotona vuosittainen kouluttautumisvelvoite sekä moduulirakenne koettiin hyvänä mallina. Koulutusmuodoista toimivimpana vaihtoehtona MPK näki kurssimoduulit, jotka järjestettäisiin viikonloppuisin useita arkipäiviä kestävien kurssien sijaan. Kouluttajien kouluttamisessa voitaisiin hyödyntää MPK:n ja puolustusvoimien olemassa olevaa kouluttajakoulutusta. MPK näkee poliisiammattikorkeakoulun roolin olevan kouluttajakoulutuksessa sekä koulutuksen laadun arvioinnissa ja varmistamisessa. MPK ehdottaisi täydennyspoliisimiesten käyttöä esimerkiksi yleisötilaisuuksissa järjestyksenvallontatehtävissä, minkä vuoksi heille tulisi antaa järjestyksenvallajakoulutus. Koulutusmäärän osalta täydennyspoliisien tulisi osallistua yhteen yleisötilaisuuteen, jossa he toimisivat järjestysmiehen tehtävissä sekä yhteen viikonlopun kestävään harjoitukseen. MPK:n lausunnosta tulee huomioida, että he voisivat osallistua täydennyspoliisien rekrytointiin ja kouluttamiseen. Edellytyksenä olisi, että järjestelmää kehitetään sekä MPK:ta käytettäisiin harjoituksen järjestäjänä. Tuoloin osallistujilla olisi turvanaan MPK:n vakuutusturva. (MPK, 2015.)

Reserviläisliitto kertoi lausunnossaan, että heidän jäsenistönsä kuuluu aiemman täydennyspoliisikoulutuksen saaneita reserviläisiä. Reserviläisliiton mukaan kiinnostusta vastaavan kaltaiseen toimintaan olisi edelleen jäsenissä, joista osa on myös saanut sotilaspoliisikoulutuksen. Reserviläisliiton lausunnossa yhdyttiin täydennyspoliisityöryhmän kantaan, että täydennyspoliisijärjestelmä tulisi säilyttää sekä sitä tulisi kehittää. Reserviläisliitto kannatti myös ajatusta täydennyspoliisien käytöstä muissa kuin poikkeusoloissa, kun edellytyksenä on yhteiskunnan turvallisuus. Huomioitavaa lausunnossa oli Reserviläisliiton mielipide järjestelmän käyttöönotosta siten, että sisäministeriö voisi tarvittaessa tehdä päätöksen. Tällöin lausunnon mukaan edellytyksenä olisi täydennyspoliisien toimiminen virkasuhteessa valtioon. Rekrytointin osalta Reserviläisliitto kannatti reserviläisiä kohderyhmäksi. Erityisesti Reserviläisliitto kannatti sellaisia reserviläisiä, joilla ei ole sodanajansijoitusta Puolustusvoimissa, mutta jotka ovat kuitenkin aktiivisia reserviläistoiminnan tai vapaaehtoisen maanpuolustuksen suhteen. Koulutuksen osalta täydennyspoliisityöryhmän esittämä 160 tunnin koulutus koettiin Reserviläisliiton lausunnossa liian pitkäksi. Haasteeksi voisi lausunnon mukaan tulla työikäisten rekrytointi. Reserviläisliitto ehdotti koulutusmuodoksi aikuiskoulutusmallia, jossa opiskelu toteutettaisiin pääosin etänä sekä muutamana viikonloppuna lähipäivinä. (Reserviläisliitto 2015.)

Reserviupseeriliitto (RUL) kannatti täydennyspoliisijärjestelmän säilyttämistä, mikä edellyttää järjestelmän kehittämistä sekä taloudellisia resursseja. Perusteluja järjestelmän säilyttämiselle olivat poliisiin liittyvien poikkeusolojen vaatimusten ylläpito sekä muun muassa suojattavien kohteiden lisääntyminen. RUL piti aiheellisena järjestelmän hyödyntämistä myös normaaliolojen häiriötilanteissa. Kokonaisturvallisuuden osalta RUL näki vapaaehtoistyön kasvun merkityksen tulevaisuudessa ja siinä, että vapaaehtoisten osaamista tulisi hyödyntää enemmän. Tähän soveltuvana ryhmänä pidettiin muun muassa kokeneita reserviläisiä sekä ammattipoliisitutkinnon suorittaneita, jotka ovat siirtyneet muihin tehtäviin tai ovat työttöminä. RUL:n lausunnon mukaan täydennyspoliiseilla ei voida miltei osin korvata varsinaisia poliiseja eikä heitä tulisi käyttää vaativissa tehtävissä edes poliisipartioiden tukena. Tehtävinä täydennyspoliiseille ehdotettiin yleisötilaisuuksia, liikenteen ohjausta, sekä esimerkiksi etsintä-, eristämis- ja vartiointitehtäviä. Lähtökohtaisesti päätös täydennyspoliisien käytöstä tulisi tapahtua poliisilaitoksen päätöksellä sekä poliisin ohjauksessa ja henkilöillä tulisi olla rajatut valtuudet. Täydennyspoliisien kohderyhmäksi RUL ehdotti lausunnostaan eläkkeelle tai muille aloille siirtyneitä poliiseja sekä reserviläisiä, jotka ovat sotilaspoliisikoulutuksen saaneita tai muuten reservissä aktiivisia ja koulutettuja. Koulutuksen osalta täydennyspoliiseilla tulisi olla säännöllinen kouluttautumisvelvoite, joka olisi myös peruste järjestelmän toimivuudelle. Harjoittelun tulisi olla käytännönläheistä. Koulutusta pidettiin motivaatiota lisäävänä tekijänä, mikäli reserviläiset saisivat siitä korvaavia kertausharjoituspäiviä. (Suomen Reserviupseeriliitto 2015.)

5 Tutkimustulokset

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyön empiirisen osuuden tulokset. Luku muodostuu viidestä alaluvusta, joissa käsitellään kerättyä aineistoa sekä yhteenvetoa tutkimustuloksista. Ensimmäinen alaluku käsittelee teemahaastattelua ja kaksi seuraavaa käsittelevät kyselyjen tuloksia. Neljännessä alaluvussa vertaillaan muissa maissa käytössä olevia poliisitoimintaa tukevia vapaaehtoisille. Viimeisessä alaluvussa käsitellään tutkimustulosten yhtäläisyyksiä sekä eroavaisuuksia.

5.1 Teemahaastattelut

Opinnäytetyössä käytettiin teemahaastatteluja tiedonkeruumenetelmänä. Haastatteluja tehtiin sisäministeriöön, Poliisiammattikorkeakouluun sekä Maanpuolustuskoulutusyhdistykseen (MPK). Sisäministeriöstä haastateltavat olivat poliisiylitarkastaja Stefan Gerkman sekä poliisitarkastaja Ari Ewvaraye. Haastattelu toteutettiin 8.3.2016. Poliisiammattikorkeakoulusta haastateltava oli koulutusjohtaja Petri Alkiora ja haastattelu toteutettiin 3.3.2016. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksestä haastateltava oli koulutuspäällikkö Juha Niemi ja haastattelu toteutettiin 16.3.2016.

Teemahaastattelut toteutettiin kullekin taholle hieman erilaisella rungolla, keskittyen kyseisen organisaation luonteeseen. Tämän vuoksi sisäministeriön teemat kattoivat laajemmin kokonaisuuden kun puolestaan poliisiammattikorkeakoulun haastattelussa keskityttiin koulutukselliseen näkökulmaan ja MPK:n haastattelussa reserviläisten näkökulmaan. Haastattelujen tavoitteena oli selvittää viranomaisen kanta vapaaehtoisten käyttämiselle poliisia tukevaan työhön. Lisäksi haastatteluilla selvittiin vapaaehtoisten koulutusmahdollisuuksia.

Sisäministeriön haastattelunrunгон teemat olivat nykytilanne, häiriötilanteet ja niiden kaltaiset olosuhteen normaalioloissa, poliisitoimintaa tukeva vapaaehtoistoiminta, lainsäädäntö ja toimivaltuudet sekä koulutus. Poliisiammattikorkeakoulun haastattelurungon teemat olivat koulutukseen liittyen suoraan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen osallistuvat, ei suoraan osallistuvat ja reserviläiset. MPK:n haastattelurungon teemat olivat häiriötilanteet ja niiden kaltaiset olosuhteet normaalioloissa, täydennyspoliisijärjestelmä, koulutus ja reserviläiset.

5.1.1 Sisäministeriö

Sisäministeriön haastattelun tuloksista aiheiksi nousivat lainsäädäntö, vapaaehtoistoiminnan malli, yhteiskunta, luottamus, poliisitoiminta sekä sosiaalityö. Lainsäädännön osalta käsiteltiin aiheita oikeuksista, velvoitteista sekä ajankohtaisista asioista. Lisäksi käsiteltiin ihmisten perusoikeuksia, lainsäädännön yksilölle mahdollistamia oikeuksia yleisen järjestyksen ja turvallisuuden saralta, julkista valtaa sekä viranomaistehtäviä. Haastateltavat totesivat, että ihmisillä on perusoikeuksia, kuten kokoontumisvapaus, joihin viranomaisen on hyvin vaikea puuttua. Haastattelussa painotettiin sitä, että yksilölle tarkoitetut oikeudet, kuten yleinen kiinniotto-oikeus, ovat tarkoitettu yllättäviä, ennalta arvaamattomia tilanteita varten. Eivät niinkään organisoituun toimintaan. Organisoidulla toiminnalla haastateltavat tarkoittivat esimerkiksi katupartiointia. Haastateltavien mukaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen kuuluu pelkästään viranomaisille. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden saralla vapaaehtoisimmalle suurena haasteena on julkisen vallan käyttäminen. Haastateltavien näkemys oli, että yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä toimivan henkilön on oltava virkavastuun alaisena, mikä edellyttää työsuhdetta. Edellä mainitut tehtävät voivat olla vaarallisia, minkä vuoksi haastateltavien mukaan vapaaehtoisten työturvallisuutta voisi olla vaikea taata. Haastattelussa nousi esiin se, ettei aiheeseen voida tässä vaiheessa ottaa tarkemmin kantaa. Edellytyksenä tarkoille lausunnoille on sisäministeriön maaliskuussa 2016 aloittaman uuden lainsäädäntöhankkeen valmistuminen täydennyspoliisijärjestelmän kehittämisestä. Lainsäädäntöhanke selventää yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyvän juridiikan sekä reunaehdot.

Vapaaehtoistoiminnan malli käsittää seikat täydennyspoliisista, toiminnan kehittämisestä ja toiminnan haasteista. Haastateltavat painottivat, että mikäli vapaaehtoistoimintaa tultaisiin

hyödyntämään yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä, tulisi se toteuttaa täydennyspoliisijärjestelmällä. Muita järjestelmiä ei suoranaisesti tunnistettu. Haastattelussa ilmeni, että täydennyspoliisijärjestelmän haasteisiin sisältyvät sen sääntely sekä valvonta, joita sisäministeriö tarkastelee uuden lainsäädäntöhankkeen yhteydessä. Haastateltavat näkivät mahdollisuutena sen, että viranomaisten ja kansalaisten välistä kommunikaatiota voitaisiin tulevaisuudessa kehittää, ottaen kenties mallia Hollannin toimintatavasta. Hollannin toimintatavassa kansalaisilla ja viranomaisilla on yhteydenpitokanava, jossa kansalaiset voivat antaa tietoa ei-akuuteissa tilanteissa viranomaisille sekä viranomaiset pystyvät kyselemään kansalaisilta muun muassa havaintoja. Haastattelusta nousi esiin se, että haastateltavat näkivät vapaaehtoistoiminnan hyödyllisenä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiselle ennen kaikkea rikollisuutta ennaltaehkäisevässä työssä, ei niinkään suorissa valvontatehtävissä. Esimerkkeinä käytettiin nuorisoihoja, alkoholin aiheuttamien häiriöiden pienentämiseksi tehtävää työtä sekä muita vastaavia tapahtumia, joissa kansalaiset toimivat yhteistyössä poliisin kanssa. Tehtävien ulkoistamisen haasteina nähtiin juridiikan ja vastuun lisäksi ulkoistamisen vähäiset taloudelliset hyödyt. Vapaaehtoisten päällekkäisyydellä haastateltavat tarkoittivat henkilöiden toimimista useissa vapaaehtoistehtävissä, jolloin priorisointi nousee haasteeksi.

Yhteiskunnan osalta aiheita olivat turvallisuudentunne, rikollisuus ja yksityinen sektori. Haastateltavien mukaan turvallisuudentunne on subjektiivinen kokemus, mutta se voi vaikuttaa yhteiskunnan turvallisuuden todelliseen tilaan ihmisen käyttäytymisen myötä. Esimerkkeinä turvallisuuteen vaikuttavasta käyttäytymisestä pidettiin erilaisia ääriilikoita, jotka voivat aiheuttaa yhteenottoja. Haastateltavat mainitsivat, että vaikka todellinen turvallisuus yhteiskunnassa ei ole huonontunut, niin yksilön kokema turvattomuuden tunne voi lisääntyä median vaikutuksesta, kun se nostaa esiin konkreettisia tapahtumia. Haastateltavat kertoivat, ettei rikollisuus ole akuutisti lisääntynyt, vaan pikemminkin vähentynyt. Haastateltavien mukaan merkittävä vähemmistö väestöstä on vastuussa suurimmasta osasta näkyvää rikollisuutta. Suomessa yleistä järjestystä ja turvallisuutta on jo tietyissä määrin luovutettu yksityisten toimijoiden valvontaan. Poikkeusolojen osalta valvontatarvetta esimerkiksi kauppakeskuksissa ei pidetty yhtä suurena kuin normaalioloissa. Haastateltavien näkökulmasta elinkeinoelämä voi asettaa haasteita vapaaehtoistoiminnalle, sillä työntekijöiden odotetaan ensisijaisesti hoitavan omat työtehtävänsä.

Luottamus käsitti aiheet poliisitoiminnasta sekä vapaaehtoisista. Haastattelussa nousi esiin se, että poliisitehtävät edellyttävät luottamusta. Suomessa poliisi nähdään neutraalina toimijana, minkä vuoksi poliisiin luotetaan yleisesti. Vapaaehtoistoiminnassa pidettiin haasteellisena luottamusta. Luotettaisiinko vapaaehtoiisiin samalla tavalla kuin poliisiin ja pystyisivätkö he toimimaan neutraalisti?

Poliisitoiminnan osalta käsiteltiin aiheita osaamisesta, haasteista sekä resursoinnista. Haastattelussa nousi esiin poliisijärjestelmän tehokkuus resurssimäärästä huolimatta. Poliisi koettiin tehokkaana toimijana nopeissa tilanteissa, mutta haasteiksi tunnistettiin pitkäkestoiset tilanteet sekä merkittävät häiriöt. Ongelmaksi voi muodostua se, että yhteen tehtävään sidotut resurssit ovat pois muista tehtävistä. Myöskin priorisoinnilla voi olla haasteita, sillä painotettaessa tiettyyn toimintaan voivat työt muualla kasaantua. Yleisinä haasteina vapaaehtoistoiminnan näkökulmasta olivat poliisityön vaarallisuus sekä arvaamattomat tilanteet. Operatiivisella kentällä rutiinitehtävät voivat yllättäen muuttua vaarallisiksi ja edellyttää laajaa osaamista.

Sosiaalityö piti sisällään rikokset sekä syrjäytymisen. Poliisin tietojen mukaan pakolaisten tekemät rikokset eivät nouse tilastoissa esiin, eivätkä ole akuutisti lisänneet rikollisuuden määrää. Haastattelussa kuitenkin tunnistettiin syrjäytymisen vaikutukset rikollisuuteen. Haastateltavat mainitsivat pakolaisten kotouttamisen onnistumisen merkityksestä. Suomessa sosiaalityöhön keskittyvät verkostot auttavat ennaltaehkäisemään syrjäytymistä. Tärkeää olisi, etteivät Suomeen jäävät pakolaiset syrjäytyisi. Haastateltavat pitivät sosiaalityötä hyvänä vaihtoehtona, johon vapaaehtoistoimintaa voitaisiin kohdistaa.

5.1.2 Poliisiammattikorkeakoulu

Poliisiammattikorkeakoulun haastattelussa aiheita olivat poliittiset seikat, poikkeusolojen huomioiminen, kohderyhmä, lähtökohdat koulutukselle sekä koulutuksen sisältö. Poliittiset seikat sisälsivät aiheita lainsäädännöstä sekä päätöksistä ja tarpeista liittyen täydennyspoliisijärjestelmään. Lainsäädännön suhteen tärkeimmiksi seikoiksi haastattelussa nousivat lakimuutokset ja julkinen valta. Vapaaehtoistoiminnalle haasteeksi nousi julkisen vallan käyttö, minkä vuoksi lainsäädäntöä olisi tarkasteltava ennen järjestelmän toteuttamista. Nykyisellään vapaaehtoisjärjestelmää voitaisiin peilata yksityisen turvallisuusalan lainsäädäntöön. Haastateltava tunnsti yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyvän vapaaehtoistoiminnan malliksi täydennyspoliisijärjestelmän. Lainsäädäntö asettaa reunaehdot täydennyspoliisijärjestelmälle, johon liittyen haastateltava viittasi sisäministeriön uuteen lainsäädäntöhankeeseen täydennyspoliisijärjestelmän kehittämisestä. Haastattelussa pidettiin täydennyspoliisijärjestelmän uudistamista tarpeellisenä. Se ei kuitenkaan saisi aiheuttaa yhteiskunnassa negatiivista ilmapiiriä.

Poikkeusolojen osalta tulisi huomioida viranomaisyhteistyö ja varautuminen. Poikkeusoloihin ja normaaliolojen häiriötilanteisiin tulisi haastateltavan mukaan varautua jo normaalioloissa. Reserviläisten hyödyntämistä vapaaehtoistehtävissä pidettiin mahdollisuutena, mutta se edellyttäisi poliisin ja puolustusvoimien välistä kommunikaatiota. Tähän ehdotuksena olivat esi-

merkiksi yhteiset rekisterit, joista ilmenisi, kuka toimii täydennyspoliisina. Haastateltava halusi painottaa sitä, että järjestelmä tulisi ottaa käyttöön ja harjoituttaa jo normaalioloissa, sillä häiriötilanteessa on myöhäistä aloittaa varautumistoimenpiteet.

Kohderyhmä sisälsi vapaaehtoisena toimivalle asetettavat vaatimukset sekä täydennyspoliisijärjestelmässä hyödynnettävän kohderyhmän rajaukset. Vaatimusten osalta haastateltava viittasi täydennyspoliisityöryhmän loppuraportissa esitettyihin seikkoihin. Haastateltava painotti sitä, ettei järjestelmän tulisi olla ilmoittautumisperusteinen, vaan sen tulisi perustua soveltuvuuteen. Haastateltava ei rajaisi kohderyhmää kuitenkaan vain reserviläisiin tai sotilaspoliiseihin.

Koulutuksen lähtökohdissa käsiteltiin koulutukseen ja kouluttajiin liittyviä linjauksia. Koulutuksen tulisi olla valtakunnallisesti yhtenäinen, jonka toteuttamisessa voitaisiin käyttää vertailukohtana esimerkiksi palo- ja pelastustoimen vapaaehtoistoimintaa sekä erityisesti Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK) toimintaa. Edellä mainitussa toiminnassa sisäisen turvallisuuden ylläpitoa toteutetaan vapaaehtois pohjalta. Lisäksi vapaaehtoisille tarjotaan kursseja SPEK:n toimesta eri aiheista ja vapaaehtoisten kehittymisen mukaan. Pääpiirteittäin koulutusmalli tulisi olla yhtenäinen, mutta sen tulisi ottaa huomioon alueelliset erityispiirteet. Haastateltavan mukaan Poliisiammattikorkeakoulun rooli olisi lähtökohtaisesti kouluttajakoulutuksen järjestäminen. Kouluttajien osalta tulisi hyödyntää poliisilaitosten henkilökuntaa, yhteistyökumppaneita sekä vertaiskouluttajia. Oleellista olisi, että suuri määrä vapaaehtoisia voitaisiin kouluttaa nopeasti.

Koulutuksen sisällön aiheita olivat voimankäyttö, olemassa olevien koulutusten hyödyntäminen sekä koulutuksen pituus. Haastateltavan mukaan täydennyspoliisien koulutuksessa tulisi hyödyntää olemassa olevia koulutusmateriaaleja, kuten järjestyksenvalvojan sekä liikenteenohjaajan koulutuksia. Voimankäytön osalta täydennyspoliisina toimivalla tulisi olla mahdollisuus suorittaa hätävarjelua riittävän tehokkaasti, mutta järjestyksenvalvojaa laajempia voimankäyttöoikeuksia ei nähdä tarpeellisena. Tällä haastateltava korosti tehtävään asetettujen henkilöiden työturvallisuuden huomioimista. Työturvallisuuden osalta haastateltava tarkensi, että henkilöllä tulee olla riittävät kyvyt sekä välineet, jotta hän voi tarvittaessa puolustaa itseään. Koulutuksen keston tulisi lähtökohtaisesti olla täydennyspoliisityöryhmän ehdottama 160 tuntia, mutta siinä tulisi ottaa huomioon myös aiemmat koulutukset. Koulutuksen kesto ja sisältö tulevat kuitenkin määräytymään viime kädessä uuden lainsäädäntöhankkeen päätösten perusteella. Haastateltava painotti, että täydennyspoliisikoulutuksessa ei ole kyse poliisin pikakoulutuksesta, vaan nimenomaan ”yhdyssanasta täydennyspoliisi”, jolla ei viitata poliisivirkaan liittyvään koulutukseen eikä vakinaisen poliisimieskunnan tehtäviin.

5.1.3 Maanpuolustuskoulutusyhdistys

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) haastattelussa aiheiksi nousivat haasteet, koulutus, hyödyt, edellytykset sekä konkretia. Haasteet liittyivät täydennyspoliisijärjestelmän käyttämiseen sekä vapaaehtoisten varauksiin kokonaisturvallisuuden tehtäviin liittyen. Järjestelmän käyttäminen on herättänyt ammattiyhdistyksissä pohdintoja järjestelmän vaikutuksista virkojen määrään. Myös järjestelmän käyttämättömyyttä pidettiin haasteena, sillä se voi aiheuttaa erilaisia lieveilmiöitä. Haasteeksi voisi muodostua vapaaehtoistoiminta useissa tehtävissä ja varaus useaan poikkeusolojen organisaatioon. Haastateltava ei kuitenkaan nähnyt estettä useassa vapaaehtoisorganisaatiossa toimimiselle, mutta vapaaehtoisen tulisi sitoutua vain yhteen.

Koulutukseen kuuluivat aiheet MPK:n ja Poliisiammattikorkeakoulun yhteistyöstä, MPK:n omasta näkökulmasta sekä koulutuksen varsinaisesta toteutuksesta. Täydennyspoliisikoulutukseen liittyvät aiheet eivät ole MPK:lle vieraita. MPK:n ja Poliisiammattikorkeakoulun välisessä yhteistyössä korostuisivat poliisityön konkretia, poliisin asenne sekä kouluttajakoulutus. Haastattelussa todettiin, että MPK voisi helpottaa Poliisiammattikorkeakoulun koulutusvastuuta. Haastateltava kannatti järjestyksenvalvojakorttien kouluttamista täydennyspoliiseille. Koulutukset voitaisiin sisällyttää osaksi muita MPK:n harjoituksia, jolloin esimerkiksi muonituksen järjestäminen ei vaatisi omia järjestelyjään. Käytännön harjoittelu tunnistettiin tärkeäksi ja sitä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi julkisissa tapahtumissa poliisin tukena. Minimiosallistumismääränä haastateltava piti kahta viikonloppua vuodessa, jolloin myös esimerkiksi perheellillä olisi mahdollisuus osallistua. Haastattelussa nousi esiin ajatus laadunvalvonnan toteuttamisesta esimerkiksi Poliisiammattikorkeakoulun ja MPK:n yhteistyössä toteuttamalla auditoinneilla.

Hyötyjen osalta aiheita olivat reserviläisten hyödyntäminen, poliisin toiminnan tukeminen sekä yksilön näkökulma. Täydennyspoliisijärjestelmää pidettiin hyvänä jatkumona reserviläisten urapolulle kokonaisturvallisuuden tehtävissä. Haastateltava mainitsi, että puolustusvoimien uusi ylennysnormi mahdollistaa reserviläisen ylentämisen myös muissa kokonaisturvallisuuden kannalta merkittävissä tehtävissä. Haastateltavan mukaan aiemmassa täydennyspoliisijärjestelmässä ylennyskierrosta pois tippuminen alensi reserviläisten motivaatiota toimintaa kohtaan. Ylennyskierrolla tarkoitettiin reservissä saavutettavia sotilasarvon ylennyksiä. Yleisesti motivaatiota tämän kaltaisiin tehtäviin pidettiin hyvänä, koska vapaaehtoiset haluavat toimia oikeisiin arvoihin perustuvissa tehtävissä. Täydennyspoliisijärjestelmän hyödyt poliisitoiminnan näkökulmasta perustuvat haastateltavan mukaan ennen kaikkea lisäarvon tuottamiseen. Haastateltava halusi painottaa sitä, ettei täydennyspoliisin tarkoituksena ole korvata olemassa olevia poliisivirkoja. Tarkoituksena olisi tukea ulkokehän tehtäviä. Ulkokehän tehtä-

villä tarkoitetaan esimerkiksi alueen eristämistä tai liikenteen ohjausta. Täydennyspoliisi nähtäisiin ehdottomasti tukitehtävissä poliisin valvomana. Haastateltavan mukaan pitkällä aikavälillä täydennyspoliisit voisivat erikoistua hyödyntäen heidän siviiliammattiosaamistaan.

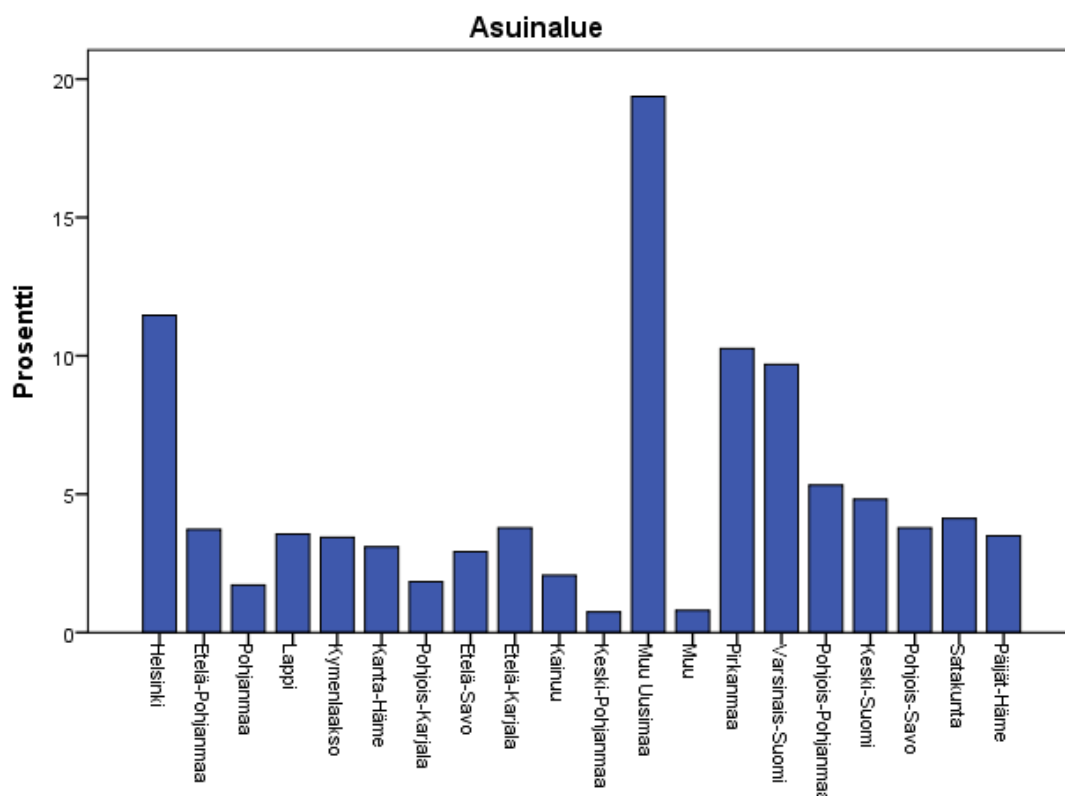
Edellytysten osalta käsiteltiin yksilön ja järjestelmän edellytyksiä. Yksilön osalta edellytettäisiin riittävää fyysistä toimintakykyä ja sen ylläpitämistä. Yksilön tulisi hakeutua toimintaan, näyttää osaamisensa ja ilmoittaa halukkuutensa, minkä jälkeen poliisi tekisi päätöksen soveltuvuudesta. Haastattelussa tuli ilmi, että poliisin tehtävät vaativat nuhteettomuutta, jolloin turvallisuusselvitys tulisi voida tehdä. Järjestelmälle edellytyksenä nähtiin se, että toimintaa voitaisiin harjoitella säännöllisesti käytännössä. Käyttäminen normaalioloissa ja riittävä henkilöresurssi nousivat käytön edellytyksiksi. Haastateltavan näkemys on, että kolminkertainen henkilöresurssi riittäisi edellytetyn suorituskyvyn takaamiseen. Kominkertaisella henkilöresurssilla haastateltava tarkoitti, että rekrytinnissa tulee huomioida, minkälaista suorituskkyä viranomaisen edellyttää. Edellytettyyn suorituskkyyn nähden toimintaan kutsuttavia henkilöitä tulisi olla kolminkertainen määrä. Todennäköisesti kaikki kutsuttavat eivät pysty osallistumaan, jolloin riittävän isolla henkilöresurssilla taataan suorituskky kaikissa tilanteissa.

Konkretialla tarkoitettiin täydennyspoliisin tehtäviä sekä poliisiorganisaatiota. Haastateltavan mukaan täydennyspoliisien tulisi toimia poliisin seurassa. Heitä tulisi voida käyttää esimerkiksi julkisissa tilaisuuksissa ja poliisia tukevissa tehtävissä. Haastateltava mainitsi, että poliisiorganisaatiolle haasteita tuottavat pitkäkestoiset operaatiot. Vaikka täydennyspoliisia ei voitaisi käyttää vaativissa tehtävissä, vapauttaisi niiden käyttö poliisin resursseja tukitehtävistä laajempaa osaamista vaativiin tehtäviin. Haastateltava mainitsi, että täydennyspoliisit toimisivat poliisin poikkeusolojen organisaationa, jolloin poliisi tekisi tarvittavat VAP-varaukset. VAP-varauksilla tarkoitettiin henkilön siirtämistä puolustusvoimien reservistä kokonaismaanpuolustuksellisiin tehtäviin.

5.2 Kysely reserviläisille

Kysely toteutettiin 29.2-13.3.2016 verkkokyselynä reserviläisille. Kysely jaettiin sosiaalisen median kautta reserviläisistä kohdistuville yhteisöille Stadin sissit ja Helsingin koulutus- ja tukiyksikkö KOTU sekä sähköpostitse Reserviupseeriliiton jäsenille. Kysely on arvioin mukaan näkynyt sosiaalisessa mediassa noin 1000 henkilölle. Sähköpostijakelussa kysely lähetettiin noin 17 000 Reserviupseeriliiton jäsenelle. Kyselyllä ei pyritty keräämään kaikkia reserviläisjoukkoja edustavaa otosta. Tarkoituksena oli saada mahdollisimman laajasti tietoa reserviläisiltä, jonka vuoksi kuka vain reserviläinen, jonka edellä mainitut kanavat tavoittivat, pystyi vastaamaan kyselyyn. Kyselyyn vastasi 1745 reserviläistä. Kysely löytyy opinnäytetyön liitteestä 4.

Vastaajista merkittävin osa 38,2 prosenttia kuului ikäryhmään yli 60 vuotiaat kuin puolestaan vähiten vastauksia 11,6 prosentilla tuli 18-29 vuotiailta. Toiseksi merkittävin vastaajaryhmä oli 50-59 vuotiaat, joiden osuus vastauksista oli 20,1 prosenttia. 40-49 vuotiaiden vastausprosentti oli 16,9 ja 30-39 vuotiaiden osuus vastaajista oli 13,3 prosenttia. Suurin osa vastaajista oli miehiä 1710 vastauksella ja naisten osuus oli 34 vastausta. Kyselyyn vastanneiden asuinalueen jakauma on Kuviossa 1.

Kuvio 1: Vastanneiden reserviläisten asuinalueet

Vastanneista 19,4 prosenttia oli muualta Uudeltamaalta kuin Helsingistä. Tämän jälkeen kaksi merkittävintä vastaajien asuinalueita olivat Helsinki 11,5 prosentilla ja Pirkanmaa 10,3 prosentilla. Muilta asuinalueilta vastauksia tuli melko tasaisesti, kuitenkin alle 10 prosenttia aluetta kohden. Vähiten vastauksia tuli Keski-Pohjanmaalta 0,7 prosentilla.

Kyselyyn vastanneiden koulutustaso jakaantui päällystään, alipäällystään sekä miehistöön. Vastaajista 94,8 prosenttia kuului päällystään ja loput 5,2 prosenttia jakaantuivat alipäällystään ja miehistöön. Päällystön osuus vastaajista nousi merkittäväksi, koska suurin osa kyselyn vastauksista saatiin Reserviupseeriliiton sähköpostijakelun kautta. Reserviupseeriliiton jäsenet ovat päällystökoulutuksen saaneita. Tutkimuksen kannalta ei ollut oleellista analysoida eroavaisuuksia koulutustasojen välillä, sillä päällystön osuus aineistosta oli hallitsevaa, eikä

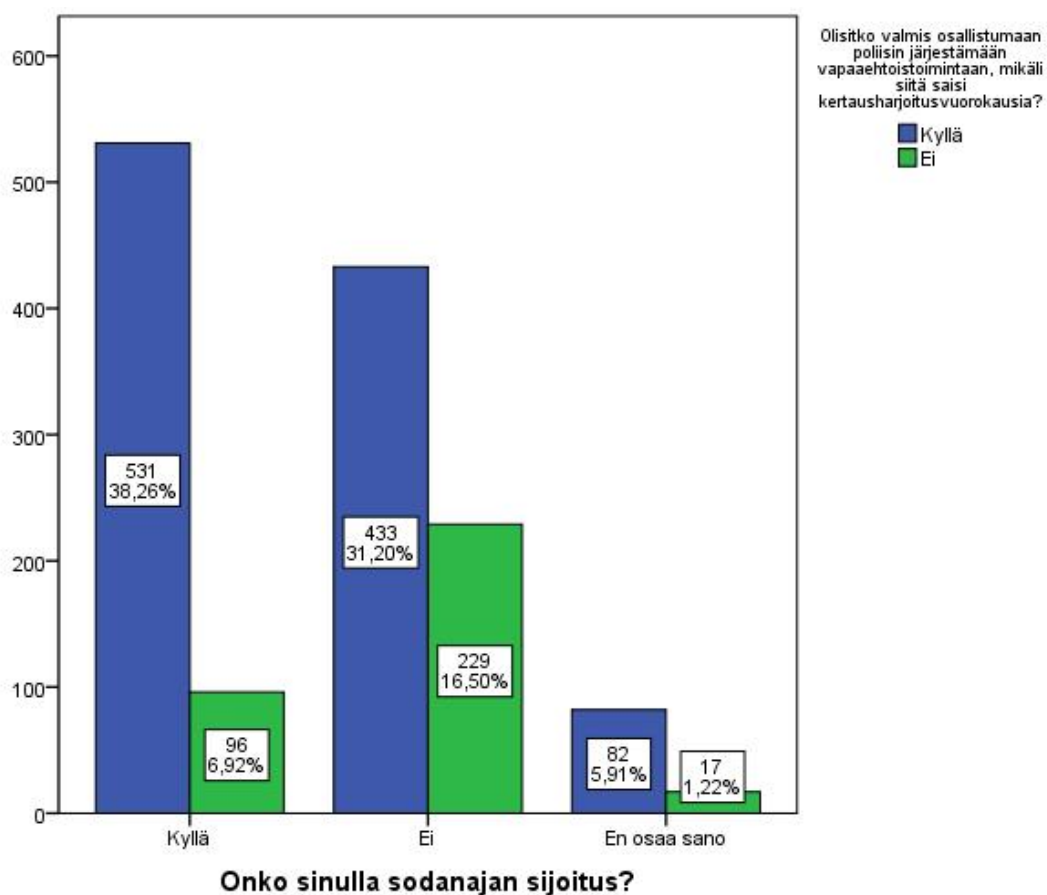
näin ollen voitu tehdä luotettavia johtopäätöksiä. Tämän vuoksi vastaajia käsiteltiin koulutustason osalta kokonaisuutena.

5.2.1 Osallistumishalukkuus

Osallistumishalukkuuden selvittäminen pohjautui täydennyspoliisityöryhmän loppuraportin ehdotukseen käyttää reserviläisiä poliisityötä tukevassa vapaaehtoistoiminnassa. Raportin perusteella osallistumishalukkuutta tutkittiin sotilaspoliisikoulutuksen saaneiden ja sodanajan sijoituksen perusteella. Loppuraportin mukaisesti kysymyksessä mainittiin kertausharjoitusvuorokausien kertyminen. (Sisäministeriö 2015A, 28.) Sotilaspoliisikoulutuksen vaikutusta vapaaehtoistoiminnan osallistumishalukkuuteen tarkasteltiin Khiin neliö -riippumattomuustestillä. Khiin neliö - riippumattomuustesti valittiin, koska haluttiin selvittää sotilaspoliisikoulutuksen riippuvuussuhdetta halukkuuteen osallistua poliisia tukevaan vapaaehtoistoimintaan.

Kyselyyn vastasi yhteensä 67 sotilaspoliisia, joista 54 oli valmis osallistumaan poliisin järjestämään vapaaehtoistoimintaan, josta saisi kertausharjoitusvuorokausia. Sotilaspoliiseista 4 ei halunnut osallistua ja 9 ei osannut sanoa. P-arvo (Pearson Chi-Square) määrittelee, onko esimerkiksi tässä testissä sotilaspoliisikoulutuksella merkitystä. Tässä testissä P-arvo on 0,001 ja jää alle 0,050, joten Khiin neliö -riippumattomuustestin tulosten perusteella sotilaspoliisikoulutuksella on vaikutusta osallistumishalukkuuteen. Mikäli P-arvo olisi enemmän kuin 0,050, niin tulos olisi epäluotettava.

Vapaaehtoisiksi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden toimijoiksi oli Täydennyspoliisityöryhmän loppuraportin (Sisäministeriö 2015A, 35) mukaan ehdotettu yli 35-vuotiaita sotilaspoliisikoulutuksen saaneita reserviläisiä, joilla ei ole sodanajan sijoitusta. Sekä loppuraportin, että teemahaastattelujen tulosten perusteella ei ollut mielekästä rajata kohderyhmää ehdotetun tavalla. Kuviossa 2 on kuvattu reserviläisten kiinnostus osallistua poliisia tukevaan vapaaehtoistoimintaan, josta saisi kertausharjoitusvuorokausia.

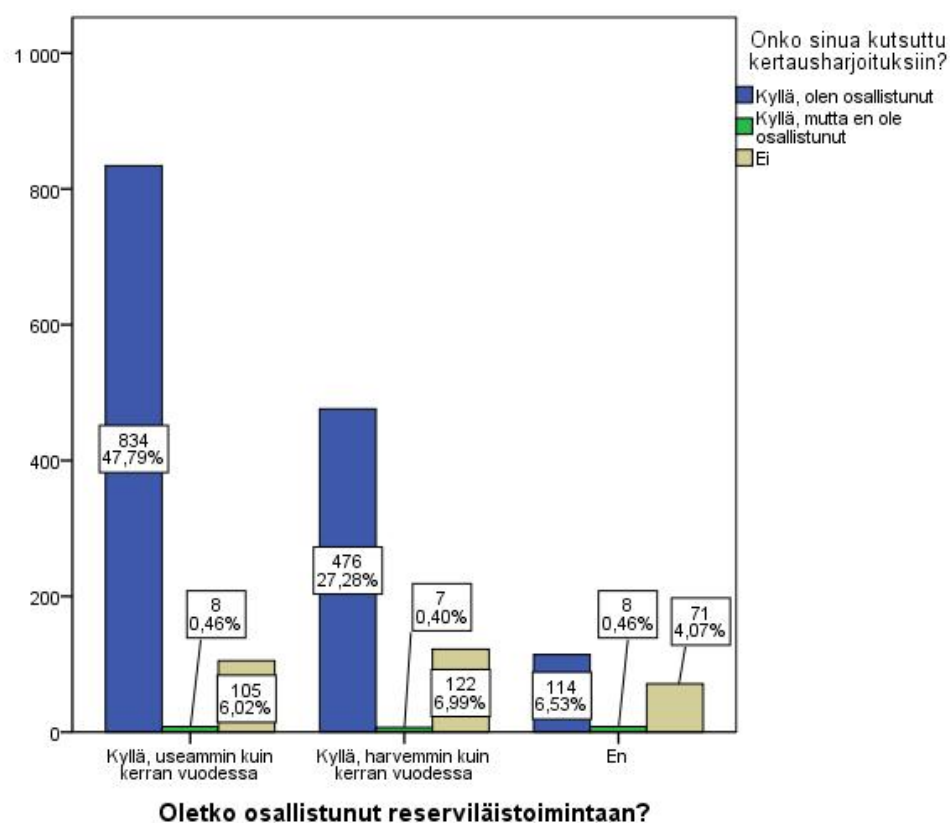

Kuvio 2: Sodanajan sijoituksen vaikutus osallistumishalukkuuteen

Kuviossa 2 kysymys sodan ajan sijoituksesta asettuu X-akselille. X-akselilla on kuvattuna jokainen kysymyksen vastausvaihtoehto. Y-akseli puolestaan kertoo vastaajien määrän. Pylväät kuvaavat sijainnillaan vastausta sodanajan sijoituksesta ja värillään vastausta osallistumishalukkuuteen. Värikoodit ovat selostettu kuvion oikeassa laidassa.

Kyselyyn vastanneista reserviläisistä 627 (45,18 %) oli sodanajan sijoitus ja 662 (47,70 %) ei ollut sijoitusta. Vastaajista 99 (7,13 %) ei tiennyt, onko heillä sijoitusta. Kyselyyn vastanneista 1745 vastaajasta 1046 (59,94 %) oli valmis osallistumaan vapaaehtoistoimintaan, josta saisi kertausharjoitusvuorokausia. Voitiin siis todeta, että yli puolet vastaajista olisi halukas osallistumaan vapaaehtoistoimintaan sodanajansijoituksesta huolimatta. Suurinta halukkuutta vapaaehtoistoimintaa kohtaan oli havaittavissa sellaisilla vastaajilla, joilla on sodanajan sijoitus.

Kyselyssä selvitettiin reserviläisten vapaaehtoistoiminnan osallistumishalukkuuden lisäksi tehtäviä, joihin he olisivat osallistumaan poliisia tukevassa vapaaehtoistoiminnassa. Lisäksi karotettiin vastaajien aikaisempaa osallistumista reserviläistoimintaan. Kuviossa 3 kuvataan tarkemmin aiempaa osallistumisesta sekä onko vastaajia kutsuttu kertausharjoituksiin.

Kuvio 3: Reserviläisten aktiivisuus

Kuviossa 3 kysymys osallistumisesta reserviläistoimintaan asettuu X-akselille. X-akselilla on kuvattuna jokainen kysymyksen vastausvaihtoehto. Y-akseli kertoo vastaajien määrän. Pylväät kuvaavat sijainnillaan vastausta osallistumisesta reserviläistoimintaan ja värillään vastausta onko kutsuttu kertausharjoituksiin. Värikoodit ovat selostettu kuvion oikeassa laidassa.

Vastaajista 1424 (81,6 %) oli osallistunut kutsuttaessa kertausharjoituksiin. Heistä 1310 (75,05 %) osallistui reserviläistoimintaan vuosittain tai harvemmin. Kertausharjoituksiin oli jättänyt kutsuttaessa osallistumatta 23 (1,32 %) vastaajaa. Vastaajista 297 (17,08 %) ei ollut saanut kutsua kertausharjoituksiin, mutta heistä 227 vastaajaa kuitenkin osallistui reserviläistoimintaan vuosittain tai harvemmin. Ainoastaan 71 vastaajaa (4,07 %) ei ole ollut mukana kertausharjoituksissa tai reserviläistoinnassa. Kyselyssä selvitettiin myös reserviläisten halua osallistua kertausharjoituksiin, mikäli heitä ei ollut kutsuttu sellaisiin. Kysymykseen saatiin enemmän vastauksia kuin Kuvion 4 mukaan. Yhteensä 522 vastaajaa vastasi kysymykseen liittyen kertausharjoitusten osallistumishalukkuuteen, mikäli eivät ole aikaisemmin saaneet kutsua. Heistä 427 (81,8 %) haluaisi osallistua ja 95 (18,2 %) ei haluaisi osallistua kertausharjoituksiin. Tulosten perusteella suurin osa vastanneista reserviläisistä olisi halukkaita osallistumaan kertausharjoituksiin ja reserviläistoimintaan.

Reserviläisiltä kysyttiin myös, tulisiko säännöllistä kouluttautumista pitää ehtona toimintaan osallistumiselle. Kysymykseen vastasi yhteensä 1745 (100 %) vastaajaa, joista 1559 (89,34 %) koki säännöllisen kouluttautumisen olevan edellytys, 65 (3,72 %) ei näe kouluttautumista edellytyksenä ja 121 (6,93 %) ei osaa sanoa. Tämä vahvistaa aiempaa tulosta osallistumishalukkuudesta, sillä voidaan selvästi nähdä reserviläisten olevan halukkaita osallistumaan paitsi varsinaiseen toimintaan, myös säännölliseen kouluttautumiseen.

5.2.2 Tehtävät ja ajallinen sitoutuminen

Kyselyssä kysyttiin reserviläisiltä, minkälaisiin poliisia tukeviin vapaaehtoistehtäviin he olisivat valmiita osallistumaan. Vaihtoehtoina olivat yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitoon liittyvät tehtävät poliisin seurassa tai itsenäisesti, liikenteenohjaus, poliisia tukevat toimistotehtävät, uhrien avustustyö, muut tehtävät tai vaihtoehtoisesti ei olisi valmis osallistumaan vapaaehtoistehtäviin. Vastaajilla oli mahdollisuutena valita useita tehtäviä, mihin he olisivat valmiita osallistumaan. Vastaajista 211 (12,1 %) ei olisi valmis osallistumaan poliisia tukevaan vapaaehtoistoimintaan, mutta 87,9 % vastaajista kuitenkin olisi valmis osallistumaan toimintaan. Taulukossa 1 on tarkemmin kuvattu, kuinka reserviläisten kiinnostus edellä mainittuja tehtäviä kohtaan jakaantuu.

Tehtävä	Kyllä	Ei
Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen poliisin kanssa	980 (56,2 %)	765 (43,8 %)
Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen itsenäisesti	613 (35,1 %)	1132 (64,9 %)
Liikenteenohjaus	747 (42,8 %)	998 (57,2 %)
Poliisia tukevat toimistotehtävät	774 (44,4 %)	971 (55,6 %)
Uhrien avustustyö	590 (33,8 %)	1155 (66,2 %)
Muut tehtävät	317 (18,2 %)	1428 (81,8 %)

Taulukko 1: Reserviläisten kiinnostus vapaaehtoistoiminnan tehtäviä kohtaan

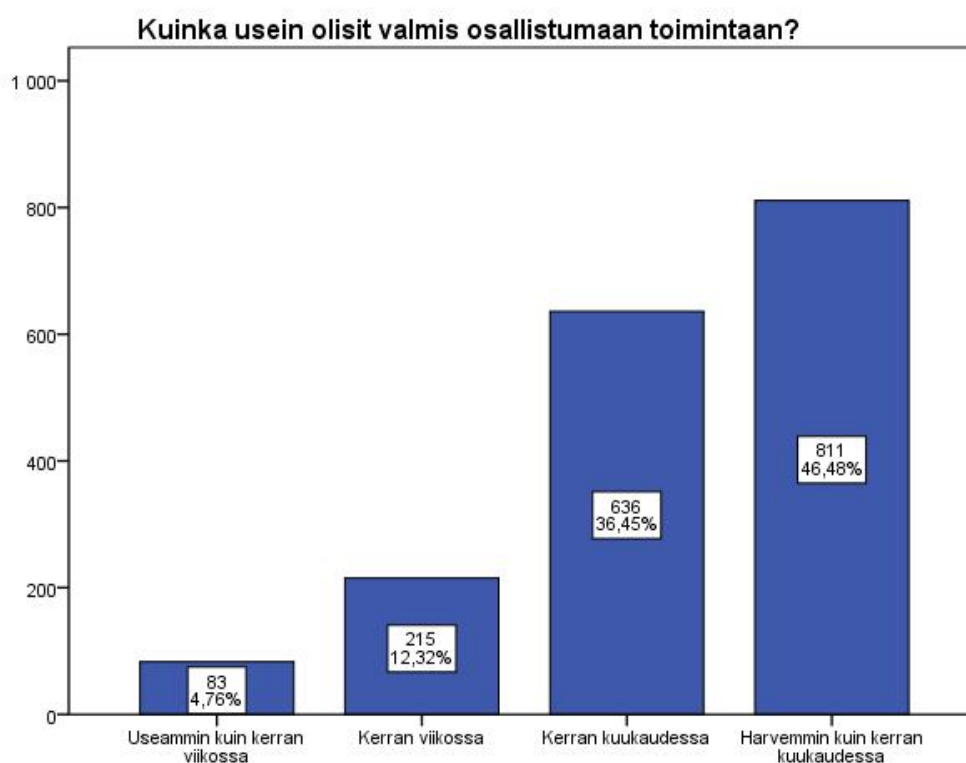
Tulosten perusteella osallistumishalukkuus erilaisia tehtäviä kohtaan jakautui melko tasaisesti. Mielekkäimpiä tehtäviä vastaajien mielestä olivat yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen poliisin kanssa, poliisia tukevat toimistotehtävät sekä liikenteenohjaus. Eniten kannatusta sai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen poliisin kanssa, 980 (56,2 %) vastaajaa olisi valmis osallistumaan tähän. Oli kuitenkin huomionarvoista, että vastaavat tehtävät itsenäisesti eivät saaneet yhtä suurta kannatusta, 613 (35,1 %) olisi valmis osallistumaan niihin. Vastaajista 317 oli valmis osallistumaan myös muuhun poliisin toimintaa tukevaan vapaaehtoistyöhön. Kyselyn perusteella voitiin todeta, että lähtökohtaisesti reserviläi-

sillä oli kiinnostusta osallistua poliisia tukevaan vapaaehtoistoimintaan, mutta tehtäväkohtaisissa kiinnostuksissa oli vaihtelua. Kyselyssä oli avoin kysymys, jossa vastaajalla oli mahdollisuus kertoa, mihin muihin tehtäviin olisi valmis osallistumaan.

Vertailukohdaksi muiden reserviläisten näkemykselle tarkasteltiin erikseen sotilaspoliisikoulutuksen saaneiden vastaajien halukkuutta osallistua erilaisiin tehtäviin. Yhtenä erona löydettiin määrällisessä vertailussa, että sotilaspoliisit ovat myönteisempiä poliisin seurassa tehtävää yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä kohtaan kuin muut reserviläiset. 67 sotilaspoliisista 59 olisi valmis osallistumaan tällaiseen toimintaan. Sotilaspoliisit olivat myös hieman myönteisempiä itsenäisesti toteutettavaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä kohtaan. 67 sotilaspoliisista 37 olisi valmis osallistumaan itsenäiseen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen. On mahdollista, että sotilaspoliisikoulutuksen tuoma ammattitaito ja tuntemus ovat antaneet heille tietynlaista itsevarmuutta, muun koulutuksen saaneisiin reserviläisiin verrattuna.

Liittyen aiempaan kysymykseen erilaisista mahdollisista tehtävistä, vastaajilta kysyttiin avoimella kysymyksellä heidän näkemystään siitä, minkälaista vapaaehtoistoimintaa poliisin tukena voitaisiin toteuttaa. Vastaajista vain pieni osa vastasi avoimeen kysymykseen, sillä vastauksia kertyi yhteensä 207. Vastauksia tarkasteltiin teemoittelulla, jonka avulla tärkeimpiä pääteemoja löydettiin kolme kappaletta. Ylivoimaisesti suurin teema oli erilaiset etsinnät, johon kertyi 76 vastausta. Vastauksissa keskeistä oli se, että vastaajista useat viittasivat Vapaaehtoisen pelastuspalvelun toimintaan. Useat vastaajat ilmoittivat myös olevansa jo Vapaaehtoisen pelastuspalvelun toiminnassa mukana. Suurin osa vastauksista keskittyivät maastoetsintöihin, mutta osa vastaajista osoitti mielenkiintoa myös meri- ja vesipelastusta kohtaan. Seuraavaksi suurin luokka oli toiminta, jota voidaan kuvailla termillä poliisin silmät ja korvat. Tähän luokkaan kertyi yhteensä 27 vastausta. Vastauksissa esitettyjä seikkoja olivat esimerkiksi tilannekuvan ylläpitäminen ja julkisten tilojen tarkkailu. Keskeisimpänä tekijänä oli kuitenkin ajatus julkisten tilojen tarkkailusta, ilman suoraa osallistumista epäkohtiin. Kolmanneksi suurimpaan luokkaan kuuluivat erilaiset vartiointi- sekä kohteensuojaustehtävät, jonka mielekkääksi koki yhteensä 16 vastaajaa.

Tehtäväkohtaisen halukkuuden lisäksi aiheelliseksi nousi kysymys, kuinka usein reserviläiset olisivat valmiita osallistumaan poliisia tukevaan vapaaehtoistoimintaan, jota kuvataan tarkemmin Kuviossa 4.

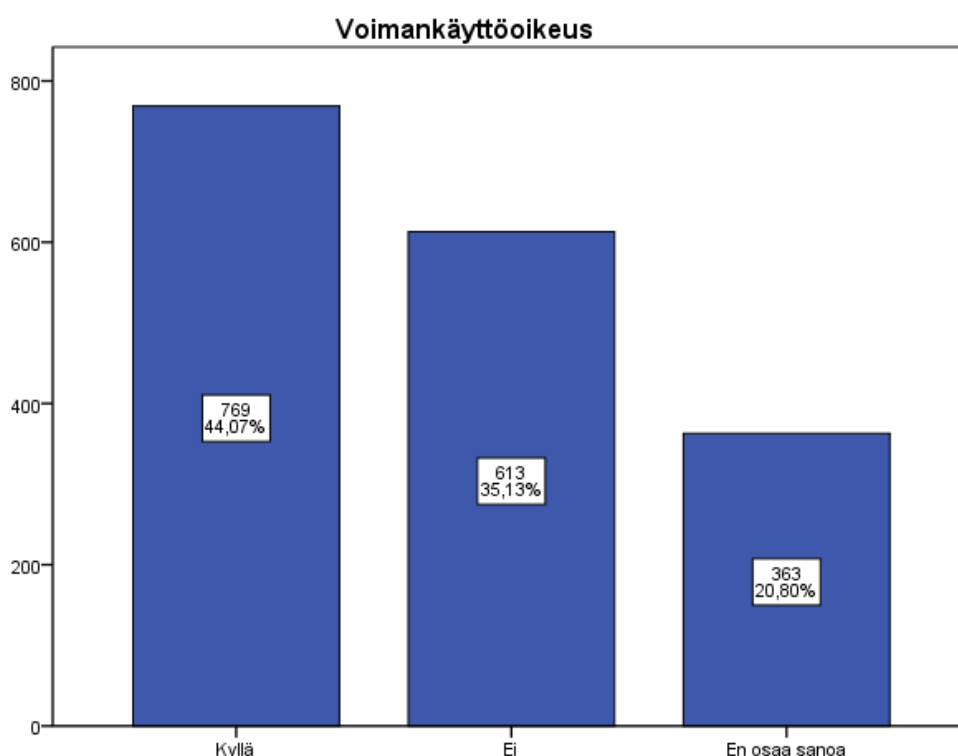

Kuvio 4: Kuinka usein reserviläiset olisivat valmiita osallistumaan vapaaehtoistoimintaan

Kuviossa 4 kysymys, kuinka usein olisi valmis osallistumaan toimintaan, asettuu X-akselille. X-akselilla on kuvattuna jokainen kysymyksen vastausvaihtoehto. Y-akseli puolestaan kertoo vastaajien määrän. Vastaajista 811 (46,48 %) olisi valmis osallistumaan harvemmin kuin kerran kuukaudessa poliisia tukevaan vapaaehtoistoimintaan. Oli kuitenkin huomionarvoista, että osallistumishalukkuutta edellä mainittuun toimintaan löytyi myös kuukausi- ja viikkotasolla. Laskettaessa yhteen muut vastaukset, voitiin todeta, että kyselyyn vastanneista reserviläisistä 53,52 % prosenttia olisi valmis osallistumaan toimintaan kerran kuukaudessa tai useammin. Kysely ei kuitenkaan vastannut siihen kuinka usein sellaiset vastaajat olisivat valmiita osallistumaan toimintaan, jotka vastasivat osallistumishalukkuutensa harvemmaksi kuin kerran kuukaudessa.

5.2.3 Toimivaltuudet ja voimankäyttö

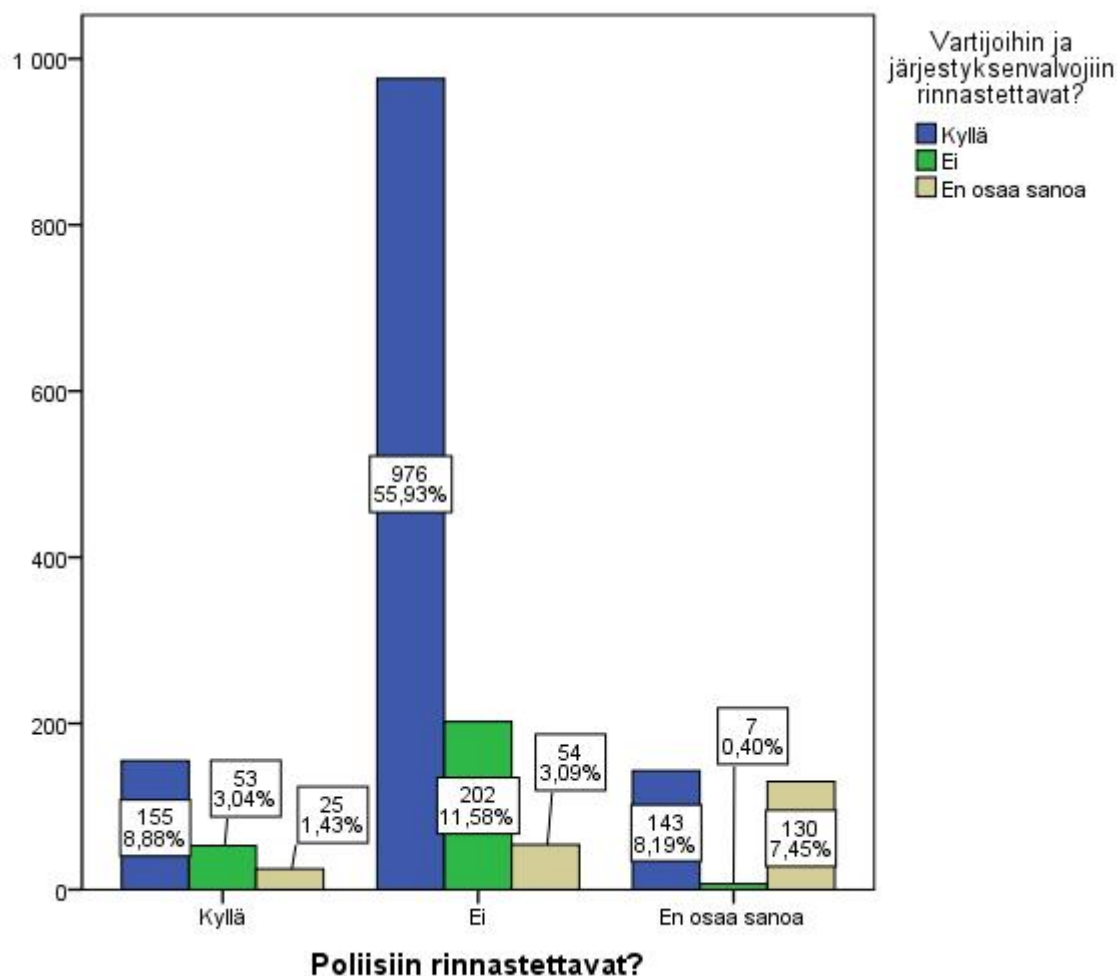
Reserviläisten suhtautumista tutkittiin myös voimankäyttöoikeuden sekä toimivaltuuksien osalta. Kuviossa 5 näkyy kyselyyn vastanneiden jakauma voimankäytön suhteen.

Kuvio 5: Reserviläisten näkemys voimankäyttöoikeudesta

Kuviossa 5 kysymys voimankäytöstä asettuu X-akselille. X-akselilla on kuvattuna jokainen kysymyksen vastausvaihtoehto. Y-akseli puolestaan kertoo vastaajien määrän. Vastaajista 769 (44,07 %) kannatti, että poliisia tukevilla vapaaehtoistoimijoilla tulisi olla voimankäyttöoikeus. Voimankäytön puoltaminen ei kuitenkaan ollut merkittävää, verrattuna 613 vastaajaan (35,13 %), joiden mielestä voimankäyttöoikeutta ei tulisi olla. Yli viidennes vastaajista ei osannut sanoa mielipidettään voimankäytön suhteen. Tutkittaessa oikeutta voimankäyttöön kysyttiin reserviläisiltä myös, tulisiko toimivaltuudet olla rinnastettu poliisin toimivaltuuksiin tai vartioiden ja järjestyksenvalvojen toimivaltuuksiin. Kuvio 6 tarkentaa reserviläisten suhtautumista toimivaltuuksiin.

Vertailukohdaksi tarkasteltiin sotilaspoliisikoulutuksen saaneiden vastaajien näkemystä voimankäyttöoikeuksista. Sotilaspoliisikoulutuksen saaneita vastaajia oli yhteensä 67. Sotilaspoliiseista 53 koki, että vapaaehtoisille voitaisiin antaa voimankäyttöoikeudet, kun vain kahdeksan vastasi, ei ja kuusi vastasi, en osaa sanoa.

Kuvio 6: Reserviläisten näkemys yleisistä toimivaltuuksista

Kuviossa 6 kysymys poliisiin rinnastettavista toimivaltuuksista asettuu X-akselille. X-akselilla on kuvattuna jokainen kysymyksen vastausvaihtoehto. Y-akseli puolestaan kertoo vastaajien määrän. Pylväät kuvaavat sijainnillaan vastausta poliisiin rinnastettavista toimivaltuuksista ja värillään vastausta vartijoihin ja järjestyksenvalvojien rinnastettavista toimivaltuuksista. Värikoodit ovat selostettu kuvion oikeassa laidassa.

Tutkimustuloksena toimivaltuuksiin liittyen oli, että 976 (55,93 %) vastaajaa ei antaisi vapaaehtoistoimijoille samoja toimivaltuuksia kuin poliisilla. He kuitenkin kannattaisivat vapaaehtoistoimijoille samoja toimivaltuuksia kuin vartijoilla ja järjestyksenvalvojilla on. Vastaajista ainoastaan 130 (7,45 %) ei osannut sanoa toimivaltuuksista. Vastaajista yhteensä 1274 (73 %) kannattaisi vapaaehtoistoimijoilla vartijoihin ja järjestyksenvalvojien rinnastettavia toimivaltuuksia, jota voitiin pitää kyselyyn vastanneiden reserviläisten enemmistön mielipiteenä.

Reserviläisiltä kysyttiin mielipidettä, mitä voimankäyttövälineitä vapaaehtoisilla voisi olla. Vaihtoehtoina olivat kaasusumutin, käsiraudat, patukka, etälamautin, ampuma-ase tai ei mitään edellä mainituista. Vastaajilla oli mahdollisuutena valita useita voimankäyttövälineitä. Vastaajista 438 (25,1 %) oli sitä mieltä, että vapaaehtoistoimijoilla ei tulisi olla mitään edellä mainituista voimankäyttövälineistä. Huomionarvoista oli kuitenkin se, että suurin osa vastaajista 1307 (74,9 %) kuitenkin sallisi jonkin voimankäyttövälineen. Taulukossa 2 on tarkemmin kuvattu reserviläisten suhtautumista voimankäyttövälineisiin.

Voimankäyttöväline	Kyllä	Ei
Kaasusumutin	1027 (58,9 %)	718 (41,1 %)
Käsiraudat	886 (50,8 %)	859 (49,2 %)
Patukka	756 (43,3 %)	989 (56,7 %)
Etälamautin	412 (23,6 %)	1333 (76,4 %)
Ampuma-ase	299 (17,1 %)	1446 (82,9 %)

Taulukko 2: Reserviläisten suhtautuminen voimankäyttövälineisiin poliisityötä tukevassa vapaaehtoistoiminnassa

Tutkimustulosten perusteella yli puolet kyselyyn vastanneista reserviläisistä sallisi voimankäyttövälineiksi kaasusumuttimen ja käsiraudat. Suurin suosio oli kaasusumuttimella, jonka oikeuden sallisi 1027 (58,9 %) vastaajaa. Vähiten kannatusta tuli ampuma-aseelle, jota on kuitenkin kannatettu 299 (17,1 %) vastaajan mukaan. Voimankäyttövälineiden osalta tutkimustulosten mukaan 74,9 % vastaajista kannatti jotakin voimankäyttövälinettä ja yksittäisistä välineistä suurimmat kannatukset olivat kaasusumuttimella 58,9 %, käsirautoilla 50,8 % ja patukalla 43,3 %.

Voimankäyttövälineiden suhteen nähtiin mielekkääksi tarkastella erikseen sotilaspoliisikoulutuksen saaneiden reserviläisten näkemys. Voimankäyttövälineet ovat sotilaspoliiseille tuttuja, jonka vuoksi heillä voi olla erilaista ammattitaitoa ja tietämystä kuin muun koulutuksen saaneilla reserviläisillä. Taulukosta 3 ilmenee sotilaspoliisien vastaukset voimankäyttövälineisiin.

Voimankäyttöväline	Kyllä	Ei
Kaasusumutin	53 vastaajaa	14 vastaajaa
Käsiraudat	53 vastaajaa	14 vastaajaa
Patukka	56 vastaajaa	11 vastaajaa
Etälamautin	24 vastaajaa	43 vastaajaa
Ampuma-ase	17 vastaajaa	50 vastaajaa

Taulukko 3: Sotilaspoliisien näkemys voimankäyttövälineistä

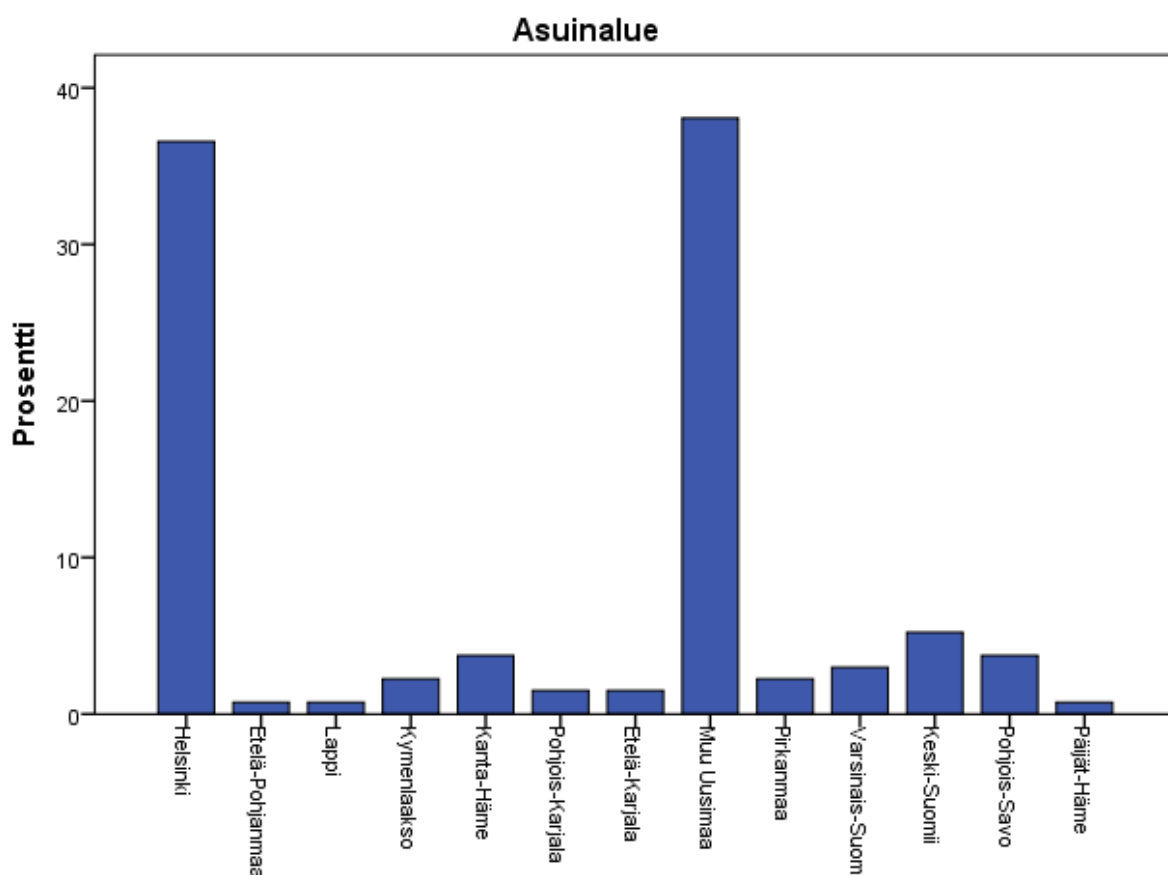
Tutkimustulosten perusteella suurin osa kyselyyn vastanneista sotilaspoliiseista sallisi voimankäyttövälineiksi kaasusumuttimen, käsiraudat ja patukan. Suurin suosio oli patukalla, jonka oikeuden sallisi 56 vastaajaa 67 vastaajasta. Vähiten kannatusta tuli ampuma-aseelle, jota on kannattanut 17 vastaajaa 67 vastaajasta.

Kuten Taulukoista 2 ja 3 ilmenee, määrällisesti sotilaspoliisit olivat myönteisempiä lieviä voimankäyttövälineitä kohtaan kuin reserviläisten kokonaisotos. Lievillä voimankäyttövälineillä tarkoitetaan kaasusumutinta, käsiraudoja sekä patukkaa. Ero oli huomattavissa etenkin patukan kohdalla, joka voi olla muun koulutuksen saaneelle reserviläiselle vieras väline. Määrällisesti vertailtuna sotilaspoliisit olivat myös hieman myönteisempiä etälamautinta sekä ampuma-asetta kohtaan, mutta eivät kuitenkaan merkittävässä määrin.

5.3 Kysely kansalaisille

Kansalaisten kysely toteutettiin 29.2-13.3.2016 verkkokyselynä. Kysely jaettiin sosiaalisen median kautta, tarkemmin tutkijoiden Facebook-profiilien välityksellä. Kyselyä on myös jaettu tutkijoiden läheisten toimesta sosiaalisessa mediassa. Arviolta kyselyn on nähnyt joitakin satoja tai korkeintaan muutamia tuhansia henkilöitä. Arvio perustuu tutkijoiden sekä kyselyä jakaneiden henkilöiden Facebookin kaverimäärän. Tarkkaa arviota on vaikea antaa siitä kuinka suuren joukon kysely on tavoittanut, koska sosiaalisen median sisältö vaihtuu jatkuvasti. Kyselyllä oli 134 vastaajaa. Kyselyn tarkoituksena oli saada pienimuotoista vertailukohdtaa reserviläisten kyselylle. Kyselyn avulla tutkittiin, onko kansalaisten asenteissa eroja vapaaehtoisten käyttämiselle reserviläisiin verrattuna. Kysely löytyy opinnäytetyön liitteestä 5.

Suurin osa, 59,7 %, kuului ikäluokkaan 18-29. Seuraavaksi suurin ikäluokka oli 30-39 -vuotiaat, joiden osuus oli 17,2 %. Kolmanneksi suurin ikäluokka oli 50-59 -vuotiaat, joiden osuus oli 11,9 %. 40-49 -vuotiaita aineistossa oli 8,2 %, 60-vuotiaiden tai vanhempien osuus oli 2,2 % ja viimeisenä olivat alle 18-vuotiaat, joiden osuus oli 0,7 %. Vastanneiden sukupuolet jakautuivat melko tasaisesti. Vastaajista 51,5 % oli miehiä, 44,8 % naisia ja 0,7 % valitsi vaihtoehdon muu. Kyselyyn vastanneiden asuinalueen jakauma on Kuviossa 7.

Kuvio 7: Vastaajien asuinalueet

Kuten Kuviosta 7 ilmenee, valtaosa vastaajista oli kotoisin Helsingistä tai muualta Uudenmaan alueelta. Vastaajista 38,1 % oli kotoisin muualta Uudeltamaalta kuin Helsingistä ja 36,6 % oli helsinkiläisiä. Yhteensä tämä on 74,7 % vastauksista, jättäen muun Suomen osuudeksi vain 25,3 %. Vähiten vastauksia oli Etelä-Pohjanmaalta, Lapista sekä Päijät-Hämeestä, joiden jokaisen osuus oli 0,7 %.

Uudenmaan hallitsevasta roolista johtuen tutkimuksen kannalta ei ollut mielekästä tarkastella asuinalueen vaikutusta vastauksiin. Asuinalueen osalta vastauksia käsiteltiin kokonaisuutena. Analyysin kannalta oli huomionarvoista, että Helsinki on poikkeava ympäristö niin asuinalueena kuin myös viranomaistoiminnan näkökulmasta.

5.3.1 Turvallisuudentunne

Kyselyllä pyrittiin selvittämään näkökulmaa kansalaisten yleiseen turvallisuudentunteeseen ja siihen, onko turvallisuudentunne muuttunut merkittävästi viimeisen vuoden aikana. Tässä luvussa tarkastellaan kysymyksiä liittyen vastaajien turvallisuudentunteeseen, muutokseen turvallisuudentunteessa sekä käsitystä viranomaisten resurssitilanteesta. Tämän lisäksi tarkastellaan korrelaatioanalyysiä turvallisuudentunteeseen liittyen.

Vastaajalle esitettiin kysymys ”oletko kokenut turvattomuuden tunnetta?” Kysymykseen vastasi 134 (100 %) vastaajaa. Vastaajista 6 (4,5 %) vastasi, kyllä jatkuvasti, 27 (20,1 %) vastasi, kyllä ajoittain, 70 (52,2 %) vastasi, en juurikaan ja 31 (23,1 %) vastasi, en lainkaan. Kaikkiaan 33 (24,6 %) oli tuntenut olonsa turvattomaksi, kun taas 101 (75,3 %) ei ollut tuntenut oloaan turvattomaksi. Täten voitiin todeta, että vastaajista reilu enemmistö ei ole tuntenut oloaan turvattomaksi.

Turvattomuuden tunteelle vertailukohdaksi kysyttiin onko vastaajan turvallisuudentunne muuttunut merkittävästi viimeisen vuoden aikana. Kysymykseen vastasi 134 (100 %) vastaajaa. Vastaajista kahden (1,5 %) turvallisuudentunne oli parantunut merkittävästi. Vastaajista yksi (0,7 %) koki turvallisuudentunteensa parantuneen hieman. Valtaosa vastaajista, 73 (54,5 %) koki, ettei turvallisuudentunne ole muuttunut merkittävästi viimeisen vuoden aikana. 45 (33,6 %) vastaajaa koki turvallisuudentunteensa heikentyneen hieman. Merkittävää heikentymistä turvallisuudentunteessa koki 13 (9,7 %) vastaajaa. Vastauksista nähtiin selvästi, että vaikka suurin osa vastaajista ei ollut kokenut muutosta turvallisuudentunteessa, loput vastaukset olivat kallellaan heikentyneen turvallisuudentunteen suuntaan. Kaikkiaan vastaajista 58 (43,3 %) koki heikentymistä turvallisuudentunteessa, kun puolestaan vain 3 (2,2 %) koki turvallisuudentunteen parantuneen.

Kerätystä aineistosta nousi kysymys siitä, minkälaiset riippuvuussuhteet näiden vastausten väliltä löytyy. Lineaaristen riippuvuuksien kartoittamiseksi voidaan tehdä korrelaatioanalyysi (Saastamoinen & Olkkonen 2012, 65 - 67). Kahdelle edelliselle kysymykselle tehtiin korrelaatioanalyysi käyttäen Pearsonin korrelaatiokerrointa. Korrelaatioanalyysin tulos nähdään Kuviossa 8. Korrelaatioanalyysillä tarkasteltiin kaikkien muuttujien välisiä suhteita. Aineistosta löytyi vain yksi kohtalainen korrelaatio turvattomuuden tunteeseen liittyen. Korrelaatioanalyysiin on analyysin yksinkertaistamisen vuoksi valittu vain muutama muuttuja, joiden oletettiin vaikuttavan keskeisimmin turvattomuuden tunteen kokemiseen.

Correlations

		: Sukupuoli	: Oletko kokenut turvattomuuden tunnetta?	: Onko turvalli- suudentunteesi muuttunut mer- kittävästi viimei- sen vuoden ai- kana?	Ikä
: Sukupuoli	Pearson Correlation	1	-,070	-,102	,236**
	Sig. (2-tailed)		,426	,246	,007
	N	130	130	130	130
: Oletko kokenut turvatto- muuden tunnetta?	Pearson Correlation	-,070	1	-,543**	,084
	Sig. (2-tailed)	,426		,000	,332
	N	130	134	134	134
: Onko turvallisuudentunteesi muuttunut merkittävästi vii- meisen vuoden aikana?	Pearson Correlation	-,102	-,543**	1	,024
	Sig. (2-tailed)	,246	,000		,781
	N	130	134	134	134
Ikä	Pearson Correlation	,236**	,084	,024	1
	Sig. (2-tailed)	,007	,332	,781	
	N	130	134	134	134

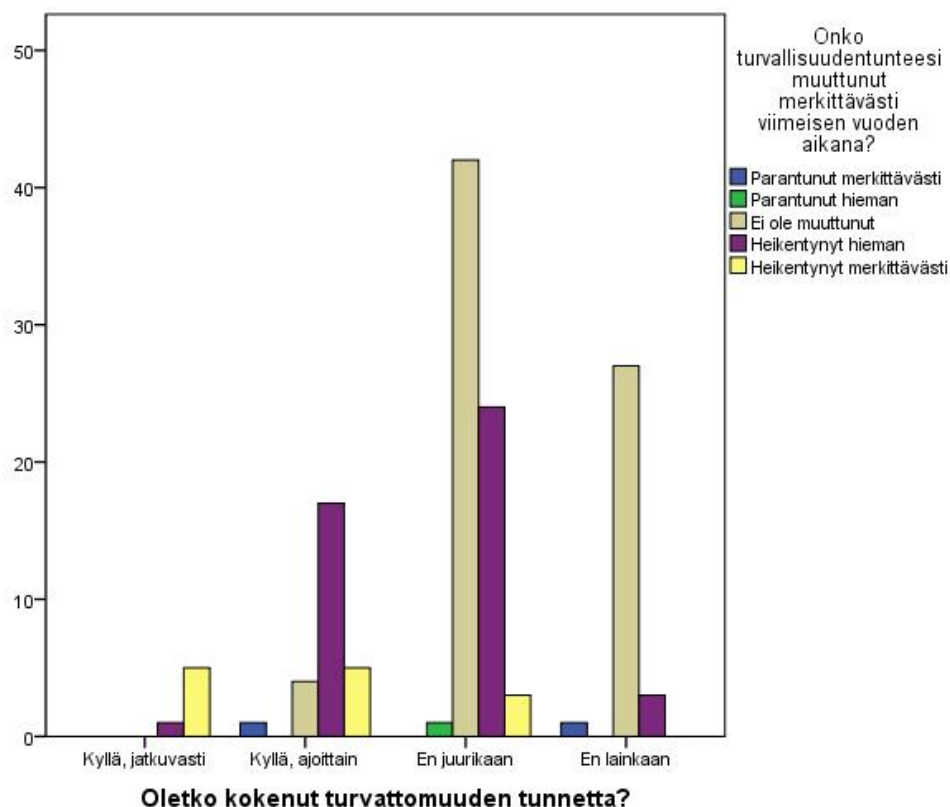
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Kuvio 8: Korrelaatioanalyysi

Korrelaatioanalyysin tuloksena löydettiin kohtalainen korrelaatio turvallisuudentunteen muutoksen sekä turvattomuuden tunteen välillä. Pearsonin korrelaatiokertoimessa arvo 1 on niin sanottu itseisarvo, eli muuttujat korreloivat 1:1 (Saastamoinen & Olkkonen 2012, 65). Turvallisuudentunteessa tapahtuneen muutoksen ja turvattomuuden tunteen välillä Pearsonin korrelaatiokerroin on saanut arvon -0,54. Karkeasti tämä tarkoittaa muuttujien välisen korrelaation olevan noin 1:1,85, eli korrelaatio on vain kohtalainen.

Kuten Kuviossa 8 ilmenee, turvallisuudentunteessa tapahtuneen muutoksen ja turvattomuuden tunteen kohdalla Pearsonin korrelaatiokerroin oli negatiivinen. Negatiivinen arvo tarkoittaa, että turvallisuudentunteessa tapahtuneen muutoksen kasvaessa turvattomuuden tunne laskee. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vaikka turvattomuutta ei ole tunnettu, on turvallisuuden tunteessa havaittavissa muutosta. Korrelaatio ei tarkoita kausaalisuutta, eli muuttujien välillä ei ole syy-seuraus -suhdetta. Käytännössä tarkoittaen sitä, että vaikka turvattomuutta tunnettaisiin, se ei välttämättä vaikuttaisi muutokseen turvallisuuden tunteessa. Kuten Kuvion 8 korrelaatioanalyysissä selviää, ei sukupuolen, iän ja turvattomuuden tunteen välillä ollut merkittävää korrelaatiota.

Korrelaatioanalyysi tehtiin kaksisuuntaisena, mikä tarkoittaa, ettei aineiston sisäistä korrelaatioista tehty minkäänlaisia olettamuksia ennen analyysiä. On huomionarvoista, että vaikka muuttujien välinen korrelaatio oli vain kohtalainen, on se kuitenkin luonteeltaan merkittävä, eli riski sattuman aiheuttamasta korrelaatiosta on pieni. Tämä ilmenee muuttujien välisestä Sig-arvosta. (Saastamoinen & Olkkonen 2012, 67.) Kysymysten välistä suhdetta on visualisoitu Kuviossa 9.

Kuvio 9: Turvattomuuden tunteen suhde muutokseen turvallisuudentunteessa

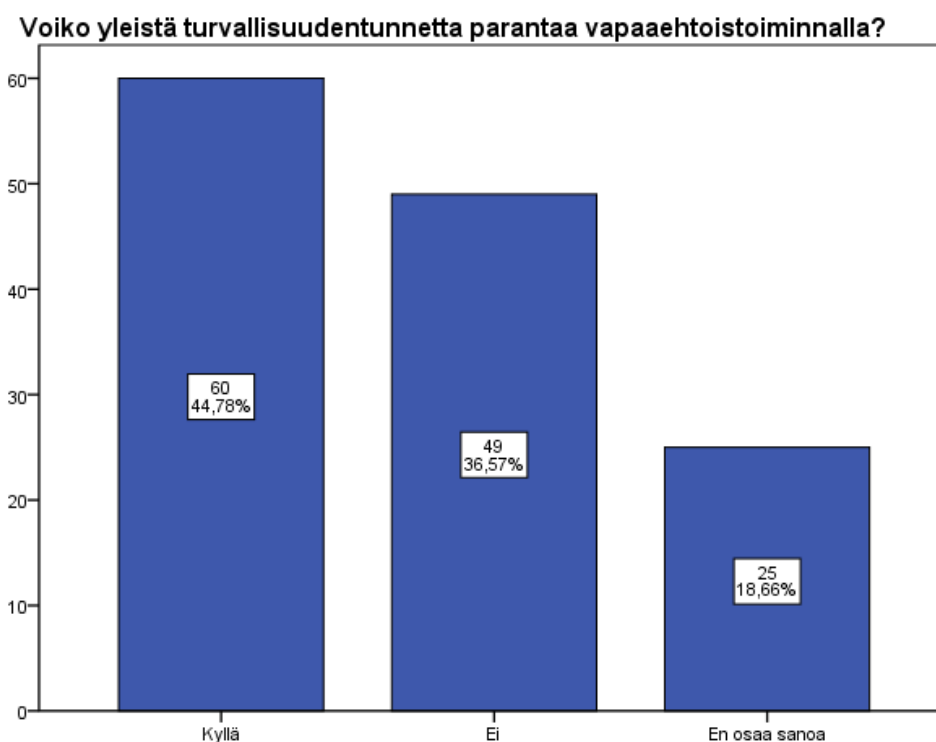
Kuviossa 9 kysymys turvattomuuden tunteesta asettuu X-akselille. X-akselilla on kuvattuna jokainen kysymyksen vastausvaihtoehto. Y-akseli puolestaan kertoo vastaajien määrän. Pylväät kuvaavat sijainnillaan vastausta turvattomuuden tunteesta ja värillään vastausta muutokseen turvallisuudentunteessa. Värikoodit ovat selostettu kuvion oikeassa laidassa.

Kuten Kuviosta 9 nähdään, vastaajista suurin osa ei ollut juurikaan kokenut turvattomuuden tunnetta eikä ollut kokenut muutosta turvallisuudentunteessa. Oli kuitenkin huomionarvoista, että suuri osa niistä, jotka eivät olleet juurikaan kokeneet turvattomuuden tunnetta olivat kuitenkin kokeneet turvallisuudentunteen heikentyneen hieman. Muuttujien välistä korrelaatiota ilmensi myös se, että edes ne, jotka eivät olleet kokeneet turvattomuuden tunnetta eivät olleet kokeneet turvallisuudentunteen parantuneen viimeisen vuoden aikana.

Niiltä vastaajilta, joiden turvallisuudentunne oli muuttunut viimeisen vuoden aikana, kysyttiin mikä muutosta oli aiheuttanut. Kysymys oli avoin, eli vastaaja sai omin sanoin kertoa näkemyksensä. Vastauksia kertyi yhteensä 40 kappaletta. Vastaukset teemoiteltiin, jonka kautta havaittiin kolme keskeisintä teemaa vastauksissa. Yhteensä 20 näistä vastauksista liittyi viimeaikaiseen pakolaistilanteeseen. Vastaajista kahdeksan koki puolestaan katupartioiden olevan syynä muutokselle. Kuusi vastaajaa koki median ja pelkoa lietsovan uutisoinnin olevan syynä turvallisuudentunteen heikkenemiselle.

5.3.2 Kansalaisten suhtautuminen vapaaehtoistoimintaan

Kyselyllä selvitettiin kansalaisten suhtautumista vapaaehtoistoimintaan, katupartioihin ja siihen, voisiko yleistä turvallisuudentunnetta parantaa vapaaehtoistoiminnalla. Ensimmäisenä selvitettiin näkemys siihen, voisiko kansalaisten mielestä yleistä turvallisuudentunnetta parantaa vapaaehtoistoiminnalla. Kuviossa 10 ilmenee vastaajien näkemys tähän kysymykseen.

Kuvio 10: Kansalaisten näkemys vapaaehtoisten hyödyntämisestä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden saralla

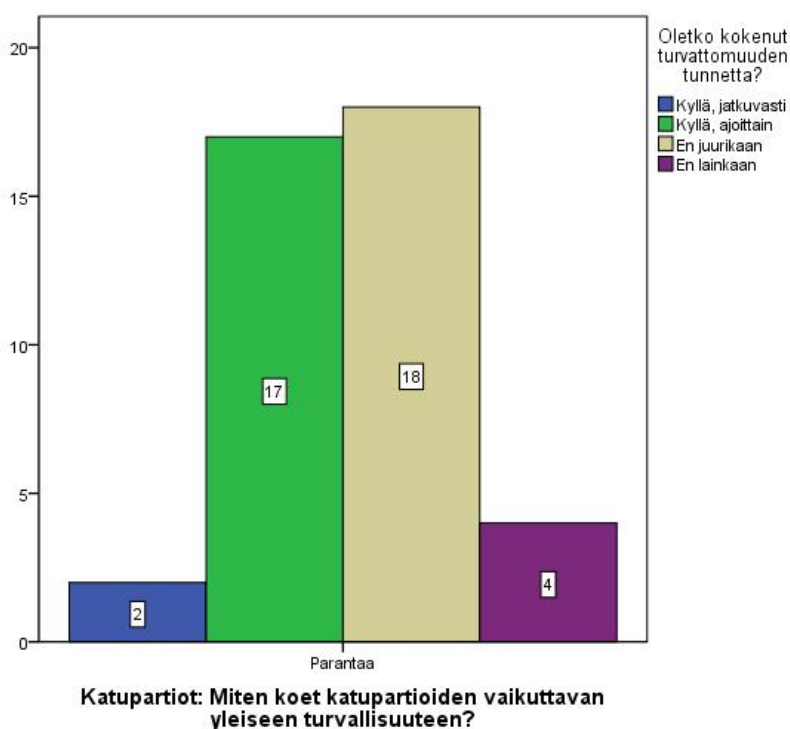
Kysymykseen vastasi 134 (100 %) vastaajaa, joista 60 (44,78 %) vastasi kysymykseen kyllä, 49 (36,57 %) ei ja 25 (18,66 %) valitsi vaihtoehdon, en osaa sanoa. Näissä vastauksissa huomiota herätti se, kuinka suuri osa vastaajista on sitä mieltä, ettei yleistä turvallisuudentunnetta voida parantaa vapaaehtoistoiminnalla. On mahdollista, että osa vastaajista oli assosioinut

termin vapaaehtoistoiminta esimerkiksi katupartioihin ja sen johdosta vastannut kysymykseen ei.

Niiltä vastaajilta, jotka kokivat, että vapaaehtoisilla voitaisiin parantaa yleistä turvallisuuden tunnetta, kysyttiin, miten vapaaehtoisia voitaisiin käyttää. Kysymys oli muodoltaan avoin ja vastauksia kertyi yhteensä 37. Teemoittelun avulla vastauksista löydettiin kaksi keskeistä teemaa. Ensimmäistä teemaa voidaan kuvailla termillä poliisin silmät ja korvat, jolla tarkoitetaan tarkkailutoimintaa yleisillä paikoilla ja epäkohdista ilmoittamista. Osassa ensimmäiseen teemaan sijoittuneista vastauksista käytettiin termiä katupartio, mutta painotettiin, että sen tulisi olla oikealla tavalla organisoitua ja vapaa taka-ajatuksista. Toiseksi teemaksi havaittiin erilaiset syrjäytymistä ja rikollisuutta ennaltaehkäisevät toiminnot.

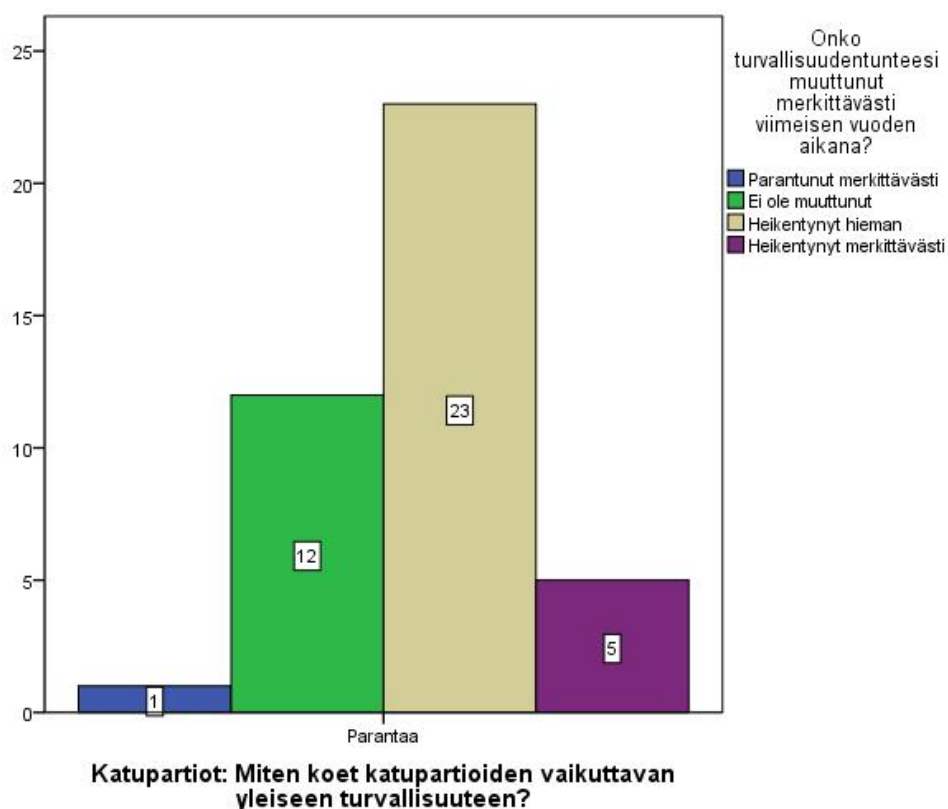
Vertailukohdaksi näkemykselle vapaaehtoistoiminnasta yleisesti, kyselyssä selvitettiin vastaajien asenteita katupartioita kohtaan. Kyselyssä esitettiin kysymys miten koet katupartioiden vaikuttavan yleiseen turvallisuuteen? Kysymykseen vastasi 134 vastaajaa, joista 41 (30,6 %) koki katupartioiden parantavan yleistä turvallisuutta, 21 (15,7 %) ei kokenut katupartioilla olevan vaikutusta ja 72 (53,7 %) koki katupartioiden huonontavan yleistä turvallisuutta.

Huomionarvoista on, että vaikka valtaosa vastaajista koki katupartioiden huonontavan yleistä turvallisuutta, kuitenkin lähes yksi kolmannes vastaajista koki katupartioiden parantavan yleistä turvallisuutta. Kuviossa 11 tarkastellaan, miten ne vastaajat, jotka kokivat katupartioiden parantavan yleistä turvallisuutta, vastasivat kysymykseen turvattomuuden tunteesta.

Kuvio 11: Turvattomuuden tunne suhteessa katupartioiden vaikutukseen

Kuviossa 11 kuvataan niitä vastaajia, jotka kokivat katupartioiden parantavan yleistä turvallisuutta, näitä vastaajia oli yhteensä 41. Kaksi vastaajaa oli vastannut kokeneensa jatkuvasti turvattomuuden tunnetta, 17 vastasi kokeneensa turvattomuutta ajoittain, 18 ei ollut kokenut juurikaan turvattomuutta ja 4 ei ollut kokenut turvattomuutta lainkaan. Oli huomionarvoista, että niistä vastaajista, jotka kokivat katupartioiden parantavan yleistä turvallisuutta, suurin osa ei ollut kokenut turvattomuuden tunnetta. Kuviossa 12 tarkastellaan, miten samat vastaajat ovat kokeneet muutoksen turvallisuudentunteessa.

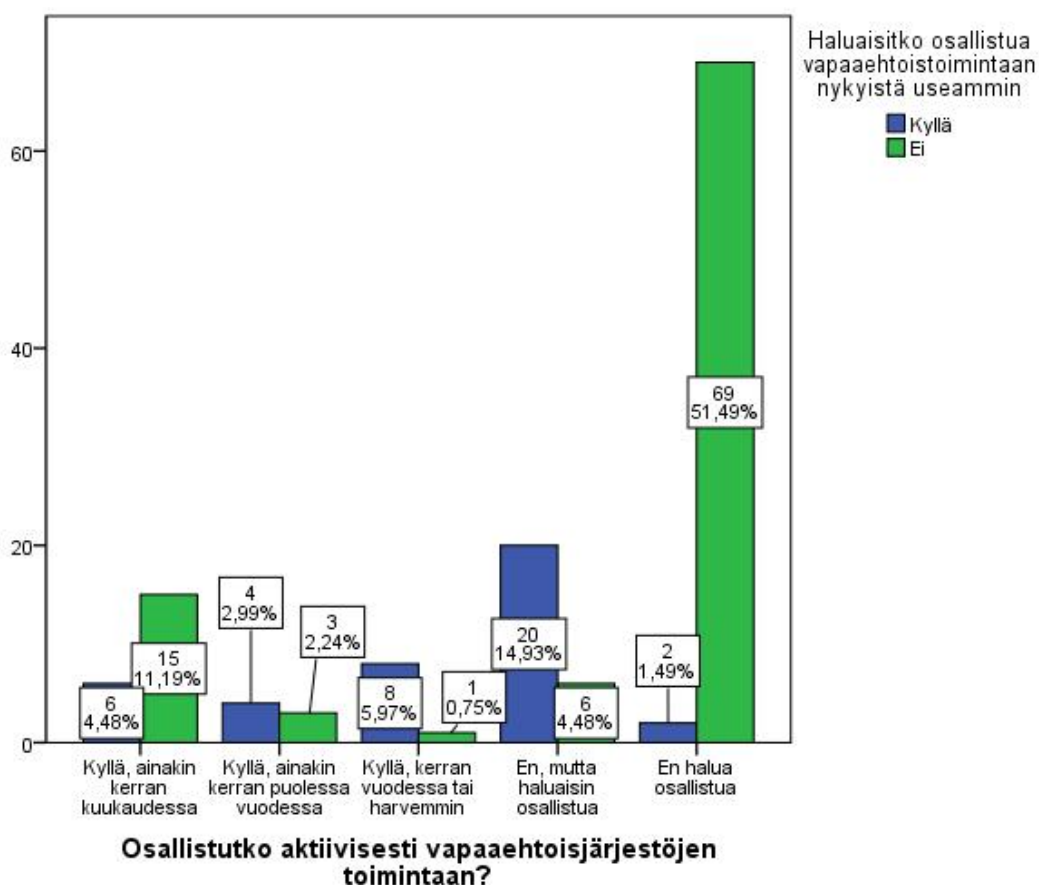

Kuvio 12: Turvallisuudentunteen muutos suhteessa katupartioiden vaikutukseen

Kuten Kuviosta 12 nähdään, vastaajista vain 1 oli kokenut turvallisuudentunteen parantuneen merkittävästi, mutta kukaan ei ollut kokenut sen parantuneen hieman. Vastaajista 12 ei ollut kokenut muutosta turvallisuudentunteessa, 23 oli kokenut turvallisuudentunteen heikentyneen hieman ja 5 oli kokenut turvallisuudentunteen heikentyneen merkittävästi. Tuloksista voitiin päätellä, että vaikka kyseinen vastaajaryhmä ei ole kokenut merkittävää turvattomuudentunnetta, olivat he kuitenkin havainneet heikentymistä yleisessä turvallisuudentunteessa.

Tutkimuksessa selvitettiin, missä määrin vastaajat ovat osallistuneet vapaaehtoistoimintaan. Vastaajille esitettiin kysymys "osallistutko aktiivisesti vapaaehtoisjärjestöjen toimintaan?"

Kysymykseen vastasi 134 (100 %) vastaajaa. Vastaajista 21 (15,7 %) oli osallistunut ainakin kerran kuukaudessa, 7 (5,2 %) oli osallistunut ainakin kerran puolessa vuodessa, 9 (6,7 %) oli osallistunut kerran vuodessa tai harvemmin, 26 (19,4 %) ei ollut osallistunut, mutta haluaisi osallistua ja valtaosa, 71 (53 %) ei ollut osallistunut, eikä haluaisi osallistua. Kuviossa 13 käsitellään kansalaisten osallistumista ja osallistumishalukkuutta vapaaehtoistoimintaan.

Kuvio 13: Kansalaisten osallistuminen vapaaehtoistoimintaan

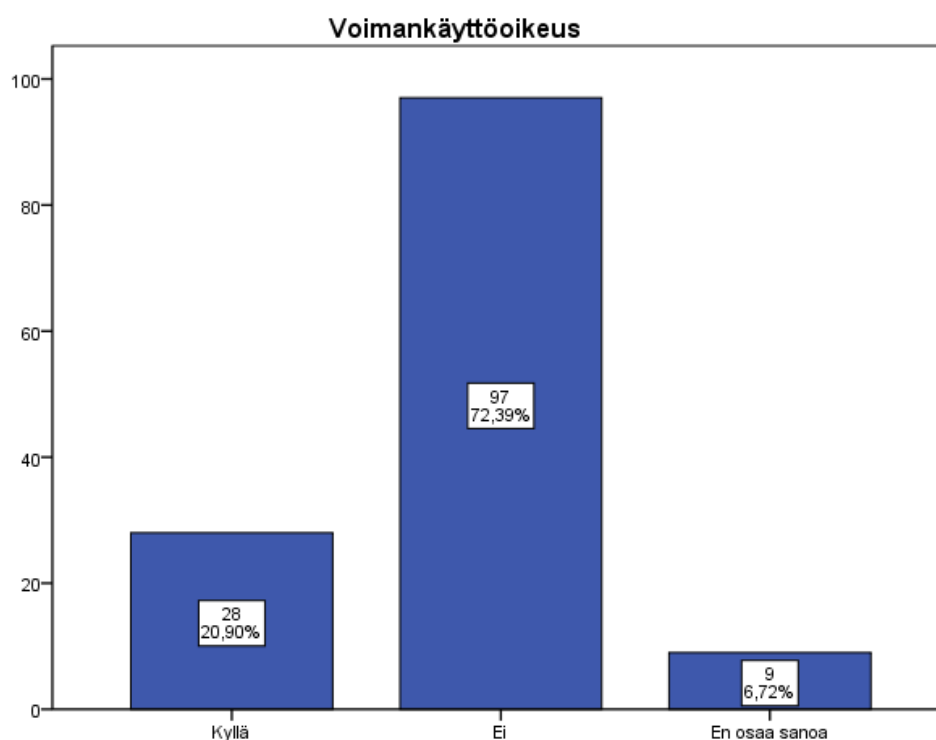
Jatkokysymykseksi edellisille kysyttiin, haluaisiko vastaaja osallistua vapaaehtoistoimintaan nykyistä useammin. Kuviossa 13 kysymys vapaaehtoisjärjestöjen toimintaan osallistumisesta asettuu X-akselille. X-akselilla on kuvattuna jokainen kysymyksen vastausvaihtoehto. Y-akseli puolestaan kertoo vastaajien määrän. Pylväät kuvaavat sijainnillaan vastausta vapaaehtoisjärjestöjen toimintaan osallistumisesta ja värillään vastausta haluaisiko osallistua useammin. Värikoodit ovat selostettu kuvion oikeassa laidassa.

Kuvion 13 perusteella voitiin todeta, ettei kyselyyn vastanneista kansalaisista valtaosa olisi halukas osallistumaan vapaaehtoistoimintaan. Kysymykseen vastasi 134 (100 %) vastaajaa. Vastaajista 40 (29,9 %) haluaisi osallistua nykyistä useammin, kun taas 94 (70,1 %) ei haluaisi

osallistua nykyistä useammin. Niistä 94 vastaajasta, jotka eivät haluaisi osallistua useammin, 69 oli niitä, jotka eivät haluaisi osallistua vapaaehtoistoimintaan lainkaan.

5.3.3 Toimivaltuudet

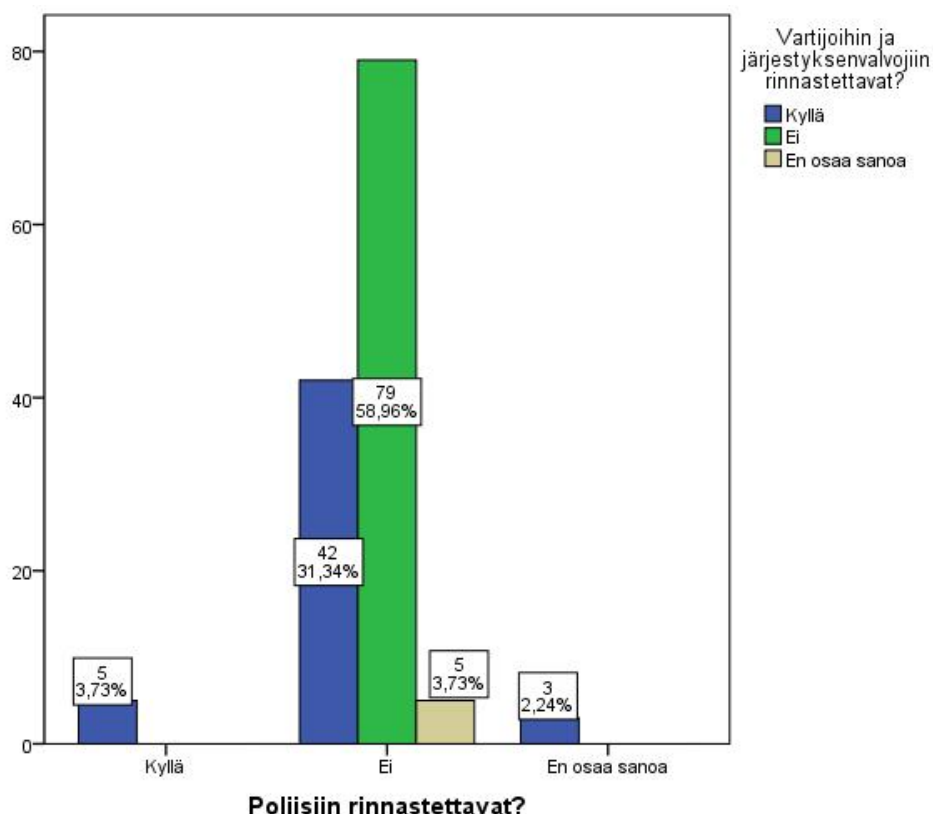
Kyselyssä kysyttiin vastaajien näkemystä siitä, tulisiko poliisin järjestämään ja valvomaan vapaaehtoistoimintaan osallistuvalla olla oikeus voimankäyttöön. Kyselyssä tarkennettiin, että kyseessä olisi hypoteettinen tilanne, jossa toiminta tapahtuisi poliisin valvonnassa. Kuviossa 14 nähdään vastaukset.

Kuvio 14: Kansalaisten näkemys voimankäyttöoikeudesta

Kuten Kuviosta 14 ilmenee, 97 (72,39 %) eli lähes kolme neljäsosaa vastaajista oli sitä mieltä, ettei vapaaehtoisilla tulisi olla voimankäyttöoikeutta. Vastaajista 28 (20,90 %) antaisi vapaaehtoisille voimankäyttöoikeuden. 9 (6,72 %) vastaajaa ei osannut sanoa. Vaikka kyselyssä erikseen tarkennettiin hypoteettisen järjestelmän olevan poliisin järjestämä, ei toimintaan osallistuville haluttaisi antaa voimankäyttöoikeutta.

Voimankäyttöoikeuden lisäksi kyselyssä selvitettiin laajempaa näkemystä toimivaltuuksiin samassa hypoteettisessa järjestelmässä. Toimivaltuuksia lähestyttiin vastausvaihtoehdoilla, joissa rinnastettiin oikeuksia poliisiin sekä vartijoihin ja järjestyksenvalvojoihin. Kuviossa 15 nähdään kysymyksen lopputulos.

Kuvio 15: Kansalaisten näkemys yleisistä toimivaltuuksista

Kuviossa 15 kysymys poliisiin rinnastettavista toimivaltuuksista asettuu X-akselille. X-akselilla on kuvattuna kysymyksen vastausvaihtoehdot. Y-akseli kertoo vastaajien määrän. Pylväät kuvaavat sijainnillaan vastaajan näkemystä poliisiin rinnastettavista oikeuksista ja värillään näkemystä vartijoihin ja järjestyksenvalvojiin rinnastettavista oikeuksista. Värikoodit ovat selostettu kuvion oikeassa laidassa.

Kuten Kuviosta 15 nähdään, vastaajista 79 (58,96 %) ei antaisi vapaaehtoisille poliisiin eikä vartijoihin tai järjestyksenvalvojiin rinnastettavia oikeuksia. Vastaajista 42 (31,34 %) ei antaisi vapaaehtoisille poliisiin rinnastettavia oikeuksia, mutta antaisi kuitenkin vartijoihin ja järjestyksenvalvojiin rinnastettavat oikeudet. Vastaajista vain 5 (3,73 %) antaisi vapaaehtoisille poliisiin rinnastettavat oikeudet. Yleisissä toimivaltuuksissa voitiin huomata sama ilmiö kuin voimankäyttöoikeuksissa, eli vapaaehtoisille ei haluttaisi antaa juurikaan toimivaltuuksia.

Vastaajilta kysyttiin näkemystä siitä, tulisiko vapaaehtoisena toimivalla olla oikeuksia voimankäyttövälineisiin. Kysymyksessä käsiteltiin samaa hypoteettista järjestelmää kuin aiemmissakin kysymyksissä. Vastaukset ilmenevät Taulukosta 4.

Voimankäyttöväline	Kyllä	Ei
Kaasusumutin	30 (22,4 %)	104 (77,6 %)
Käsiraudat	29 (21,6 %)	105 (78,4 %)
Patukka	16 (11,9 %)	118 (88,1 %)
Etälamautin	8 (6,0 %)	126 (94,0 %)
Ampuma-ase	5 (3,7 %)	129 (96,3 %)

Taulukko 4: Kansalaisten näkemys voimankäyttövälineistä

Taulukon 4 luvuista ilmenee, että valtaosa vastaajista ei antaisi vapaaehtoisille minkäänlaisia voimankäyttövälineitä. Tämä tulos vastasi luonteeltaan aiempien kysymysten tuloksia, eli kansalaiset eivät haluaisi antaa vapaaehtoisena toimivalle voimankäyttövälineitä. Vastaajista kuitenkin 30 (22,4 %), eli noin viidennes antaisi vapaaehtoiselle kuitenkin oikeuden kaasusumuttimeen ja 29 (21,6 %) käsirautoihin.

Vastaajilta kysyttiin näkemystä siitä, minkälaisia vaatimuksia yleisen järjestyksen ja turvallisuuden saralla vapaaehtoisena työskentelevälle tulisi asettaa. Kysymys oli muodoltaan avoin ja siinä tarkennettiin hypoteettisen vapaaehtoistoiminnan olevan poliisin järjestämää ja valvomaa. Käyttökelpoisia vastauksia kertyi yhteensä 82. Vastaukset teemoiteltiin, jonka avulla löydettiin kaksi pääteemaa. Ensimmäinen pääteema koski nuhteettomuutta. Vastaajista 32 koki nuhteettomuuden olevan edellytys, jonka lisäksi kahdeksan vastaajaa koki, että vapaaehtoiselle tulisi tehdä myös turvallisuus selvitys. Toinen pääteema liittyi vapaaehtoisille annettavaan koulutukseen. 13 vastaajaa näki, että vartijan tai järjestyksenvalvojan koulutus tulisi olla ehtona. Vastaajista 14 koki, että riittävä koulutus kyseiseen tehtävään tulisi olla ehtona.

Toimivaltuuksien osalta keskeisenä tuloksena voitiin pitää kansalaisten näkemystä siitä, ettei vapaaehtoisille tulisi antaa laajoja oikeuksia tai toimivaltuuksia. Oli kuitenkin otettava huomioon otoksen pieni koko, joten tulosten ei voida sanoa kuvaavan luotettavasti koko Suomen kansan näkemystä. On myös mahdollista, että otoksessa ilmenevään näkemykseen vaikutti aiheen ajankohtaisuus ja negatiiviset assosiaatiot esimerkiksi katupartioihin, joiden havaittiin olevan vastaajien mielestä yleistä turvallisuutta huonontava seikka, sillä vastaajista 72 (53,7 %) koki katupartioiden huonontavan yleistä turvallisuutta.

5.4 Poliisitoimintaa tukevien vapaaehtoistoimijoiden vertailu

Poliisitoimintaa tukevaa täydennyspoliisitoimintaa ja vapaaehtoisjärjestelmiä on käytössä muissa maissa. Jotta voitiin selvittää, onko täydennyspoliisitoiminnan sekä vapaaehtoisten käyttäminen mahdollista Suomessa, oli oleellista tutustua järjestelmän toimivuuteen muissa maissa sekä ottaa huomioon mahdolliset järjestelmään kohdistuvat ongelmat. Sisäministeriön

täydennyspoliisityöryhmä tutki raportissaan muissa maissa toimiva täydennyspoliisijärjestelmiä (Sisäministeriö 2015A, 11-13). Opinnäytetyössä vertailtiin lisäksi Iso-Britanniassa käytettäviä poliisin vapaaehtoisia. Opinnäytetyön tavoitteen kannalta oli syytä miettiä, tulisiko toiminta keskittää täydennyspoliisijärjestelmään vai olisiko olemassa muita toimivampia vaihtoehtoja. Taulukossa 5 vertailtiin Viron, Ruotsin, Norjan Iso-Britannian täydennyspoliisijärjestelmiä.

Maa	Viro	Ruotsi	Norja	Iso-Britannia
Järjestelmä käytössä	Kyllä Vapaaehtoiset yksityiset	Ei Poliisin vapaaehtoistoiminta käytössä	Kyllä (Harkinnassa lakkautus)	Kyllä Special Constabulary Police Support Volunteers Community Speedwatch Erilaiset sosiaalista tukea antavat ryhmät ja järjestöt
Tehtävät	Ammattipoliisin kanssa Itsenäisesti Liikenne- ja muut poliisioperaatiot Alueen eristäminen Vartiointi Poliisin tuuraus	Informaation jakaminen Paikallisten liikenneolojen raportointi Rikosten uhrien avustaminen	Tietty tapaukset normaalioloissa (luonnonkatastrofit ja suuronnettomuudet) Kuninkaan päätöksellä yleinen järjestys ja turvallisuus Käytetty Lillehammerin olympialaisissa	Tehtävät laidasta laitaan aina poliisimiehen tehtävistä erilaisiin tukitehtäviin
Palkkaus	Ei Oikeus kulukorvauksiin			Ei Palkkiot
Normaaliolot	Kyllä		Kyllä	Kyllä
Poikkeusolot	Kyllä		Kyllä	Kyllä
Vaatimukset	Täysivaltainen Nuhteeton		Norjan kansalainen Alle 30 vuotias Nuhteeton	Täysi-ikäinen Hyvä fyysinen kunto Kirjallisen kokeen läpäisy Nuhteeton
Koulutus	40 h peruskoulutus 40 h jatkokoulutus		70 h peruskoulutus 5 päivää täydennyskoulutus 4 vuoden välein	Peruskoulutus iltaisin ja viikonloppuisin ("Specials")

Taulukko 5: Täydennyspoliisijärjestelmien vertailu

Virossa vapaaehtoiset yksityiset toimivat osana valtion organisaatiota. He suorittavat julkista hallintotehtävää. Toimintaa ei ole eroteltu normaali ja poikkeusoloissa. Ruotsissa puolestaan on toiminut täydennyspoliisijärjestelmä vuosina 1986 - 2012, joka kuitenkin päätettiin lakkauttaa, koska ei koettu tarvetta poliisin reserville. Ruotsissa täydennyspoliisit voivat kuitenkin osallistua poliisin vapaaehtoistoimintaan. Norjassa täydennyspoliisijärjestelmä on perustettu vuonna 1952 ja heitä on käytetty kerran, Lillehammerin olympiakisoissa. Norjassa on pohdittu järjestelmän lakkauttamista sen vähäisen käytön vuoksi ja siirtymistä esimerkiksi kodinturvajärjestelmään, mutta siihen ei ole vielä päädytty. (Sisäministeriö 2015A, 11-13).

Iso-Britanniassa vapaaehtoisjärjestöjen käyttö osana poliisityötä on edistyksellisellä tasolla verrattuna edellä mainittuihin järjestelmiin. Parhaimmillaan vapaaehtoiset voivat toimia poliisimiehen tehtävissä samoilla toimivaltuuksilla kuin palkatut poliisit. Special Constable, "Specials", toimivat vastaavissa tehtävissä palkattujen poliisien kanssa. Maasta löytyy lisäksi muun muassa Police Support Volunteer -työntekijät, jotka työskentelevät tukitehtävissä esimerkiksi toimistotöissä sekä Community Speedwatch, joka auttaa poliisia valvomaan liikennettä erityisesti ajonopeuksien suhteen. Näiden lisäksi toimii useita sosiaalityötä tekeviä ryhmiä, jotka puuttuvat varhaisessa vaiheessa esimerkiksi syrjäytymiseen sekä tukevat uhreja. (Police.UK 2016).

Virossa täydennyspoliisit voivat toimia yhdessä poliisin kanssa, kun ovat suorittaneet 40 tunnin peruskoulutuksen. Käytyään 40 tunnin jatkokoulutuksen, he voivat toimia myös osittain itsenäisesti. Norjassa peruskoulutus kestää 70 tuntia ja koulutusta pidetään yllä neljän vuoden välein viiden päivän mittaisella täydennyskoulutuksella. Virossa täydennyspoliisit voivat toimia mukana liikenne- ja muissa poliisioperaatioissa, alueen eristystehtävissä vankien vartiointissa sekä tuurata esimerkiksi sairastuneita poliiseja. Norjassa tehtävät ovat normaaliolojen kannalta suppeat ja järjestelmää on käytetty vain kerran. Täydennyspoliisit voivat toimia normaalioloissa esimerkiksi luonnonkatastrofien ja suuronnettomuuden auttamistehtävissä tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tehtävissä, mikäli Norjan kuningas niin päättää ja tärkeä yleinen etu sitä edellyttää. Ruotsissa poliisien vapaaehtoistoiminta voidaan käyttää tehtäviin, jotka eivät edellytä erillisiä toimivaltuuksia. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi informaatien jakamista kansalaisille sekä erilaiset raportointi- ja avustustehtävät. (Sisäministeriö 2015A, 11-13). Iso-Britanniassa Specialit voivat toimia samoissa tehtävissä kuin palkatut poliisit, kun he ovat läpäisseet iltaisin ja viikonloppuisin toteutetun koulutuksen. Heidän tulee sitoutua työskentelemään vähintään neljä tuntia viikossa. Koulutukseen sisältyy itsepuolustus, pidätysoikeudet, yleisimmät rikokset sekä todistusaineiston valmistelu oikeudenkäyntejä varten. (Police.UK 2016).

Eri maissa on asetettu erilaisia vaatimuksia täydennyspoliisihenkilöille sekä poliisin vapaaehtoistoimijoille. Virossa henkilön tulee olla täysivaltainen ja nuhteeton. Norjassa on nuhteettomuuden lisäksi asetettu vaatimuksiksi maksimissaan 30 vuoden ikä sekä Norjan kansalaisuus. Ruotsin osalta täydennyspoliisityöryhmän raportti ei erikseen käsittele poliisien vapaaehtoistoimijoille vaatimuksia. (Sisäministeriö 2015A, 11-13). Iso-Britanniassa vapaaehtoisilla on parhaimmillaan erittäin suuret, poliisiin rinnastettavat, toimivaltuudet, jonka vuoksi vaatimuksetkin ovat tiukemmat. Specialiksi pääseminen edellyttää kirjallisen kokeen sekä haastattelun läpäisyä, hyvää fyysistä kuntoa, nuhteettomuutta ja täysi-ikäisyyttä sekä hyvää näköä. Vaatimukseksi nousee kyky tehdä päätöksiä sekä kyky arvioida oikeudenmukaisesti erilaisissa tilan-

teissa. Erityisenä vaatimuksena on, ettei vapaaehtoinen saa olla esimerkiksi asevoimien palveluksessa. (Police.UK 2016). Muiden vapaaehtoisten osalta Iso-Britanniassa neuvotaan ottamaan yhteyttä paikalliseen poliisiin, mikäli haluaa liittyä vapaaehtoiseksi. Vaatimuksia ei määritellä kansallisella tasolla, vaan paikallisesti tehtävän mukaan. (Police.UK 2016). Vertailun perusteella todettiin, että suuremmat toimivaltuudet asettavat vapaaehtoisille tiukempia vaatimuksia. Iso-Britannian mallissa esimerkillistä on vapaaehtoisena toimimisen mahdollistaminen siitä kiinnostuneille. Vaatimukset asettavat reunaehdot, missä tehtävissä vapaaehtoinen voi toimia.

5.5 Tutkimustulosten yhteenveto

Tutkimustulosten perusteella voitiin todeta, että vapaaehtoistoiminnalla on mahdollista parantaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Suhtautuminen vapaaehtoistoimintaan haastateltujen tahojen, kyselyyn vastanneiden ja tarkasteltujen lausuntojen sekä julkaisujen näkökulmasta oli positiivista. Eroavia mielipiteitä voitiin kuitenkin havaita siinä, minkälaisissa tehtävissä vapaaehtoisia voitaisiin hyödyntää.

Sisäministeriön haastattelussa nousi esiin ajatus yleisen järjestyksen ja turvallisuuden parantamisesta rikollisuutta ennaltaehkäisevällä vapaaehtoistoiminnalla. Samankaltaisesta toiminnasta oli havaittavissa viitteitä myös kyselyyn vastanneiden kansalaisten näkemyksissä. Kuten sisäministeriö (2014, 61-62) Arjen turvaajat -julkaisussaan totesi, tulisi kolmannen sektorin hyödynnettävyyttä laajentaa ja uusia auttamistapoja kehittää. Kolmannen sektorin kannalta olisikin mielekästä tutkia tarkemmin, miten vapaaehtoistoiminnalla voitaisiin ennaltaehkäistä rikoksia ja järjestyshäiriöitä.

Haastattelujen myötä kävi ilmi, että täydennyspoliisijärjestelmä nähtiin ainoana realistisena tapana hyödyntää vapaaehtoisia yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä poliisin tukena. Opinnäytetyössä tarkasteltiin sekä teoriaa tutkittaessa että haastattelujen yhteydessä, olisiko muita vaihtoehtoja olemassa. Vertailukohtina käytettiin esimerkiksi Iso-Britannian ja Ruotsin vapaaehtoisjärjestelmiä. Tutkimustulosten perusteella tultiin kuitenkin siihen tulokseen, että täydennyspoliisijärjestelmä olisi Suomessa ainoa toimiva tapa.

Täydennyspoliisityöryhmän loppuraportin ja siihen liittyvien virallisten lausuntojen mukaan nykyinen täydennyspoliisijärjestelmä ei toimi vaan se vaatii kehittämistä. Vaikka yleisesti painotetaankin, että yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen on poliisin tehtävä, oli opinnäytetyössä otettava huomioon, että yhteiskunnan turvallisuusstrategia (Puolustusministeriö 2010, 16) painottaa vastuun jakautumista koko yhteiskunnalle. Sisäministeriön Turvallisuutta älykkäästi sekä Sisäinen turvallisuus ja kolmas sektori -seminaareissa (Sisäministeriö 2016C & Sisäministeriö 2015B) oli havaittavissa huolta poliisin resurssien riittävyydestä, mikä nousi hieman esiin myös sisäministeriön haastattelussa. Tämän osalta oli otettava huomioon

oikeusministeriön antama lausunto täydennyspoliisityöryhmän loppuraporttiin liittyen, missä painotettiin täydennyspoliisien käyttöä ennen kaikkea poliisin resurssien täydennystarpeeseen (Oikeusministeriö 2015). Tällä perusteella täydennyspoliisijärjestelmän laajentaminen myös normaalioloissa käytettäväksi vaikuttaisi varsin perustellulta.

Täydennyspoliisityöryhmän loppuraportin sekä siihen liittyvien lausuntojen perusteella täydennyspoliisijärjestelmän laajentamista normaalioloissa käytettäväksi vastustettiin tietyissä määrin. Negatiivista suhtautumista oli havaittavissa myös kyselyyn vastanneiden kansalaisten keskuudessa. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen ja Poliisiammattikorkeakoulun haastattelut sekä useat täydennyspoliisityöryhmän raporttia koskevat lausunnot kuitenkin viittasivat siihen, ettei täydennyspoliiseilla olisi tarkoitus korvata virkapoliiseja, vaan sen sijaan tuottaa ennen kaikkea lisäarvoa erilaisten tukitehtävien kautta. Tutkimustuloksissa erittäin keskeiseksi seikaksi nousi se, että täydennyspoliisien toimivaltuudet normaalioloissa olisivat hyvin rajalliset, kenties verrattavissa yksityisen turvallisuusalan työntekijöihin. Suomessa yleistä järjestystä ja turvallisuutta on tietyissä määrin annettu yksityisten toimijoiden valvontaan, mihin viitaten myös täydennyspoliiseilla voisi olla oma paikkansa poliisin tukemisessa normaalioloissa.

Huomionarvoiseksi kysymykseksi nousi se, minkälaiset henkilöt voisivat toimia täydennyspoliiseina. Täydennyspoliisityöryhmän loppuraportti ja siihen liittyvät lausunnot kannattivat reserviläisten käyttämistä. Sotilaspoliisikoulutuksen saaneet nähtiin hyvänä kohderyhmänä. Reserviläiskyselyn perusteella osallistumishalukkuus vaikutti yleisesti hyvältä ja sotilaspoliisien keskuudessa hieman muita paremmalta. Teemahaastattelutulosten perusteella myöskin kannatettiin reserviläisten käyttöä, mutta haluttiin kuitenkin painottaa, ettei kohderyhmää tulisi rajata liian suppeaksi. Teemahaastatteluista kävi ilmi, että täydennyspoliisitehtävissä toimivien henkilöiden tulisi olla soveltuvia poliisia tukeviin tehtäviin. Käytännössä soveltuviksi ominaisuuksiksi tunnistettiin nuhteeton tausta, osallistumishalukkuus ja sitoutuminen sekä riittävä fyysinen kunto.

6 Johtopäätökset

Opinnäytetyössä oli kolme tutkimuskysymystä. Keskeisin tutkimuskysymys oli, miten vapaaehtoistoimintaa voitaisiin hyödyntää yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä. Luotettavaa vastausta viranomaisen näkemyksestä ei tässä vaiheessa voitu antaa, sillä sisäministeriön uusi lainsäädäntöhanke täydennyspoliisijärjestelmän kehittämisestä on kesken ja valmistuu vuoden 2017 loppuun mennessä. Tutkimuksessa kuitenkin havaittiin vahvoja signaaleja siitä, että viranomaisen näkemys vapaaehtoistoiminnan mallista yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä olisi täydennyspoliisijärjestelmä. Täydennyspoliisijärjestelmän varsinaisesta toteutuksesta oli eriäviä näkemyksiä eri toimijoiden välillä, mutta yhtenäistä oli kui-

tenkin toiminnan kehittämisen tarve. Yksi keskeinen keskustelua herättänyt aihe oli täydennyspoliisin käyttäminen normaalioloissa. Suurin vastakkainasettelu liittyi kysymykseen siitä, kuka yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta vastaa. Teemahaastattelujen tulosten sekä tutkitun teorian perusteella tahot olivat yksimielisiä siitä, että vastuu on poliisilla. Osa tutkimustuloksista viittasi poliisin resursointiin. Tulosten perusteella poliisin tulisi pystyä normaalioloissa ylläpitämään yleistä järjestystä ja turvallisuutta koko yhteiskunnassa. Toisaalta oli myös näkemystä siitä, etteivät vapaaehtoiset heikentäisi poliisin asemaa, vaan tuottaisivat lisäarvoa.

Opinnäytetyön toinen tutkimuskysymys oli, minkälaisissa tehtävissä vapaaehtoistyöntekijöitä voitaisiin käyttää. Täydennyspoliisijärjestelmän osalta keskeisiksi teemoiksi nousivat poliisia tukevat tehtävät. Varsinaisessa toteutuksessa oli viitattu esimerkiksi järjestyksenvalvojien sekä liikenteenohjaajien kaltaisiin tehtäviin. Teemahaastattelujen sekä teorian perusteella näiden kaltaisissa tehtävissä toimiviksi henkilöiksi nähtiin yli 35-vuotiaat sotilaspoliisikoulutuksen saaneet sijoittamattomat reserviläiset. Kohderyhmää ei haluttu kuitenkaan rajata liikaa. Täydennyspoliisien käytössä olisi otettava huomioon, onko heillä sijoitusta puolustusvoimien reservissä vai varattaisiinko heidät poliisin poikkeusolojen organisaatioksi, mikäli sellainen tulisi käyttöön.

Toisen tutkimuskysymyksen kannalta keskeinen huomio oli se, että teemahaastattelujen perusteella viranomainen tunnisti myös välillisen vapaaehtoistoiminnan hyödyt yleisen järjestyksen ja turvallisuuden näkökulmasta. Välillisellä vapaaehtoistoiminnalla tarkoitettiin esimerkiksi tapahtumien järjestämistä, joiden avulla mahdolliset ongelmatilanteet saataisiin ennaltaehkäistyä. Tällaisia tapahtumia voisivat olla esimerkiksi nuorisodiskot ja vastaavat tapahtumat. Näin ollen paikalliset nuoret olisivat diskoissa sen sijaan, että he olisivat kaduilla esimerkiksi alkoholin vaikutuksen alaisina. Tämänlaisen toiminnan nähtiin parantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta esimerkiksi alkoholinkäyttöön liittyvien ongelmien ja siitä johtuvien häiriötilanteiden vähenemisenä. Välillinen vapaaehtoistoiminta nähtiin myös syrjäytymistä ehkäisevänä toimintana.

Kolmantena tutkimuskysymyksenä oli, mikä on vapaaehtoisjärjestöjen sekä reserviläisten kanta vapaaehtoiseen turvallisuustoimintaan. Ensisijaisesti järjestöt tarkoittavat Maanpuolustuskoulutusyhdistystä, mutta osittain myös Reserviupseeriliittoa sekä Reserviläisliittoa. Järjestöjen näkökulma oli kaiken kaikkiaan myönteinen. Pieniä näkemyseroja oli havaittavissa esimerkiksi siinä, tulisiko vapaaehtoisten toimia virkasuhteessa valtioon. Havaintona järjestöjen osalta oli ajatus siitä, että täydennyspoliisijärjestelmä olisi mahdollinen tapa tukea poliisitoimintaa, joka tulisi nähdä ennen kaikkea lisäarvona. Järjestöjen näkemys oli, että täydennyspoliiseille kuuluisivat ennen kaikkea poliisia tukevat tehtävät, joiden avulla virkapoliisit voisivat keskittyä syvällisempää ammattitaitoa vaativiin tehtäviin.

Reserviläiskyselyn tulosten perusteella suhtautuminen poliisia tukevaan vapaaehtoistoimintaan oli myönteinen. Kyselyn tulosten perusteella yli 75 % vastanneista olisi valmis osallistumaan poliisin järjestämään vapaaehtoistoimintaan, jos siitä saisi kertausharjoitusvuorokausia. Kyselyn tulosten perusteella reserviläiset osallistuisivat yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen mieluummin poliisin seurassa kuin itsenäisesti. Tutkimuksen tulosten perusteella myös viranomainen sekä järjestöt näkivät yhdessä poliisin kanssa tehtävän työn mielekkäänä. Täydennyspoliisin toimivaltuuksien suhteen sekä viranomaiset että reserviläiset kokivat, että niiden tulisi olla rinnastettavissa yksityiseen turvallisuusalaan.

Kansalaiskyselyn tulosten perusteella voitiin päätellä, että kansalaiset kokivat vapaaehtoistoinnin olevan realistinen keino parantaa yleistä turvallisuudentunnetta. Vapaaehtoisille ei kuitenkaan haluttaisi antaa laajoja toimivaltuuksia. Kyselyn tuloksista ilmeni, että kansalaisten näkemys toimintatavoista vapaaehtoistoinnille olisivat erilaiset rikollisuutta ja syrjäytymistä ennaltaehkäisevät toiminnot. Tämän suhteen oli huomionarvoista, että viranomainen koki tällaisella toiminnalla olevan parantavaa vaikutusta yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen. On kuitenkin otettava huomioon kansalaiskyselyn otoksen pieni koko, minkä vuoksi tuloksia tulisi pitää vain suuntaa antavina. Kansalaiskysely ei kuvasta koko Suomen kansan näkemystä.

Opinnäytetyö tehtiin osana Laurea-ammattikorkeakoulun Kolmas sektori turvallisuustoiminnassa -hankkeen valmistelua. Hankkeen kannalta olennaista tietoa tuotettiin hankkimalla näkemystä siitä, voitaisiinko kolmatta sektoria hyödyntää yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä. Täydennyspoliisijärjestelmän näkökulmasta kolmannen sektorin hyödyntäminen edellyttäisi sisäministeriön uuden lainsäädäntöhankkeen valmistumista, jonka asettamien reunaehtojen mukaan toiminta tulisi järjestää. Tutkimustulosten perusteella huomionarvoista oli se, että suoraan yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvää vapaaehtoistyötä ei olisi suotavaa järjestää itsenäisesti. Vaikka lainsäädäntö teknisesti mahdollistaakin katupartiotoinnin, ei siinä käytettäviä oikeuksia ole tarkoitettu organisoituun toimintaan. Hankkeen kannalta huomionarvoista oli, että viranomainen näkee myös välillisen toiminnan yleistä järjestystä ja turvallisuutta tukevana ja että sitä voitaisiin kehittää. Konkreettisenä tekijänä voisi olla viranomaisten ja kansalaisten välisen kommunikaation kehittäminen.

Jatkotutkimuksia aiheesta voisi olla mielekästä toteuttaa esimerkiksi tutkimalla mahdollisia kommunikaatiokeinoja, joita voitaisiin viranomaisten ja kansalaisten välisessä vuoropuhelussa hyödyntää. Jatkotutkimusta voitaisiin tehdä myös tarkastelemalla konkreettisia keinoja, joilla yleistä järjestystä ja turvallisuutta voitaisiin välillisesti parantaa. Mahdollisena jatkotutkimusaiheena voisi myös olla sisäministeriön täydennyspoliisijärjestelmän kehittämistä koskevan

lainsäädäntöhankkeen tulosten tarkasteleminen kolmannen sektorin näkökulmasta, sitten kun hanke valmistuu.

7 Oman työn arviointi

Tässä luvussa arvioidaan omaa työskentelyä. Arvioitavia kokonaisuuksia ovat työelämän kehittäminen, innovatiivisuus ja luovuus sekä tutkimuksellisuus ja toteutus. Oman työn arvioinnissa on käytetty apuna Laurean opinnäytetyöohjeen arviointikriteeristöä.

Opinnäytetyössä työelämää edusti Laurea-ammattikorkeakoulu, koska opinnäytetyö tehtiin osaksi Laurean Kolmas sektori turvallisuustoiminnassa -hankkeen valmistelua. Opinnäytetyön etenemisestä oltiin yhteydessä työelämän edustajaan ja työvaiheet hyväksyttiin etukäteen. Ongelmatilanteissa pyydettiin neuvoja työelämän edustajilta. Opinnäytetyön tuloksesta on hyötyä hankkeen valmistelulle ja jatkotutkimuksille. Tämä toteutui esimerkiksi siten, että opinnäytetyössä löydettiin viranomaisen näkökulmasta keskeisiä kehittämis ehdotuksia kolmannen sektorin hyödyntämisen saralta. Opinnäytetyötä on luonnehdittu ajankohtaiseksi ja tärkeäksi.

Innovatiivisuuden ja luovuuden osalta opinnäytetyö koettiin erityisen onnistuneeksi. Onnistuminen koettiin, koska työ haluttiin laajentaa menetelmätriangulaatiolla sekä laadulliseksi että myös osin määrälliseksi tutkimukseksi. Työssä haluttiin saavuttaa viranomaisten näkemyksen lisäksi myös potentiaalisen kohderyhmän kiinnostus ja asennoituminen ajateltua vapaaehtoistoimintaa kohtaan. Määrälliseen tutkimukseen kuuluvaan reserviläistutkimukseen saatiin runsas vastaajamäärä, jonka vuoksi kerättyä tietoa voi hyödyntää myös hankkeen jatkotutkimuksissa sekä muiden asiasta kiinnostuneiden osalta. Täydennyspoliisityöryhmän teettämässä kyselyssä ei otettu kantaa reserviläisten mielipiteisiin, minkä vuoksi opinnäytetyöllä tuotettiin lisäarvoa myös aiemmille tutkimuksille täydennyspoliisien käyttöön liittyen. Lisäarvon tuotti ennen kaikkea reserviläisten mielipiteiden kartoittaminen sekä heiltä saatu suuri vastausmäärä kyselyyn.

Tutkimuksellisuuden ja toteutuksen koettiin onnistuneen erityisen hyvin. Työ toteutettiin määrätietoisesti ja johdonmukaisesti nopealla aikataululla sekä suunnitellussa aikataulussa pysyttiin kiitettävästi. Työ toteutettiin pääosin itsenäisesti, mutta ohjausta kuitenkin hyödynnettiin aina tarpeen mukaan. Aiheen rajaaminen onnistui hyvin ja työn teoreettinen viitekehys keskittyi opinnäytetyön aiheen kannalta keskeisiin lähteisiin. Työssä käytetyt tutkimusmenetelmät oli tarkoin valittu usean lähdekirjallisuuden perusteella. Lisäksi menetelmiksi valittiin sellaiset menetelmät, jotka palvelivat opinnäytetyön tavoitetta parhaiten. Työssä haluttiin käyttää useita menetelmiä, eikä ainoastaan tyydytty minimivaatimuksiin. Menetelmävalintojen ja triangulaation hyödyntämisen koettiin tekevän opinnäytetyöstä sekä sen tuloksista luotettavan. Jokainen käytetty menetelmä on lisäksi perusteltu työssä, miksi sitä on käytetty

ja mitä sillä haluttiin saavuttaa. Työ vastaa valittuihin tutkimuskysymyksiin ja asetettuja rajoituksia on noudatettu.

Opinnäytetyössä ei käytetty termejä reliabiliteetti tai validiteetti perustuen Tuomen ja Sarajärven (2013, 136-149) teoksessa esiin nousseeseen kritiikkiin. Tämän vuoksi luotettavuutta parannettiin sekä Tuomen ja Sarajärven että Kanasen (2010, 133) ehdottamalla triangulaatiolla. Jos tutkimus toistettaisiin samalle joukolle ja samoilla menetelmillä, olisivat tulokset todennäköisesti vastaavia. Opinnäytetyössä oli tarkoitus haastatella viranomaisia laajemmin, mutta tapaamiset eivät toteutuneet. Tulosten luotettavuus olisi todennäköisesti parempi, mikäli laajempaa viranomaisjoukkoa olisi pystytty haastattelemaan. Haastateltavien suppeaa määrää kompensoitiin tarkastelemalla eri viranomaistahojen tekemiä virallisia lausuntoja täydennyspoliisityöryhmän loppuraportista. Tämän vuoksi tuloksia voidaan pitää luotettavina. Kansalaiskyselyn luotettavuutta tarkastellessa on huomioitava, että vastaajamäärä on pieni. Kyselyn vastaukset eivät edusta koko kansan tunnetilaa. Kyselyllä haluttiin saada tietoa ihmisten subjektiivisista kokemuksista. Pienimuotoinen kysely koettiin järkevämmäksi vaihtoehdoksi kuin satunnaisten kansalaisten haastatteleminen. Kansalaisten haastatteleminen olisi tavoittanut suppeamman joukon, mutta olisi kuitenkin vaatinut ajankäytöllisesti enemmän. Reserviläisille tehtyyn kyselyyn kertyi paljon vastauksia, minkä vuoksi tuloksia pidetään lähtökohtaisesti luotettavina. Tuloksia pidetään kokonaisuudessaan luotettavina, koska ne perustuvat useista lähteistä saatuun tietoon. Lähteitä verrattiin toisiinsa, minkä kautta päästiin tuloksiin.

Lähteet

Painetut lähteet

Grönfors, M. 2001. Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Kirjassa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 124 - 141.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Suomen Yliopistopaino - Juvenes Print.

Kananen, J. 2011. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Tampere: Tampereen Yliopistopaino - Juvenes Print.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Tampere: Tampereen Yliopistopaino - Juvenes Print.

Kananen, J. 2013. Case-tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Suomen Yliopistopaino - Juvenes Print.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Tampere: Tampereen Yliopistopaino - Juvenes Print.

Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki: International Methelp.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2015. Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 4. painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Yläne, S. & Paavilainen, E. 2013. Tutkimuksen voimasanat. 1. - 2. painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Saastamoinen, K., Olkkonen, R. 2012. SPSS perusopas markkinatutkijoille. 4. uud. painos. Turku: Uniprint.

Sisäministeriö. 2010. Turvallinen ja moniarvoinen Suomi - sisäinen turvallisuus ja maahanmuutto 2020. Sisäministeriön julkaisu 25/2010. Helsinki: Sisäministeriö.

Sisäministeriö. 2012. Turvallisempi huominen - Sisäisen turvallisuuden ohjelma. Sisäministeriön julkaisu 26/2012. Helsinki: Sisäministeriö.

Sisäministeriö. 2014. Arjen turvaajat - Järjestöt sisäisen turvallisuuden tekijöinä. Sisäministeriön julkaisu 27/2014. Helsinki: Sisäministeriö.

Sisäministeriö. 2015A. Täydennyspoliisityöryhmän loppuraportti. Sisäministeriön julkaisu 3/2015. Helsinki: Sisäministeriö.

Tikkanen, S., Aapio, L., Kaarnalehto, A., Kammonen, L., Laitinen, J., Mikkonen, J. & Pisto, M.H. 2008. Ammattina turvallisuus. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

Tuomi, J., Sarajärvi A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. painos. Helsinki: Tammi.

Sähköiset lähteet

Eskola, T. 2015. Turvallisuus polarisoituvassa maailmassa. Viitattu 4.2.2016.
http://www.intermin.fi/download/64240_TUTU-seminaarin_seminarijulkaisu_fi.pdf?7e1f79b7f32ad388

Konttinen, E. Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali: Kolmas sektori. Viitattu 21.01.2016.
<http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kolmas-sektori>

Kuru, T. 2016. Haastattelussa Soldiers of Odin. Viitattu 21.01.2016.
<http://blogbook.fi/tuukkakuru/haastattelussa-soldiers-of-odin/>

Lehto, M. 2016. Katupartiot: hyvä vai huono asia? Näin poliisikansanedustajat vastasivat. Viitattu 21.01.2016.
<http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-1452307582068.html>

MPK. 2016. Mikä Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK) on? Viitattu 1.2.2016.
<http://www.mpk.fi/Default.aspx?tabid=353>

Nironen, S. 2015. Puolustusministeri Niinistö: Täydennyspoliisi otettava käyttöön. Viitattu 1.2.2016.
http://yle.fi/uutiset/puolustusministeri_niinisto_taydennyspoliisi_otettava_kayttoon/8482416

Palmén, T. 2016. Ex-poliisiylijohtaja tyrmää rasistiset katupartiot. Viitattu 21.01.2016.
http://www.iltalehti.fi/uutiset/2016010620916579_uu.shtml

Police.UK. 2016. Volunteering in policing. Viitattu 15.02.2016.
<https://www.police.uk/volunteering/>

Poliisi. 2016. Poliisi varautui uuden vuoden häirintään tehostetusti - kaikista ahdisteluyrityksistä tulee ilmoittaa poliisille. Viitattu 21.01.2016.
http://poliisi.fi/tietoa_poliisista/tiedotteet/1/1/poliisi_varautui_uuden_vuoden_hairintaan_tehostetusti_-_kaikista_ahdisteluyrityksista_tulee_ilmoittaa_poliisille_43218

Poliisihallitus. 2013. Vartijan voimankäyttökoulutukset. Viitattu 3.2.2016.
https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polii-siwwwstructure/14722_Ohje_Vartijan_voimankayttokoulutukset.pdf?2db25452f01bd388

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Teemoittelu. Viitattu 3.2.2016.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html

Sisäministeriö. 2015B. Sisäinen turvallisuus ja kolmas sektori, kansallinen turvallisuusseminaari Oulussa 10.-11.11.2015. Viitattu 21.01.2016.
http://www.intermin.fi/sisainturvallisuus/seminaarit/1/0/sisainen_turvallisuus_ja_kolmas_sektori_kansallinen_turvallisuusseminaari_oulussa_10_-11_11_2015_63765

Sisäministeriö. 2016A. Sisäinen turvallisuus on ministeriön suurin vastuualue. Viitattu 21.01.2016.
<http://www.intermin.fi/fi/turvallisuus>

Sisäministeriö. 2016B. Turvapaikanhakijoita saapui viime vuonna ennätysmäärä. Viitattu 21.01.2016.
<https://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat>

Sisäministeriö. 2016C. Turvallisuutta älykkäästi - Valtakunnallinen turvallisuusseminaari Joensuussa 27. - 28.1.2016. Viitattu 4.2.2016.

http://www.intermin.fi/sisainenturvallisuus/seminaarit/1/0/turvallisuutta_alykkaasti_-_valtakunnallinen_turvallisuusseminaari_joensuussa_27_-28_1_2016_65208

Sisäministeriö. 2016D. Täydennyspoliisityöryhmä. Viitattu 1.2.2016.
<http://www.intermin.fi/fi/kehittamishankkeet/taydennyspoliisityoryhma>

Sisäministeriö. 2016E. Yleinen järjestys ja turvallisuus. Viitattu 21.01.2016.
http://www.intermin.fi/fi/turvallisuus/yleinen_jarjestys_ja_turvallisuus

UNHCR. 2015. A million refugees and migrants flee to Europe in 2015. Viitattu 21.01.2016.
<http://www.unhcr.org/567918556.html>

Lait & asetukset

Järjestyslaki. 612/2003. Viitattu 3.2.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030612?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=j%C3%A4rjestyslaki>

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista. 1085/2015. Viitattu 3.2.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20151085?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20yksityisist%C3%A4%20turvallisuuspalveluista>

Poliisilaki. 872/2011. Viitattu 3.2.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110872?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=poliisilaki>

Rikoslaki. 39/1889. Viitattu 3.2.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1889/18890039001?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=rikoslaki>

Suomen perustuslaki. 731/1999. Viitattu 3.2.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990731?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perustuslaki>

Viralliset lausunnot

MPK. 2015. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) lausunto täydennyspoliisityöryhmän loppuraportista.

Oikeusministeriö. 2015. Lausunto täydennyspoliisityöryhmän loppuraportista. OM13/43/2015.

Poliisihallitus 2015. Poliisihallituksen lausunto täydennyspoliisityöryhmän loppuraportista.

Reserviläisliitto. 2015. Reserviläisliiton lausunto täydennyspoliisityöryhmän loppuraportista.

Suomen Reserviupseeriliitto 2015. Lausunto Sisäasiainministeriön poliisiosastolle täydennyspoliisityöryhmän loppuraportista.

Julkaisemattomat lähteet

Alkiora, P. 2016. Poliisiammattikorkeakoulun haastattelu 3.3.2016. Poliisiammattikorkeakoulu. Tampere.

Gerkman, S. & Ewvaraye, A. 2016. Sisäministeriön haastattelu 8.3.2016. Sisäministeriö. Helsinki.

Niemi, J. 2016. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen haastattelu 16.3.2016. Maanpuolustuskoulutusyhdistys. Helsinki.

Kuviot

Kuvio 1: Vastanneiden reserviläisten asuinalueet.....	34
Kuvio 2: Sodanajan sijoituksen vaikutus osallistumishalukkuuteen.....	36
Kuvio 3: Reserviläisten aktiivisuus.....	37
Kuvio 4: Kuinka usein reserviläiset olisivat valmiita osallistumaan vapaaehtoistoimintaan	40
Kuvio 5: Reserviläisten näkemys voimankäyttöoikeudesta	41
Kuvio 6: Reserviläisten näkemys yleisistä toimivaltuuksista	42
Kuvio 7: Vastaajien asuinalueet	45
Kuvio 8: Korrelaatioanalyysi	47
Kuvio 9: Turvattomuuden tunteen suhde muutokseen turvallisuudentunteessa.....	48
Kuvio 10: Kansalaisten näkemys vapaaehtoisten hyödyntämisestä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden saralla	49
Kuvio 11: Turvattomuuden tunne suhteessa katupartioiden vaikutukseen	50
Kuvio 12: Turvallisuudentunteen muutos suhteessa katupartioiden vaikutukseen.....	51
Kuvio 13: Kansalaisten osallistuminen vapaaehtoistoimintaan	52
Kuvio 14: Kansalaisten näkemys voimankäyttöoikeudesta.....	53
Kuvio 15: Kansalaisten näkemys yleisistä toimivaltuuksista	54

Taulukot

Taulukko 1: Reserviläisten kiinnostus vapaaehtoistoiminnan tehtäviä kohtaan	38
Taulukko 2: Reserviläisten suhtautuminen voimankäyttövälineisiin poliisityötä tukevassa vapaaehtoistoiminnassa	43
Taulukko 3: Sotilaspoliisien näkemys voimankäyttövälineistä	43
Taulukko 4: Kansalaisten näkemys voimankäyttövälineistä	55
Taulukko 5: Täydennyspoliisijärjestelmien vertailu	56

Liitteet

Liite 1: Sisäministeriön teemahaastattelun runko	71
Liite 2: Poliisiammattikorkeakoulun teemahaastattelun runko.....	72
Liite 3: Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen teemahaastattelun runko	73
Liite 4: Reserviläisten kysely.....	74
Liite 5: Kansalaisten kysely	76

Liite 1: Sisäministeriön teemahaastattelun runko

Vapaaehtoistoiminta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä teemahaastattelun runko

Nykytilanne

- Turvattomuuden tunne
- Poliisin suhtautuminen katupartioihin
- Poliisin suhtautuminen vapaaehtoisjärjestöihin poliisityön tukemisessa

Tavoitteena on selvittää, mikä on viranomaisten kanta ja näkemys katupartiointiin, kansan kokemaan turvallisuuden tunteeseen, sekä ovatko ne aiheellisia.

Häiriötilanteet ja niiden kaltaiset olosuhteet normaalioloissa

- Vaikuttaako pakolaistilanne Suomen turvallisuuteen
- Poliisin resurssit
- Poliisin resurssien parantaminen vapaaehtoistoinnalla

Tavoitteena on selvittää viranomaisten näkemyksen resurssien riittävyyteen sekä nähdäänkö vapaaehtoistoiminta mahdollisuutena parantaa poliisien resurssitilannetta?

Poliisitoimintaa tukeva vapaaehtoistoiminta

- Näkeekö viranomaisain tarpeellisenä
- Malli vapaaehtoistoinnalle?

Tavoitteena on selvittää, minkälaisen järjestelmän avulla vapaaehtoistoimintaa voitaisiin hyödyntää. Olisiko kyseessä täydennyspoliisijärjestelmä vai jokin erilainen vaihtoehto.

Lainsäädäntö ja toimivaltuudet

- Toimivaltuudet
- Voimankäyttö ja voimankäytön välineet
- Toimivaltuuksien rinnastaminen yksityiseen turvallisuusalaan
- Oikeudellinen asema, virkavastuu?

Tavoitteena on selvittää vapaaehtoisten asema lainsäädännön näkökulmasta sekä toiminnan reunaehdot.

Koulutus

- Miten ja kuka järjestää
- Vapaaehtoisten rekrytointi ja kohderyhmä

Tavoitteena on selvittää mitkä tahot vastaisivat vapaaehtoisten kouluttamisesta sekä minkälainen koulutuksen tulisi olla sisällöltään.

Liite 2: Poliisiammattikorkeakoulun teemahaastattelun runko

Vapaaehtoistoiminta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä teemahaastattelun runko

Koulutus

Haastattelun teemoiksi on valittu kolme lähdemateriaaliin perustuvaa hypoteesia. Tarkoituksena on selvittää näkemys siitä, minkälaisia lähtö- ja täydennyskoulutuksia kuhunkin hypoteesiin tarvittaisiin. Näkökulmana hypoteeseille on poliisin toiminnan tukeminen normaalioloissa.

Hypoteeseiksi valittiin:

- "Suoraan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen osallistuvat", kuten täydennyspoliisit, jotka voisivat toimia esimerkiksi vartijoiden, järjestyksenvalvojen tai liikenteenohjaajien kaltaisilla toimivaltuuksilla.
- "Ei suoraan osallistuvat", jotka voisivat toimia poliisin tukitehtävissä, kuten esimerkiksi asiakaspalvelu-, toimisto- tai henkistä tukea tarjoavat tehtävät.
- "Reserviläiset", perustuen puolustusministeri Niinistön sekä täydennyspoliisiyöryhmän näkemukseen reserviläisten käyttämisestä poliisiin tukena. Käytettäviä voisivat olla esimerkiksi sijoittamattomat sotilaspoliisit.

Suoraan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen osallistuvat

- Vaatimukset koulutettaville / aiempi kokemus / taustat
- Koulutuksen järjestäminen / kuka, miten? / kouluttajien pätevyys
- Koulutuksen määrä & sisältö
- Voimankäyttö / voimankäyttövälineet, koulutus?

Ei suoraan osallistuvat

- Vaatimukset koulutettaville / aiempi kokemus / taustat
- Koulutuksen järjestäminen / kuka, miten?
- Koulutuksen määrä & sisältö

Reserviläiset

- Puolustusvoimien koulutuksen soveltuvuus / aselajien merkitys
- Sodanajan sijoituksen merkitys?
- Yhteistyökumppanit koulutuksen järjestämisessä?

➔ Minkälaisia haasteita ja mahdollisuuksia PolAMK näkee vapaaehtoistoiminnassa sekä heidän kouluttamisessa? Minkälainen koulutusjärjestelmä olisi toimiva kokonaisuutena?

Liite 3: Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen teemahaastattelun runko

Teemahaastattelu MPK

Häiriötilanteet ja niiden kaltaiset olosuhteet normaalioloissa

- Miten MPK suhtautuu siihen, mikäli yhdistettäisiin ulkoisen turvallisuuden organisaation jäseniä toimimaan sisäisen turvallisuuden tehtävissä? (Puolustusvoimien kouluttamaa organisaatiota käytettäisiin poliisin tukena)

Täydennyspoliisijärjestelmä

- Mikä on MPK:n näkemys täydennyspoliisijärjestelmän tarpeellisuudesta?
- Mikäli täydennyspoliisijärjestelmä otettaisiin käyttöön, niin miten täydennyspoliisihenkilöstö tulisi huomioida reserviläistoiminnassa ja sijoittelussa?

Koulutus

- Miten MPK suhtautuu ajatukseen yhteistyöstä Poliisiammattikorkeakoulun kanssa esimerkiksi täydennyspoliisikoulutuksessa, mikäli järjestelmä otettaisiin käyttöön?
- Vapaaehtoisten rekrytointi ja kohderyhmä

Reserviläiset

- Sodan-ajan sijoituksen merkitys vapaaehtoistoimintaan?
- Minkälaisia haasteita reserviläisten käyttöön voisi liittyä poliisia tukevassa vapaaehtoistoiminnassa?

Liite 4: Reserviläisten kysely

Vapaaehtoistoiminta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä kysely reserviläisille

Lomake on ajastettu: julkisuus päättyy 13.3.2016 23.59

Tämä kysely on osa Laurea-ammattikorkeakoulun "Kolmas sektori turvallisuustoiminnassa" hankevalmisteluun suoritettavaa opinnäytetyötä. Työn tarkoituksena on selvittää mahdollisuuksia vapaaehtoisten hyödyntämisestä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä.

Kysely on tarkoitettu reserviläisille ja sen tavoitteena on kartoittaa reserviläisten asenteita ja osallistumishalukkuutta poliisia tukevaa vapaaehtoistoimintaa kohtaan.

Vastausaika 13.3.2016 saakka.

Vastaukset ovat luottamuksellisia ja niistä saatua tietoa käsitellään kokonaisuutena.

Opinnäytetyön tekijät

Laaksonen, Anssi (anssi.laaksonen@student.laurea.fi)

Salmi, Anne (anne.salmi@student.laurea.fi)

Opinnäytetyön ohjaaja

Tiainen, Seija

Perustiedot

Ikä

--Valitse tästä-- ▼

Sukupuoli

- ☐ Mies
☐ Nainen
☐ Muu

Asuinalue

--Valitse tästä-- ▼

Onko sinulla sodanajan sijoitus?

- ☐ Kyllä
☐ Ei
☐ En osaa sanoa

Koulutustasosi?

- ☐ Päällystö
☐ Alipäällystö
☐ Miehistö

Onko sinulla sotapolisiikoulutus?

- ☐ Kyllä
☐ Ei

Oletko osallistunut reserviläistoimintaan?

- ☐ Kyllä, useammin kuin kerran vuodessa
☐ Kyllä, harvemmin kuin kerran vuodessa
☐ En

Onko sinua kutsuttu kertausharjoituksiin?

- ☐ Kyllä, olen osallistunut
☐ Kyllä, mutta en ole osallistunut
☐ Ei

Jos vastasit ei: haluaisitko osallistua?

- ☐ Kyllä
☐ En

Olisitko valmis osallistumaan poliisin järjestämään vapaaehtoistoimintaan, mikäli siitä saisi kertausharjoitusvuorokausia?

- ☐ Kyllä
☐ En
☐ En osaa sanoa

Tehtävät

Minkälaisiin tetäviin olisit valmis osallistumaan?

- ☐ Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen poliisin seurassa
- ☐ Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen itsenäisesti
- ☐ Liikenteenohjaus
- ☐ Poliisia tukevat toimistotehtävät
- ☐ Uhrien avustustyö
- ☐ Muu
- ☐ En olisi valmis osallistumaan

Tuleeko mieleen jotain muita poliisia tukevia tehtäviä, joihin olisit valmis osallistumaan?

Toimivaltuuksista - Mikäli toimitis normaalioloissa vapaaehtoisena poliisin tukena, minkälaiset toimivaltuudet sinulla tulisi olla?

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Poliisiin rinnastettavat?	☐	☐	☐
Vartiijoihin ja järjestyksenvalvojiin rinnastettavat?	☐	☐	☐
Voimankäyttöoikeus?	☐	☐	☐

Oikeus kantaa voimankäyttövälineitä?

- ☐ Kaasusumutin
- ☐ Käsiraudat
- ☐ Patukka
- ☐ Etälamautin
- ☐ Ampuma-ase
- ☐ Ei mitään edellä mainituista

Käytettävyys

- Kuinka usein olisit valmis osallistumaan toimintaan?
- ☐ Useammin kuin kerran viikossa
 - ☐ Kerran viikossa
 - ☐ Kerran kuukaudessa
 - ☐ Harvemmin kuin kerran kuukaudessa

- Tulisiko säännöllistä kouluttautumista pitää ehtona poliisin vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle?
- ☐ Kyllä
 - ☐ Ei
 - ☐ En osaa sanoa

Liite 5: Kansalaisten kysely

Vapaaehtoistoiminta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä kysely kansalaisille

Lomake on ajastettu: julkisuus päättyy 13.3.2016 23.59

Tämä kysely on osa Laurea-ammattikorkeakoulun "Kolmas sektori turvallisuustoiminnassa" hankevalmisteluun tehtävää opinnäytetyötä. Työn tarkoituksena on selvittää mahdollisuuksia vapaaehtoisten hyödyntämisestä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä.

Kyselyyn voi vastata kuka tahansa ja sen tavoitteena on kartoittaa suomalaisten asenteita vapaaehtoistoiminnan suhteen sekä saada kuvaa kansalaisten turvallisuudentunteesta.

Vastausaikaa on 13.3.2016 saakka.

Vastaukset ovat luottamuksellisia ja niistä saatua tietoa käsitellään kokonaisuutena.

Opinnäytetyön tekijät

Laaksonen, Anssi (anssi.laaksonen@student.laurea.fi)

Salmi, Anne (anne.salmi@student.laurea.fi)

Opinnäytetyön ohjaaja

Tiainen, Seija

Perustiedot

Ikä

--Valitse tästä--

Asuinalue

--Valitse tästä--

Sukupuoli ☐ Mies
☐ Nainen
☐ Muu

Nykytila

Oletko kokenut turvattomuuden tunnetta? ☐ Kyllä, jatkuvasti
☐ Kyllä, ajoittain
☐ En juurikaan
☐ En lainkaan

Onko turvallisuudentunteesi muuttunut merkittävästi viimeisen vuoden aikana? ☐ Parantunut merkittävästi
☐ Parantunut hieman
☐ Ei ole muuttunut
☐ Heikentynyt hieman
☐ Heikentynyt merkittävästi

Jos vastasit kyllä: miksi?

Minkälainen käsitys sinulla on viranomaisten toimintaresursseista katuturvallisuuden ylläpitämisessä?

Vapaaehtoistoimijat

Voiko yleistä turvallisuudentunnetta parantaa vapaaehtoistoiminnalla? ☐ Kyllä
☐ Ei
☐ En osaa sanoa

Jos vastasit kyllä: miten vapaaehtoisia voisi mielestäsi käyttää?

Katupartiot

Miten koet katupartioiden vaikuttavan yleiseen turvallisuuteen? ☐ Parantaa
☐ Ei vaikutusta
☐ Huonontaa

Oletko osallistunut katupartiointiin viimeisen vuoden aikana? ☐ Kyllä
☐ Ei

Jos olet osallistunut: minkälaiseen toimintaan?

Toimivaltuuksista: Mikäli vapaaehtoisjärjestöt toimisivat poliisin tukena, minkälaiset toimivaltuudet ja oikeudet heillä tulisi olla?

Poliisiin rinnastettavat? ☐ Kyllä
☐ Ei
☐ En osaa sanoa

Vartiointiin ja järjestyksenvalvojiin rinnastettavat? ☐ Kyllä
☐ Ei
☐ En osaa sanoa

Voimankäyttöoikeus? ☐ Kyllä
☐ Ei
☐ En osaa sanoa

Oikeus kantaa voimankäyttövälineitä?

- ☐ Kaasusumutin
- ☐ Patukka
- ☐ Käsiraudat
- ☐ Etälamautin
- ☐ Ampuma-ase
- ☐ Ei mitään edellä mainituista

Minkälaisia vaatimuksia vapaaehtoiseksi ryhtymiselle pitäisi olla?

Osallistuminen vapaaehtoistoimintaan

- Osallistutko aktiivisesti vapaaehtoisjärjestöjen toimintaan?
- ☐ Kyllä, ainakin kerran kuukaudessa
 - ☐ Kyllä, ainakin kerran puolessa vuodessa
 - ☐ Kyllä, kerran vuodessa tai harvemmin
 - ☐ En, mutta haluaisin osallistua
 - ☐ En halua osallistua

Jos vastasit edelliseen kyllä tai haluaisit osallistua: minkälaiseen toimintaan ja kuinka usein?

- Haluaisitko osallistua vapaaehtoistoimintaan nykyistä useammin
- ☐ Kyllä
 - ☐ Ei